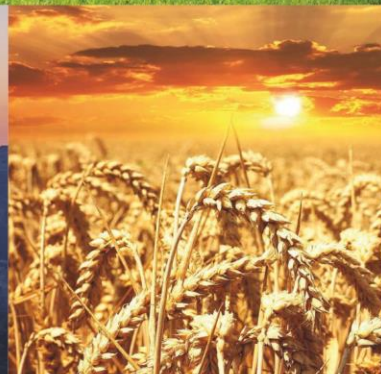

2020

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Результати п'ятої хвилі
соціологічного дослідження
серед населення України

АНАЛІТИЧНИЙ
ЗВІТ

ВЕРЕСЕНЬ 2020

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ	5
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ	7
РОЗДІЛ I. РІВЕНЬ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ ПОЛІТИКОЮ І СТРУКТУРА ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ	13
1.1 Рівень зацікавленості політикою серед населення України	13
1.2 Причини незацікавленості політикою серед населення України	16
1.3 Авторитетні особи або суспільні інституції в питаннях політики	17
1.4 Структура джерел інформації про новини	20
РОЗДІЛ II. РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	23
2.1 Актуальність реформи місцевого самоврядування і децентралізації	23
2.2 Обізнаність з кроками з реформування місцевого самоврядування і децентралізації	27
2.3 Сприйняття результатів зростання доходів місцевих бюджетів	31
2.4 Сприйняття можливих наслідків реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні	34
2.5 Очікувані результати реформи місцевого самоврядування і децентралізації	40
2.6 Динаміка якості послуг, які надаються у громаді	50
2.7 Фактори, які мають враховуватися реформаторами	53
2.8 Встановлення нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування	58
2.9 Оцінка діяльності органів місцевого самоврядування	65
2.10 Фактори більш динамічного розвитку громади	71
2.11 Укрупнення районів. Назва посади керівника обласної державної адміністрації	77
2.12 Вплив статі голови міста / села на якість надання послуг	84
2.13 Внутрішньо переміщені особи (ВПО) у громаді	86
2.14 Врахування інтересів різних груп населення при проведенні робіт з благоустрою тощо	91
2.15 Поліетнічні громади	93
2.16 Користування механізмами місцевої демократії	97
2.17 Можливість зміни думки щодо реформ у разі отримання додаткових роз'яснень .	101
РОЗДІЛ III. ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	103
3.1 Обізнаність щодо об'єднання територіальних громад	103
3.2 Підтримка об'єднання територіальних громад	106
3.3 Вплив об'єднання громад на збереження місцевої ідентичності	108

РОЗДІЛ IV. МІСЦЕВІ ВИБОРИ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ	110
4.1 Топ-напрямки для діяльності громади	110
4.2 Ставлення до виборів партійній основі.....	114
4.3 Ставлення до гендерних квот	116
РОЗДІЛ V. КОНФЛІКТ НА СХОДІ УКРАЇНИ	118
5.1 Статус територій Донбасу і АР Крим, які тимчасово не контролюються владою України.....	118
5.2 Спосіб визначення статусу територій Донбасу і АР Крим, які тимчасово не контролюються владою України.....	121
РОЗДІЛ VI. ЕПІДЕМІЯ COVID-19	124
6.1 Вплив епідемії на якість / доступність послуг у громаді.....	124
6.2 Дії місцевої влади для протидії впливу на громаду епідемій, катаклізмів тощо.....	127

Звіт «Децентралізація та реформа місцевого самоврядування: результати п'ятої хвилі соціологічного дослідження серед населення України» містить результати всеукраїнського соціологічного дослідження, яке проводилося Центром «Соціальні індикатори» у серпні-вересні 2020 року на замовлення Програми Ради Європи «Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні» у співпраці та координації з експертами Ради Європи, фахівцями з питань місцевого самоврядування та Міністерством розвитку громад та територій України. У процесі дослідження шляхом опитування вивчалися суспільно-політичні настрої дорослих жителів України (у віці 18 років і старше). Основні етапи дослідження включали розробку анкети та супровідного інструментарію, розробку вибірки, проведення інтерв'ю з респондентами, контроль якості виконаної роботи, введення та перевірку даних на логічні помилки, підготовку остаточного масиву даних, таблиць одно- і двовимірних розподілів та аналітичного звіту. Перша хвиля дослідження проводилася у вересні-жовтні 2015 року, друга хвиля – у жовтні-грудні 2016 року, третя хвиля – у жовтні-грудні 2017 року, четверта – у листопаді-грудні 2018 року.

Для проведення опитування була розроблена стратифікована, чотириступенева вибірка, випадкова на кожному ступені. Вибірка репрезентативна для дорослого населення, яке постійно проживає на території України, не проходить військову службу і не перебуває у в'язницях або медичних закладах (лікарнях, медичних інтернатах). До вибірки не включалися території, які тимчасово не контролюються владою України, – АР Крим, окремі райони Донецької і Луганської областей.

Спочатку населення України було стратифіковане за регіонами (24 області та м. Київ), далі населення кожного регіону додатково стратифікувалося на міське (міста і селища міського типу) і сільське населення (за винятком м. Києва, де населення суцільно міське). Тобто, у цілому населення України було поділене на 49 страт. Для кожної страти пропорційно до чисельності дорослого населення визначалося, скільки інтерв'ю в ній має бути проведено, а також скільки населених пунктів, де буде проводитися опитування, має припадати на неї. У випадку Донецької і Луганської областей для стратифікації використовувалася чисельність населення лише тих територій, які зараз контролюються владою України.

Після стратифікації проводився відбір конкретних точок, де мали працювати інтерв'юери. На першому етапі в межах кожної страти відбиралися населені пункти. Міські населені пункти відбиралися з імовірністю, пропорційною до чисельності дорослого населення в населеному пункті. В межах страт сільського населення спочатку відбиралися райони (з імовірністю, пропорційною до чисельності дорослого сільського населення в районі), а в межах уже відібраного району випадковим чином відбиралися села. На другому етапі в межах кожного населеного пункту відбиралися виборчі дільниці. На третьому етапі для кожної виборчої дільниці відбиралася початкова адреса – вулиця, номер будинку та, у випадку багатоповерхових будинків, номер квартири, з якої інтерв'юери розпочинали опитування. На четвертому етапі

відбувався відбір і опитування респондентів методом модифікованої маршрутною вибірки.

Опитування проводилося методом особистих інтерв'ю з респондентами в домогосподарствах, де вони проживають.

Унаслідок реалізації випадкової на всіх етапах вибірки у фінальному масиві даних дещо перепредставлені жінки і особи старшого віку. Для відновлення правильних пропорцій були побудовані спеціальні статистичні «ваги».

Нижче дані наводяться для України в цілому і окремо для 4-х макрорегіонів України. Склад макрорегіонів: *Західний* макрорегіон – Волинська, Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька області; *Центральний* макрорегіон – Вінницька, Житомирська, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Кіровоградська, Черкаська, Київська області, м. Київ, *Південний* макрорегіон – Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Одеська області, *Східний* макрорегіон – Донецька, Луганська і Харківська області.

Крім цього, дані у більшості випадків наводяться також у розрізі окремих соціально-демографічних верств населення (наприклад, серед чоловіків і жінок тощо), в т.ч. серед респондентів з різним рівнем достатку. У цьому випадку «дуже низький» рівень означає домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу; «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає; «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо); «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все. Також у звіті для зручності відповіді «важко сказати» означають респондентів, які не змогли або відмовилися відповідати на запитання анкети.

Польовий етап дослідження тривав з 26 серпня по 10 вересня 2020 року. Загалом в рамках дослідження було проведено 2000 інтерв'ю з респондентами, які проживають у 110 населених пунктах України.

Статистична похибка для вибірки 2000 респондентів (з імовірністю 0.95 і за дизайн-ефекту 1.5) не перевищує:

- 3.3% для показників, близьких до 50%,
- 2.8% для показників, близьких до 25 або 75%,
- 2.0% для показників, близьких до 12 або 88%,
- 1.4% для показників, близьких до 5 або 95%,
- 0.7% для показників, близьких до 1 або 99%.

ІНТЕРЕС ДО ПОЛІТИКИ ТА СТРУКТУРА ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

- Рівень зацікавленості політикою **залишається досить стабільним порівняно з попередньою хвилиною** – зараз **48%** громадян скоріше або дуже **цікавляться** політикою, не цікавляться – 51%. У 2018 році співвідношення було 45.5% до 53%.
- **Основними причинами, чому українці не цікавляться політикою**, лишається те, що вони **загалом не довіряють політикам** (таке пояснення дають 43% тих, хто скоріше або зовсім не цікавляться політикою), **загалом не довіряють владі** (34%) і **вважають, що від них усе рівно нічого не залежить** (28.5%). Порівняно з попередніми роками структура причин істотно не змінилася (хоча якщо в 2018 формально на першому місці була недовіра владі, то зараз – недовіра політикам).
- Кожен третій українець (32%) в питаннях політики нікому не довіряє (у 2018 році було 33%). Водночас, 35% довіряють близькому оточенню (проти 38% раніше), 13% – Президенту (проти 4.5%), 12% – окремим політичним лідерам (проти 9%), 10% – експертам і науковцям (проти 12%), 9% – Церкві (стільки ж було в 2018 році). Інші варіанти обиралися рідше.
- **Основним джерелом інформації** про актуальні новини для **переважної більшості** населення (**67%**) є **телебачення**. Разом з цим, 40% стверджують, що для них одним з топ-3 джерел є новинні Інтернет-сайти, 36.5% – соціальні мережі. **Діджитал-каналами (новинні Інтернет-сайти та/або соціальні мережі) користуються загалом 59% українців**. Інші канали інформації називалися рідше.

ПОІНФОРМОВАНІСТЬ І СТАВЛЕННЯ ДО РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

- **Більшість населення (59%) продовжує вважати потрібною реформу місцевого самоврядування та децентралізацію** (у 2018 році було 58%), але з них лише 25.5% вважають її **безумовно** потрібною. Разом з цим, 24% вважають реформу непотрібною (у 2018 році – 24.4%).
- Найбільше реформу підтримують на Заході – 70% проти 55-59% в інших регіонах країни. Водночас, доцільно звернути увагу, що на Сході підтримка реформи зросла з 47% до 59% (в інших регіонах ситуація істотно не змінилася).
- **Серед тих, хто добре обізнаний про реформу, 81% вважають, що Україні потрібна реформа децентралізації** і лише 13% – що не потрібна. Серед тих, хто лише дещо обізнаний – співвідношення вже 61.5% до 17%. А серед тих, хто зовсім не знає про реформу, 40.5% не мають думки щодо того, чи потрібна вона взагалі, підтримують проведення реформи – 39%, не підтримують – 20.5%.
- Хоча рівень поінформованості лишається на високому рівні, але порівняно з 2018 роком він став дещо нижчим: 74% проти 80% раніше. Тенденція до

зниження простежується на Заході, в Центрі і Півдні (особливо в останніх двох регіонах: в Центрі показник знизився з 82% до 72%, на Півдні – з 83.6% до 69%). Натомість на Сході показник зріс з 72.5% до 84%).

- 46.5% респондентів, які принаймні щось знають про реформу, вважають, що вона відбувається повільно / занадто повільно (у 2017 році так вважали 53%). **Лише 25.5% говорять про нормальні темпи реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні** (проти 21% у 2018 році). І лише 7% дотримуються думки, що реформа відбувається швидко або навіть занадто швидко.

ОЦІНКА ЗМІН У СВОЇХ ГРОМАДАХ І ОЧІКУВАННЯ ВІД РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

- Якщо у 2015 році лише 19% відзначали певні **зміни на краще** у своєму населеному пункті в результаті збільшення місцевих бюджетів, то у 2016 році частка таких людей зросла майже в 2.5 рази – до 46%. Водночас, до 2018 року ця частка трохи знизилася до 39.5%, а до 2020 року – до 35.5%. Ще 24% змін ще не помітили, але чули про них. Тобто загалом станом на кінець 2020 року **59.5% українців або відчували покращення, або очікують на нього** (у 2018 році показник становив 61.5%).
- Тенденція до зниження частки тих, хто бачить зміни, які вже відбувалися, простежується в Центрі, на Півдні і Сході (хоча якщо говорити про сумарну частку тих, хто помітив змін чи знає, що вони заплановані, то на Сході і в Центрі показник не змінився порівняно з 2018 роком, але знизився з 68.5% до 54% на Півдні). Натомість на Заході з 62% до 68% зросла частка тих, хто уже бачить зміни.
- **Серед населення простежуються скоріше стримані / стримано-оптимістичні оцінки зміни ситуації в Україні в цілому внаслідок реформи децентралізації**: 37% очікують, що реформа сприятиме покращенню ситуації, 10% – погіршенню, а 36% дотримуються думки, що нічого не зміниться (у 2018 році на покращення очікували 37%, на погіршення – 10%, вважали, що нічого не зміниться – 40.5%).
- Населення України має суперечливі думки щодо можливих наслідків надання органам місцевого самоврядування додаткових повноважень: з одного боку, 29.5% очікують прискорення розвитку громади, 15% – на прискорення розвитку країни, 6-7% – на зниження корупції в громаді і країні. З іншого боку, 23% вважають, що реформа сприятиме зростанню корупції в громаді, 16% – формуванню непідконтрольної місцевої влади, 10% – зростанню корупції в країні. **У цілому, один з позитивних наслідків очікують 42%, а один з негативних – 35% населення.** У 2018 році відповідні показники були 49% і 37%.
- **Зараз найбільш очікуваними результатами від реформи є зменшення корупції**: 58% зараховують цей наслідок до топ-3 своїх очікувань, а 39% називають це «очікуваним наслідком №1» для них. На умовно другому місці – поліпшення якості і доступності послуги (до топ-3 зараховують 52% респондентів, №1 – 19%). Інші очікування називалися рідше респондентами.

- На запитання про те, як змінилась якість послуг у громаді в окремих сферах, **49.6% українців бачать покращення від реформи децентралізації у сфері ремонту та утримання доріг (бачать погіршення – 15%), 40.5% – у сфері благоустрою (проти 12%).** Також позитивний баланс оцінок простежується у випадку вивезення сміття (27% бачать покращення проти 11%, які бачать погіршення).
- У випадку інших послуг, по-перше, не більше 15% бачать покращення ситуації; по-друге, частка тих, хто бачить погіршення або така ж, або перевищує позитивні оцінки (тобто баланс оцінок або близький до 0, або від’ємний). Разом з цим, **найбільш критично сприймаються зміни у сфері охорони здоров’я: 37% бачать погіршення ситуації** (проти 13%, які бачать покращення).
- Половина українців (49%) вважають, що за останній рік у їхній громаді якість послуг не змінилася (у 2018 році 54% дали аналогічну відповідь). Разом з цим, **31% респондентів відзначають покращення якості надання послуг** (у 2018 році – 30%). Помітно менше респондентів (12%) говорять про погіршення якості (у 2018 році – 9%). На Заході, в Центрі і на Півдні ситуація приблизно стабільна, а на Сході доцільно відзначити зростання з 21% до 33% частки тих, хто говорить про покращення якості послуг.
- На думку українців в першу чергу реформатори мають враховувати **думку експертів та вчених** (60% і 20%), **думку громадськості через депутатів місцевих рад** (59% вважають, що їхню думку мають враховувати, а 36% вважають їхню думку найбільш важливою), **думку громадськості через лідерів громадських рухів** (відповідно, 52% і 17%).

ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА ЗАКОННІСТЮ РІШЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- Абсолютна більшість населення (**87%**) вважають, що **необхідно встановити державний нагляд** за законністю рішень органів місцевого самоврядування (у 2018 році вважали так 86%). 92-93% респондентів вважають, що потрібно достроково припиняти повноваження місцевої ради та / або сільського, селищного, міського голови у разі бездіяльності чи ухвалення рішень, які можуть критично вплинути на громаду чи будуть загрожувати територіальній цілісності держави.
- Респонденти не мають однозначної думки, який орган має ухвалювати рішення щодо дострокового припинення повноважень місцевої влади: відносно найбільше – 38% – вважають, що це має бути місцевий референдум. Ще 20% говорять про суд, 14% – про місцеву державну адміністрацію.
- У разі ухвалення органом місцевого самоврядування рішення, яке суперечить закону чи інтересам територіальної громади, 17.5% респондентів поширили б інформацію у соціальних мережах, 16% – повідомили б про цю інформацію ЗМІ, 16% – звернулися б до голови громади, 14% – звернулися б до депутатів місцевої ради. Ще по 11-11.5% звернулися б до суду / прокуратури, по 8% – звернулися в місцеву державну адміністрацію чи організували людей. Загалом, 57% респондентів вдалися б до принаймні однієї дії.

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- Загалом, 37% респондентів позитивно оцінюють роботу голови (негативно – 21%; у 2018 році співвідношення було 37.5% до 18.5%), 21% – виконавчого органу (негативно – 19%; у 2018 співвідношення було 23% проти 17%), 26% – ради (негативно – 20%; у 2018 році співвідношення було 26% проти 17%). Ще 33-34% вважають роботу «ні доброю, ні поганою». Тобто, оцінки є скоріше **позитивно-нейтральними**.
- Більшості респондентів (56%) невідомо, чи здійснювалися після минулих виборів звіти голови перед громадою, а ще 17% стверджують, що звітів узагалі не було.
- **Найбільше респондентів топ-причинами нестачі коштів вважають занадто високі витрати на управління громадою (45%) і неправильно сплановані видатки (40%).** Ще 27% говорять про корупцію в громаді, 24% – про те, що не всі СПД сплачують податки в повній мірі. По 18% дотримуються думки про те, що в громаді просто мало СПД і що забагато податків забирається в державний бюджет України.

УКРУПНЕННЯ РАЙОНІВ І НОВІ НАЗВИ

- **Найбільше респондентів – відповідно, 39.5% і 37% – вважають, що для більш динамічного розвитку громадою потрібно покращити управління і забезпечити співробітництво між владою і жителями громади.** Ще по 23-29% вважають, що потрібно створювати можливості для залучення виробництв, домогтися допомоги від держави, створити умови для підприємництва, запровадити довгострокове планування.
- **60-61% респондентів вважають, що за укрупненими районами мають бути повноваження щодо громадського транспорту між громадами і стаціонарне лікування.** По 17-24% говорять про повну середню освіту, охорону довкілля, утилізацію сміття і будинки для проживання літніх людей.
- **Більшість респондентів (57.5%) вважають, що потрібно зберегти назву «район».** Варіант «округ» підтримують 7% респондентів, «повіт» – 4%, «край» – 4%.
- Також **59% підтримують, щоб посада керівника обласної державної адміністрації називалася «голова».** Варіант «губернатор» підтримують 12.5%, «представник Президента» – 6%, «префект» – 4%, «воєвода» – 3%, «урядник» – 3%.

СТАТЬ ГОЛОВИ ГРОМАДИ, ВПО У ГРОМАДІ, ПОЛІЕТНІЧНІ ГРОМАДИ І ВРАХУВАННЯ ПОТРЕБ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ. МЕХАНІЗМИ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ

- 16% українців вважають, що стать голови впливає на якість надання послуг (стільки ж було в 2018 році). Серед тих, хто вважає, що вплив є, 54% вважають, що кращі послуги надаються в громадах, очолюваних чоловіками, 41% – очолюваних жінками (у 2018 році співвідношення було 56% до 39%).

- Більшість респондентів (79%) або не знають про ВПО у своїй громаді, або вважають, що вони жодним чином не впливають на розвиток, або не можуть оцінити цей вплив. Разом з цим, 15% вважають вплив ВПО позитивним, негативним – 6%.
- Загалом, 54.5% респондентів вважають, що місцева влада має принаймні щось робити для ВПО у громаді. Найбільше респондентів дотримуються думки, що влада має допомогти з придбанням житла (22%), забезпечити перекваліфікацію ВПО (21%) і надати у пільгове користування тимчасове житло (18%).
- Майже половина респондентів (45%) вважають, що у їхній громаді не враховуються потреби різних груп населення громади (жінок та чоловіків, дітей, літніх людей, людей з інвалідністю та ін.) при проведенні робіт з благоустрою тощо. Вважають, що потреби враховуються – 31%.
- Чверть респондентів (25%) вважають, що поліетнічність громади (компактне проживання в ній однієї або декількох національних меншин) створює додаткові переваги/можливості для її розвитку. При цьому, 38% стверджують, що в їхній громаді компактно проживає одна або декілька національних меншин. Серед тих респондентів, які говорять про компактне проживання в їхній громаді національних меншин, 34% вважають, що вони мають вплив на ухвалення рішень органами місцевого самоврядування, не мають вплив – 44%. Крім цього, 29% вважають, що національні меншини позитивно впливають на громаду, 8.5% – негативно.
- Третина респондентів (37%) за останні 2-3 роки брали участь у принаймні одному заході місцевої демократії. Найбільше респондентів брали участь у зборах громадян (23%) і громадських слуханнях (11%).
- 60% респондентів вважають, що у їхньому населеному пункті має бути орган самоорганізації населення.

ГОТОВНІСТЬ ЗМІНИТИ СВОЮ ДУМКУ ЩОДО РЕФОРМ У РАЗІ ДОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

- Більшість українців (59%, у 2018 році – 67%) допускають, що за умови надання додаткових роз'яснень вони можуть змінити свою думку щодо ставлення до планованих реформ. Лише 18% відкидають такий варіант.

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

- Порівняно з 2018 роком з 71% до 52% стало менше тих, хто знає принаймні щось про хід об'єднання територіальних громад в Україні. Зниження знання простежується на Заході (з 70% до 50%), в Центрі (з 73% до 48%) і на Півдні (з 73% до 53%). На Сході показник обізнаності не змінився (64% зараз проти 63% у 2018 році).
- Загалом, **38% серед усього населення країни підтримують об'єднання територіальних громад, не підтримують – 22.5%.** при цьому, 39.5% мають невизначену думку з цього питання.

- Лише 12.5% українців вважають, що об'єднання громад не сприятиме збереженню локальної культурної ідентичності. Натомість, 31% вважають, що це сприятиме збереженню, а 38.5% вважають, що це ніяк не вплине.

МІСЦЕВІ ВИБОРИ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ

- Топ-пріоритетами на наступний період для місцевої влади мають бути охорона здоров'я (46%), створення умов для зайнятості та самозайнятості (33%) і допомога малозабезпеченим (25.5%). Далі йдуть ремонт доріг (21%), покращення середньої освіти (20%), спорт (20%), умови для дозвілля (16%), дитячі садки (14%).
- Більшість респондентів або вважають, що партійна основа виборів ніяк не вплине на розвиток громади (39%), або мають невизначену думку (31.5%). Разом з цим, 16% вважають, що це матиме позитивний вплив, 13% – негативний вплив.
- 55% респондентів вважають, що запровадження гендерних квот ніяк не вплине на якість роботи місцевої ради. При цьому, 24% очікують на позитивний вплив, 7% – на негативний вплив.

КОНФЛІКТ НА СХОДІ

- Лише 13% українців вважають, що окуповані території Донбасу і Криму після повернення повинні мати ширші повноваження чи автономію, причому у 2018 році так вважали 16%. Найбільше респондентів – 51% – вважають, що відносини мають бути такими ж, як з іншими регіонами, а 23% наполягають на більш жорсткому контролі. Доцільно звернути увагу, що на Сході стало значено менше тих, хто виступає за ширші повноваження, і разом з цим більше тих, хто виступає за такі ж відносини, як і з іншими регіонами.
- **56% українців дотримуються думки, що рішення про статус цих тимчасово окупованих територій має прийматися на всеукраїнському референдумі** (у 2018 році – 49%). Про міжнародні домовленості говорять 17%. Лише 11% вважають, що рішення має ухвалити Верховна Рада України.

ЕПІДЕМІЯ COVID-19

- 75% респондентів відзначають негативний вплив пандемії на якість / доступність місцевих послуг у громаді.
- Серед тих, хто говорить про негативний вплив, найбільше респондентів (61%) говорять про вплив на транспорт. Далі йдуть медичне забезпечення (43%), освіта (38%), підприємництво (30%).
- Більшість респондентів (62%) вважають, що для більш ефективної протидії впливу на громаду епідемій, природних катаклізмів, техногенних катастроф тощо має бути розроблений чітко визначений перелік заходів на подібні випадки. Ще 31% говорять про посилення співпраці між місцевою владою, бізнесом та громадянським суспільством у громаді, а 16% – про посилення співпраці між різними рівнями влади.

РОЗДІЛ І. РІВЕНЬ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ ПОЛІТИКОЮ І СТРУКТУРА ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

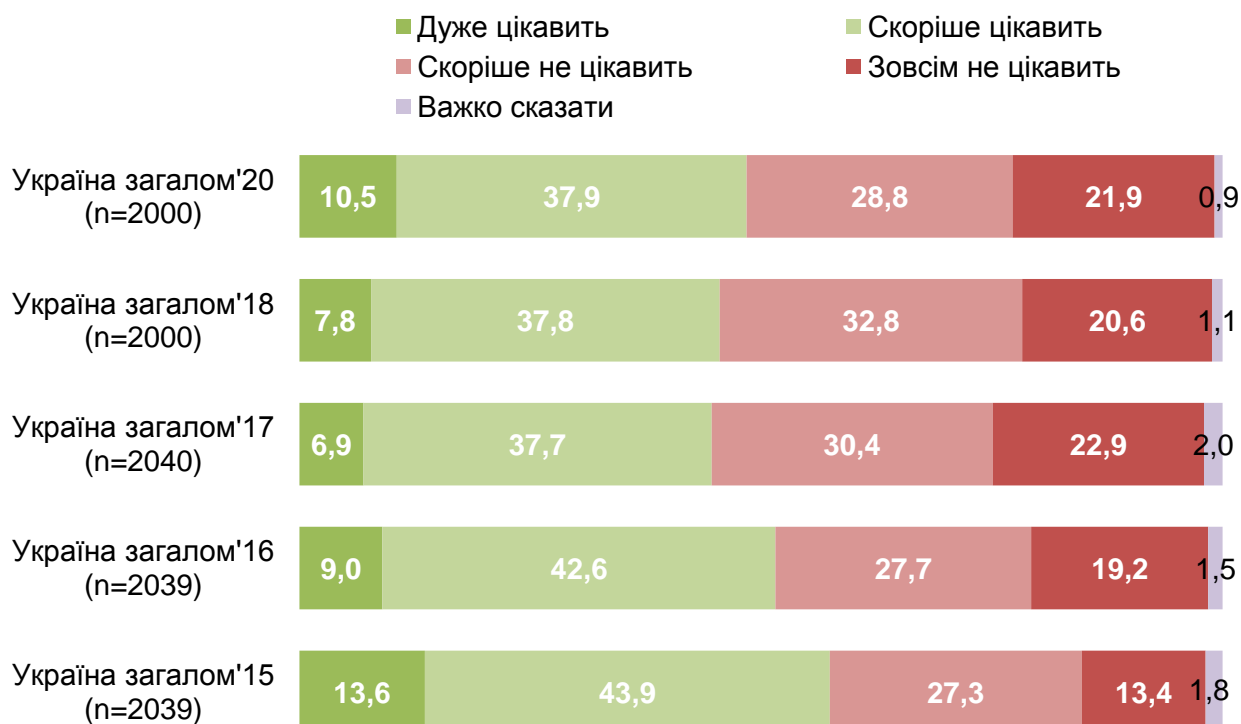
1.1 Рівень зацікавленості політикою серед населення України

Рівень зацікавленості політикою залишається досить стабільним порівняно з попередньою хвилиною – зараз **48%** громадян скоріше або дуже цікавляться політикою, не цікавляться – 51% (Діаграма 1.1.1). У 2018 році співвідношення було 45.5% до 53%.

Діаграма 1.1.1

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед усіх респондентів)

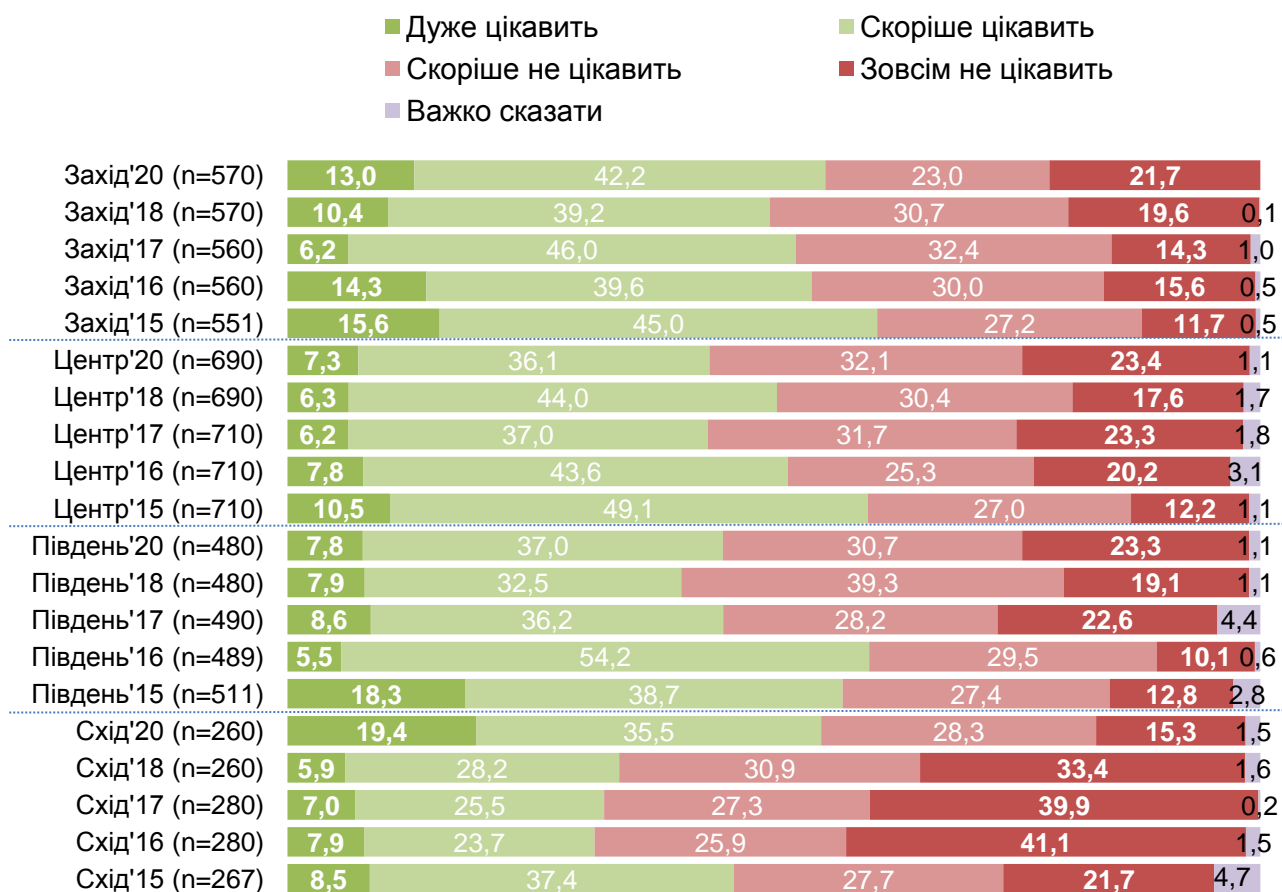

На Діаграмі 1.1.2 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 1.1.2

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед усіх респондентів)

Нижче в Таблиці 1.1.1 рівень зацікавленості політикою наводиться серед окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 1.1.1

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Цікавить	Не цікавить	Важко сказати	Потенціал верстви
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	45.1	53.9	0.9	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	48.2	51.4	0.3	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	58.1	41.9	0.0	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	49.4	49.4	1.2	42.9
Стать				
- чоловік (n=745)	53.6	45.5	0.9	45.2
- жінка (n=1255)	44.2	55.0	0.9	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=291)	38.8	60.7	0.5	21.2
- 30-39 років (n=375)	43.1	54.9	2.0	18.5
- 40-49 років (n=325)	51.3	48.0	0.7	16.6
- 50-59 років (n=383)	53.3	46.2	0.6	17.7
- 60-69 років (n=326)	59.2	40.0	0.8	12.4
- 70+ років (n=300)	51.1	48.3	0.6	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=118)	37.1	62.9	0.0	6.2
- повна середня (n=591)	42.7	56.4	0.9	29.7
- середня спеціальна (n=556)	47.3	51.7	1.0	26.7
- вища (n=707)	56.9	42.4	0.7	36.0
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	41.4	57.3	1.3	19.4
- службовець (n=155)	47.6	52.0	0.4	7.7
- спеціаліст (n=292)	56.7	42.2	1.1	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	54.2	45.8	0.0	7.6
- домогосподарка (n=195)	38.9	59.0	2.1	9.5
- на пенсії (n=661)	54.7	44.5	0.8	28.2
- учень, студент (n=54)	31.6	68.4	0.0	3.6
- безробітний (n=127)	40.7	59.3	0.0	6.8
Рівень добробуту родини				
- дуже низький (n=249)	40.8	58.9	0.3	11.4
- низький (n=872)	45.6	53.3	1.1	42.5
- середній (n=719)	52.2	46.8	1.0	37.7
- високий (n=120)	63.0	37.0	0.0	6.2

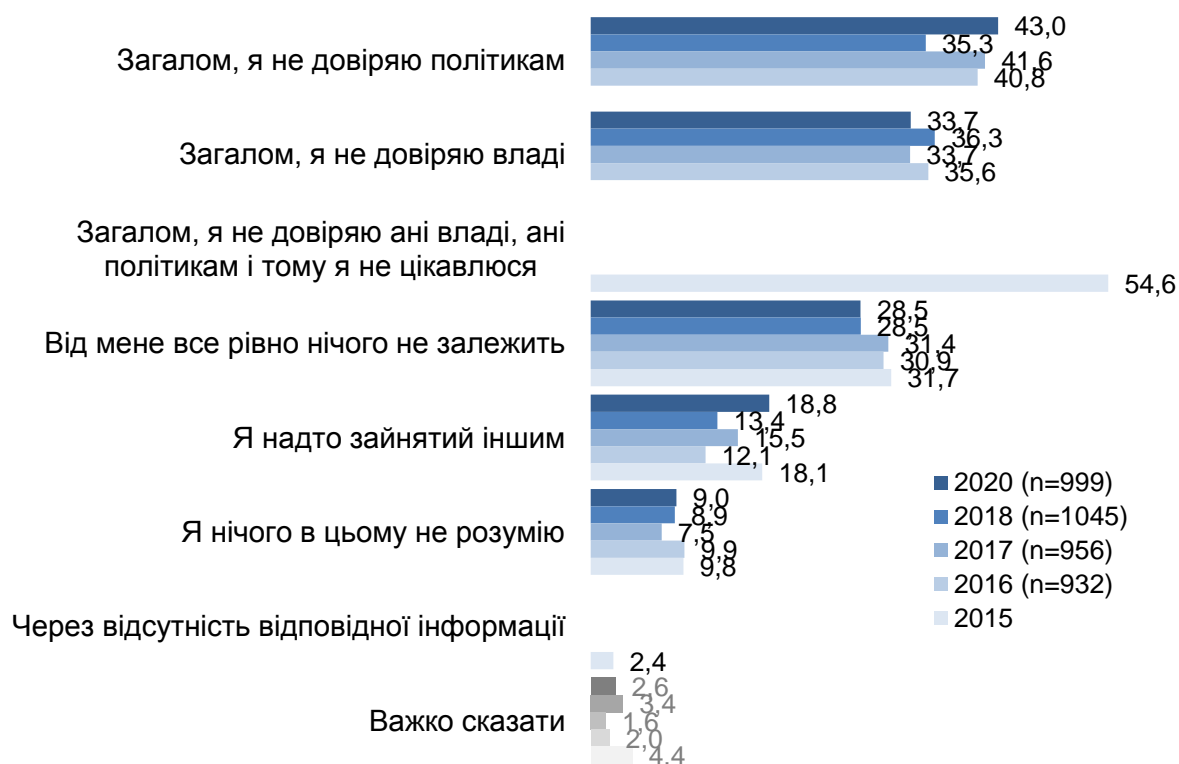
1.2 Причини незацікавленості політикою серед населення України

Основними причинами, чому українці не цікавляться політикою, лишається те, що вони загалом не довіряють політикам (таке пояснення дають 43% тих, хто скоріше або зовсім не цікавляться політикою), **загалом не довіряють владі** (34%) і **вважають, що від них усе рівно нічого не залежить** (28.5%) (Діаграма 1.2.1). Порівняно з попередніми роками структура причин істотно не змінилася (хоча якщо в 2018 формально на першому місці була недовіра владі, то зараз – недовіра політикам).

Діаграма 1.2.1

Чому Вас не цікавить політичне життя країни? Можливі декілька відповідей.*

(% серед респондентів, яких скоріше або зовсім не цікавить політика)

* У 2015 році використовувалася дещо інша шкала відповідей.

1.3 Авторитетні особи або суспільні інституції в питаннях політики

Кожен третій українець (32%) в питаннях політики нікому не довіряє (у 2018 році було 33%) (Таблиця 1.3.1). Водночас, 35% довіряють близькому оточенню (проти 38% раніше), 13% – Президенту (проти 4.5%), 12% – окремим політичним лідерам (проти 9%), 10% – експертам і науковцям (проти 12%), 9% – Церкві (стільки ж було в 2018 році). Інші варіанти обиралися рідше.

Таблиця 1.3.1

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти? Можливі декілька відповідей.

(% серед усіх респондентів)

% у стовпчику		2015 (n=2039)	2016 (n=2039)	2017 (n=2040)	2018 (n=2000)	2020 (n=2000)
1	Близькому оточенню: членам своєї сім'ї, родичам, друзям	39.4	40.7	36.4	38.0	35.4
2	Президенту України	---	6.6	5.6	4.5	13.2
3	Окремим політичним лідерам	8.5	7.6	7.7	9.0	11.7
4	Експертам та науковцям	10.8	10.9	9.5	11.7	10.3
5	Церкві	9.6	10.7	8.7	9.1	9.4
6	Місцевій владі	10.3	11.7	7.6	8.4	8.2
7	Громадським діячам	7.8	6.7	7.2	10.0	6.8
8	Міжнародним організаціям та зарубіжному досвіду	7.0	6.2	4.6	6.0	4.8
9	Засобам масової інформації (телебачення, радіо, газети, Інтернет)	17.0	8.4	9.9	5.1	4.7
10	Верховній Раді України	---	2.0	1.0	0.5	1.9
11	Районній владі	2.1	1.4	1.3	1.1	1.6
12	Уряду України	---	3.0	2.8	1.5	1.5
13	Центральній владі (Президенту тощо)	8.5	---	---	---	---
14	Обласній владі	1.9	1.5	0.9	1.1	1.3
15	Інше	1.3	0.8	0.5	1.2	0.7
16	Взагалі не довіряю нікому	27.3	32.7	33.5	32.9	32.2
17	Важко сказати	3.8	3.9	4.2	5.4	3.8

В Таблиці 1.3.2 довіра в питаннях політики наводиться для окремих верств населення.

Таблиця 1.3.2

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти? Можливі декілька відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Блиькому оточенню	Президенту України	Окремим політикам	Експертам та науковцям	Церкві	Місцевій владі	Громадським діячам	Міжнародним організаціям	ЗМІ	Верховній Раді України	Районній владі	Уряду України	Обласній владі	Інше	Взагалі не довіряю нікому	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України																	
- Захід (n=570)	37.3	10.0	13.1	9.3	23.0	8.5	9.2	6.1	7.9	1.1	1.2	1.3	0.7	0.4	32.3	2.1	27.0
- Центр (n=690)	31.9	12.0	10.1	12.4	5.7	4.0	5.7	5.1	2.8	2.4	1.2	1.1	1.0	0.4	33.3	7.4	34.9
- Південь (n=480)	40.1	16.0	13.4	8.0	2.0	7.9	4.2	2.4	4.5	1.6	0.5	1.4	1.4	1.0	31.0	1.5	25.0
- Схід (n=260)	32.0	17.5	9.4	11.4	5.1	19.6	9.8	5.4	3.2	2.5	5.6	2.8	2.8	1.1	31.6	1.9	13.1
Тип і розмір населеного пункту																	
- село (n=680)	36.1	11.3	8.5	5.7	12.4	6.5	6.0	2.8	4.1	1.6	1.3	1.4	0.9	0.5	37.9	3.2	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	41.7	18.4	11.3	9.3	7.7	7.2	8.1	2.9	6.9	1.5	2.6	1.7	1.1	0.4	31.1	1.4	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	33.6	22.6	9.1	19.8	6.0	11.1	11.7	4.8	3.8	4.2	1.4	2.6	0.0	0.0	30.5	3.8	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	32.9	11.1	14.7	12.6	8.2	9.4	6.2	6.9	4.4	1.8	1.5	1.2	1.8	1.0	28.5	5.0	42.9
Стать																	
- чоловік (n=745)	33.9	12.7	12.9	10.5	9.2	8.3	7.7	5.0	4.4	2.8	1.8	1.6	1.2	0.7	33.4	3.5	45.2
- жінка (n=1255)	36.7	13.6	10.6	10.2	9.5	8.2	6.1	4.6	4.8	1.1	1.4	1.3	1.3	0.6	31.2	3.9	54.8
Вікові верстви																	
- 18-29 років (n=291)	38.1	14.5	11.9	13.0	7.4	5.0	8.3	6.2	3.0	3.9	0.8	2.1	1.6	0.8	29.7	4.5	21.2
- 30-39 років (n=375)	32.7	12.3	10.7	10.5	6.0	10.2	6.9	5.8	6.3	0.7	1.8	0.2	1.9	0.6	36.0	3.9	18.5
- 40-49 років (n=325)	35.4	14.8	10.8	10.9	7.9	7.6	6.8	6.0	5.4	0.7	1.8	2.2	2.2	0.8	31.3	4.5	16.6
- 50-59 років (n=383)	37.9	12.0	12.5	9.6	11.5	8.8	6.8	3.0	3.2	2.1	1.4	0.0	0.3	0.7	31.8	3.5	17.7
- 60-69 років (n=326)	33.9	12.0	13.5	10.5	9.7	9.1	5.1	4.4	5.5	2.2	1.8	1.8	0.3	0.8	33.9	3.2	12.4

% у рядку	Близькому оточенню	Президенту України	Окремим політикам	Експертам та науковцям	Церкві	Місцевій владі	Громадським діячам	Міжнародним організаціям	ЗМІ	Верховній Раді України	Районній владі	Уряду України	Обласній владі	Інше	Взагалі не довіряю нікому	Важко сказати	Потенціал верстви
- 70+ років (n=300)	33.0	12.8	10.9	5.9	15.8	9.8	6.1	2.1	5.3	1.3	2.2	3.0	0.8	0.2	31.0	2.5	13.7
Освітні верстви																	
- неповна середня і нижча (n=118)	37.0	15.8	8.4	2.3	16.1	10.4	3.4	1.0	3.8	1.5	2.0	2.7	0.9	0.0	34.3	6.4	6.2
- повна середня (n=591)	36.1	10.9	8.2	7.9	11.9	6.2	6.2	2.7	3.9	1.2	2.2	1.1	1.1	0.7	39.6	3.2	29.7
- середня спеціальна (n=556)	34.0	14.7	11.7	9.2	7.9	10.3	6.2	4.6	5.4	1.3	1.2	2.4	1.5	0.6	31.9	3.3	26.7
- вища (n=707)	35.4	13.6	15.4	14.7	7.5	8.3	8.4	7.3	4.8	3.0	1.2	0.7	1.3	0.8	26.4	3.8	36.0
Основний рід занять																	
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	34.3	9.3	9.9	10.0	6.8	5.7	3.5	1.9	3.2	0.0	0.8	0.9	0.5	1.2	45.2	3.0	19.4
- службовець (n=155)	36.3	12.0	11.0	14.3	7.5	11.6	8.5	8.1	3.8	2.3	1.6	0.7	3.4	1.5	25.5	5.5	7.7
- спеціаліст (n=292)	38.6	18.7	13.4	15.0	6.7	6.4	8.3	9.6	5.3	4.1	2.3	1.1	1.4	0.3	23.1	4.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	40.1	11.3	17.8	16.4	7.0	9.7	13.9	6.9	6.4	1.3	0.5	1.2	0.7	0.7	23.2	4.8	7.6
- домогосподарка (n=195)	35.3	13.3	10.1	5.6	9.5	4.6	8.3	3.4	5.5	0.8	0.6	1.5	1.9	0.6	34.4	4.8	9.5
- на пенсії (n=661)	33.5	12.8	11.2	7.1	12.8	10.1	6.0	2.8	4.6	1.7	1.9	2.2	0.5	0.6	32.3	2.9	28.2
- учень, студент (n=54)	31.8	10.5	20.6	11.6	10.4	4.5	7.1	7.2	5.4	8.2	0.0	0.9	3.6	0.0	23.1	7.6	3.6
- безробітний (n=127)	34.4	17.3	8.9	10.2	12.0	13.1	4.3	3.3	5.8	0.5	2.4	0.9	0.5	0.0	40.9	0.5	6.8
Рівень добробуту родини																	
- дуже низький (n=249)	37.6	13.5	7.7	7.3	13.5	7.5	2.9	2.7	3.2	0.7	1.4	0.3	0.0	0.5	35.0	4.9	11.4
- низький (n=872)	35.7	10.3	11.8	8.3	9.7	8.0	6.2	4.2	4.5	1.8	1.6	1.7	0.9	1.0	36.4	3.7	42.5
- середній (n=719)	33.8	16.7	12.9	12.8	7.8	9.0	7.8	5.8	4.9	2.2	1.5	1.4	1.9	0.2	28.0	3.6	37.7
- високий (n=120)	40.6	11.4	13.7	14.3	9.5	8.5	12.7	5.6	7.2	1.2	1.7	2.2	2.6	1.8	23.1	1.6	6.2

1.4 Структура джерел інформації про новини

Основним джерелом інформації про актуальні новини для переважної більшості населення (67%) є телебачення (Діаграма 1.4.1). Разом з цим, 40% стверджують, що для них одним з топ-3 джерел є новинні Інтернет-сайти, 36.5% – соціальні мережі. Діджитал-каналами (новинні Інтернет-сайти та/або соціальні мережі) користуються загалом 59% українців. Інші канали інформації називалися рідше.

Діаграма 1.4.1

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 1.4.1 структура джерел інформації наводиться серед окремих верств населення України.

Таблиця 1.4.1

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Центральні телеканали	Новинні Інтернет-сайти	Соціальні мережі	З розмов з іншими людьми	Місцеві телеканали	Загальноукраїн ських газет	Місцевих газет	З радіопрограм	Російські телеканали	Від партійних агітаторів	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України													
- Захід (n=570)	64.4	40.2	40.0	24.6	13.3	7.0	4.9	4.5	1.5	0.3	0.1	0.7	27.0
- Центр (n=690)	67.2	35.9	34.7	22.2	12.0	2.9	3.5	5.0	1.5	0.6	1.4	0.7	34.9
- Південь (n=480)	64.8	43.8	44.5	13.7	13.2	4.5	5.3	1.5	2.8	1.4	0.0	0.6	25.0
- Схід (n=260)	76.3	42.8	18.5	26.7	15.1	4.0	2.9	2.0	6.4	0.4	0.0	2.3	13.1
Тип і розмір населеного пункту													
- село (n=680)	74.2	28.7	33.3	22.4	12.8	6.4	4.3	3.6	1.1	0.7	0.3	0.9	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	70.9	40.7	33.6	20.0	12.4	7.3	5.0	3.8	2.9	0.0	0.0	0.9	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	62.0	41.8	44.0	25.4	6.0	1.7	8.7	2.7	1.5	0.0	0.0	0.0	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	60.9	48.1	38.6	20.3	14.8	2.7	3.2	3.8	3.5	1.0	1.0	1.0	42.9
Стать													
- чоловік (n=745)	61.9	44.8	38.7	20.1	12.1	5.6	4.2	4.0	2.8	0.3	0.6	0.8	45.2
- жінка (n=1255)	71.2	35.9	34.6	22.4	13.8	3.7	4.3	3.3	2.2	1.0	0.4	0.9	54.8
Вікові верстви													
- 18-29 років (n=291)	42.3	54.9	58.8	20.2	4.5	1.6	1.1	0.8	0.0	0.0	0.7	2.0	21.2
- 30-39 років (n=375)	54.8	49.3	50.5	20.3	10.8	3.6	1.2	2.4	2.8	0.2	0.9	0.5	18.5
- 40-49 років (n=325)	71.2	46.6	41.9	20.2	12.5	2.4	4.0	2.0	3.0	0.8	0.4	1.3	16.6
- 50-59 років (n=383)	76.5	39.4	26.9	20.4	16.3	5.3	4.0	3.0	3.1	1.8	0.7	0.6	17.7
- 60-69 років (n=326)	82.7	27.1	19.1	23.8	20.7	7.7	9.1	5.2	4.2	1.1	0.0	0.3	12.4
- 70+ років (n=300)	90.6	8.3	4.5	24.7	18.9	9.4	9.6	11.0	2.7	0.5	0.0	0.0	13.7

% у рядку	Центральні телеканали	Новинні Інтернет-сайти	Соціальні мережі	З розмов з іншими людьми	Місцеві телеканали	Загальноукраїнських газет	Місцевих газет	З радіопрограм	Російські телеканали	Від партійних агітаторів	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
Освітні верстви													
- неповна середня і нижча (n=118)	86.3	14.4	9.7	19.3	19.2	6.3	5.5	7.1	0.7	0.6	0.0	0.0	6.2
- повна середня (n=591)	72.0	29.6	28.6	23.4	13.6	5.2	4.9	4.0	2.8	0.4	0.0	0.9	29.7
- середня спеціальна (n=556)	73.6	39.0	38.3	18.2	15.8	6.5	5.1	4.2	2.4	0.3	0.7	0.4	26.7
- вища (n=707)	55.2	53.7	46.6	21.6	9.6	2.5	3.1	2.4	2.6	1.2	0.8	1.4	36.0
Основний рід занять													
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	70.3	43.0	36.8	14.8	9.5	4.3	2.2	3.0	2.9	0.5	0.4	0.9	19.4
- службовець (n=155)	63.5	53.4	59.5	15.1	12.0	4.2	3.1	1.0	0.4	1.4	2.0	1.6	7.7
- спеціаліст (n=292)	49.7	56.7	55.2	26.6	9.6	2.8	1.2	2.8	3.7	0.4	0.9	0.7	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	45.5	57.3	45.6	23.9	9.4	2.3	2.8	1.1	1.7	0.0	0.0	0.0	7.6
- домогосподарка (n=195)	63.0	41.4	42.6	18.6	14.8	1.1	1.2	1.2	1.5	3.7	0.0	0.0	9.5
- на пенсії (n=661)	87.4	19.0	10.0	24.2	19.7	9.0	10.4	7.6	3.5	0.2	0.3	0.0	28.2
- учень, студент (n=54)	48.3	56.7	55.1	24.1	3.7	0.0	1.6	1.6	0.0	0.0	0.0	5.0	3.6
- безробітний (n=127)	57.2	36.7	47.2	19.4	11.3	2.7	1.5	1.6	0.6	0.0	0.0	4.4	6.8
Рівень добробуту родини													
- дуже низький (n=249)	78.7	24.9	20.0	18.9	16.9	7.8	10.2	5.6	3.2	0.5	0.0	0.0	11.4
- низький (n=872)	75.0	32.1	29.4	22.0	13.2	5.3	4.9	4.5	1.9	1.0	0.5	0.6	42.5
- середній (n=719)	57.8	50.8	45.1	20.8	12.9	3.1	2.7	2.6	3.0	0.3	0.9	1.3	37.7
- високий (n=120)	47.6	52.3	59.9	25.4	6.7	2.8	0.5	0.9	2.5	1.5	0.0	0.0	6.2

РОЗДІЛ II. РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

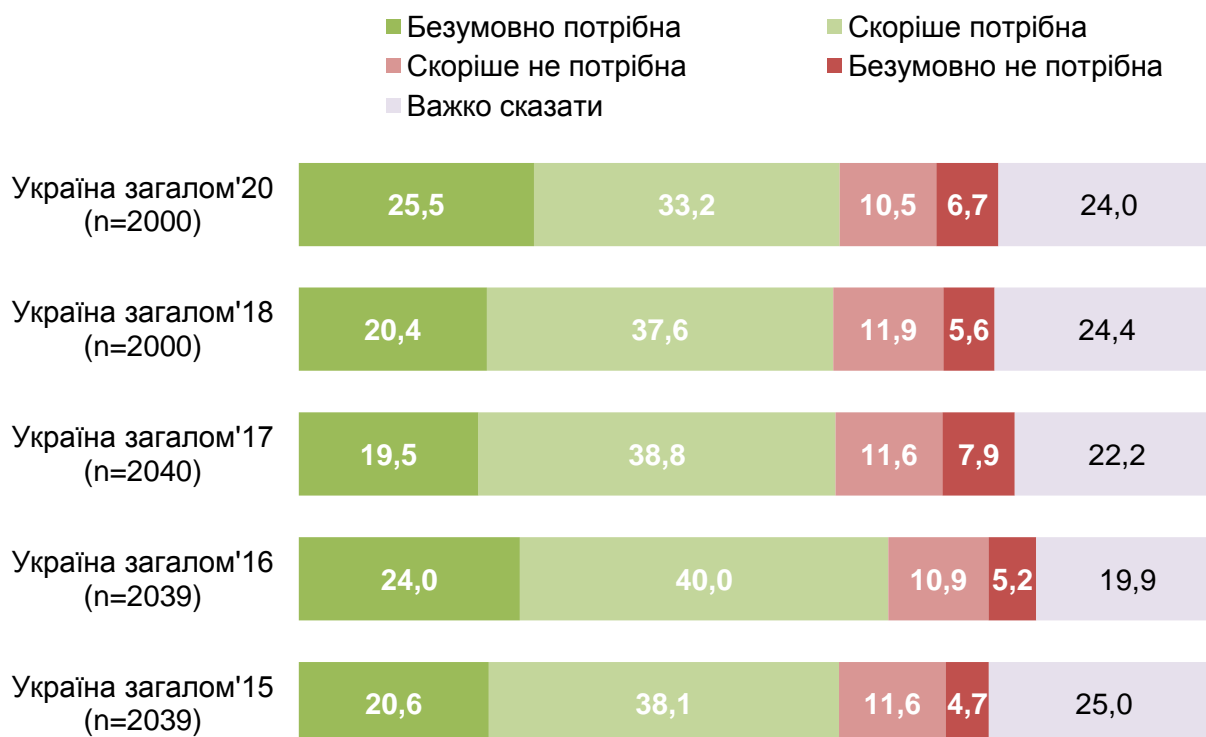
2.1 Актуальність реформи місцевого самоврядування і децентралізації

Більшість населення (59%) продовжує вважати потрібною реформу місцевого самоврядування та децентралізацію (у 2018 році було 58%), але з них лише 25.5% вважають її безумовно потрібною (Діаграма 2.1.1). Разом з цим, 24% вважають реформу непотрібною (у 2018 році – 24.4%).

Діаграма 2.1.1

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед усіх респондентів)

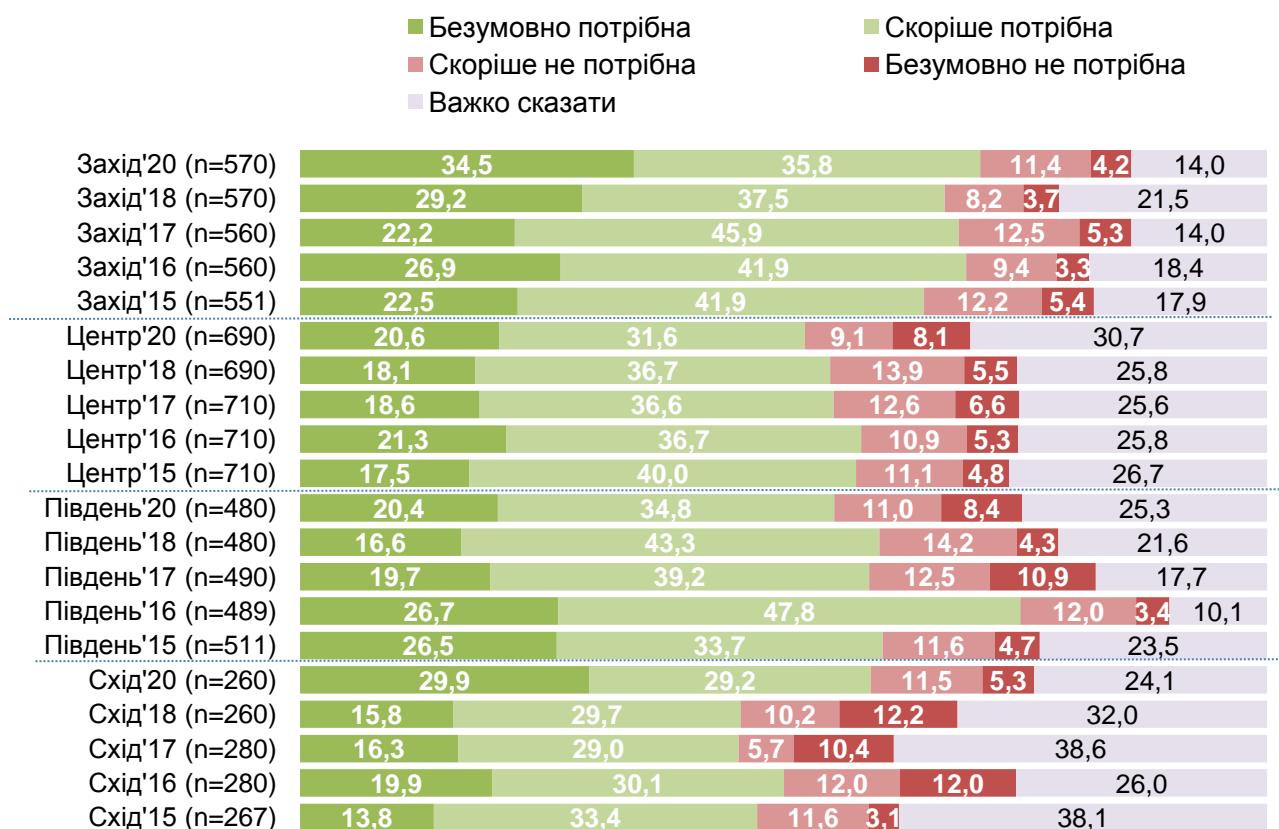

На Діаграмі 2.1.2 результати наводяться у регіональному вимірі. Найбільше реформу підтримують на Заході – 70% проти 55-59% в інших регіонах країни. Водночас, доцільно звернути увагу, що на Сході підтримка реформи зросла з 47% до 59% (в інших регіонах ситуація істотно не змінилася).

Діаграма 2.1.2

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед усіх респондентів)

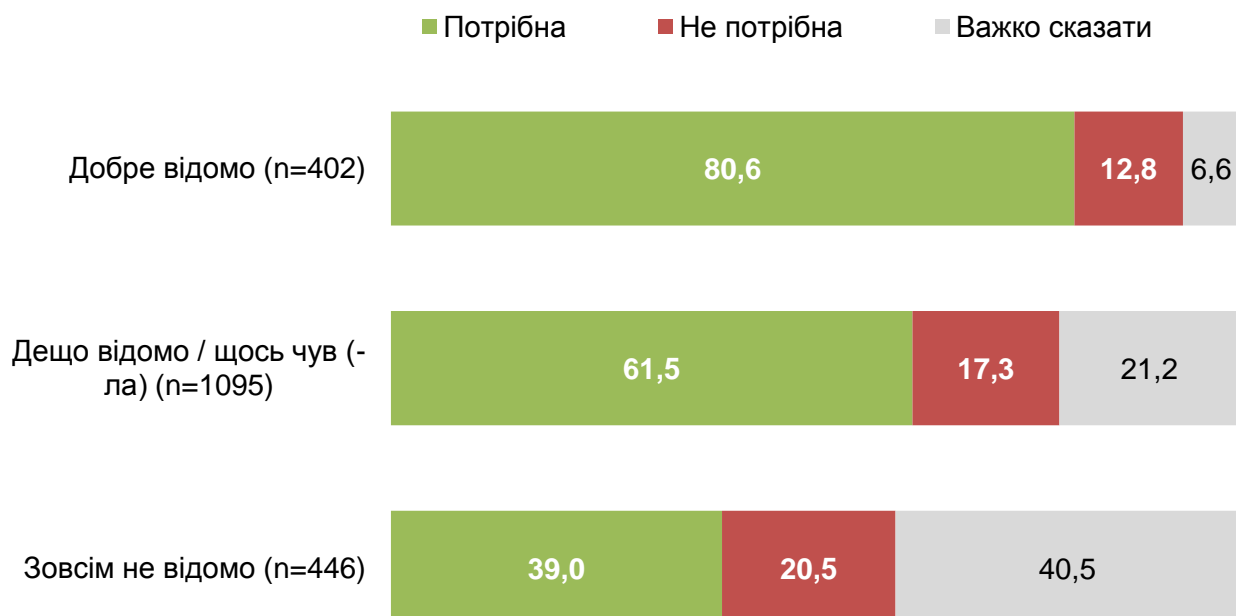

В наступному пункті 2.2 буде більш детально розглянуте питання поінформованості про реформу, але наразі доцільно звернути увагу на **сильний зв'язок між поінформованістю і думкою про доцільність реформи децентралізації в Україні** (Діаграма 2.1.3). **Серед тих, хто добре обізнаний про реформу, 81% вважають, що Україні потрібна реформа децентралізації і лише 13% – що не потрібна.** Серед тих, хто лише дещо обізнаний – співвідношення вже 61.5% до 17%. А серед тих, хто зовсім не знає про реформу, 40.5% не мають думки щодо того, чи потрібна вона взагалі, підтримують проведення реформи – 39%, не підтримують – 20.5%.

Діаграма 2.1.3

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед респондентів залежно від рівня поінформованості про реформу)

Нижче в Таблиці 2.1.1 сприйняття актуальності реформи місцевого самоврядування і децентралізації наводиться у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.1.1

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Потрібна	Не потрібна	Важко сказати	Потенціал верстви
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	59.4	17.0	23.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	56.6	23.8	19.6	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	56.8	18.0	25.2	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	59.3	15.0	25.7	42.9
Стать				
- чоловік (n=745)	62.9	18.1	19.0	45.2
- жінка (n=1255)	55.3	16.6	28.1	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=291)	59.7	12.3	28.0	21.2
- 30-39 років (n=375)	62.1	13.6	24.3	18.5
- 40-49 років (n=325)	60.0	20.1	19.9	16.6
- 50-59 років (n=383)	58.2	20.0	21.8	17.7
- 60-69 років (n=326)	58.5	20.4	21.1	12.4
- 70+ років (n=300)	52.1	20.1	27.8	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=118)	41.7	21.0	37.3	6.2
- повна середня (n=591)	54.8	20.3	25.0	29.7
- середня спеціальна (n=556)	58.1	18.3	23.6	26.7
- вища (n=707)	66.0	13.6	20.4	36.0
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	53.4	20.7	25.9	19.4
- службовець (n=155)	61.7	14.8	23.5	7.7
- спеціаліст (n=292)	68.4	13.5	18.1	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	62.8	17.3	19.9	7.6
- домогосподарка (n=195)	52.3	17.0	30.7	9.5
- на пенсії (n=661)	56.4	19.2	24.4	28.2
- учень, студент (n=54)	61.2	12.0	26.7	3.6
- безробітний (n=127)	55.7	17.7	26.6	6.8
Рівень добробуту родини				
- дуже низький (n=249)	48.3	21.3	30.4	11.4
- низький (n=872)	55.0	20.0	25.0	42.5
- середній (n=719)	63.5	13.8	22.7	37.7
- високий (n=120)	74.8	12.1	13.1	6.2

2.2 Обізнаність з кроками з реформування місцевого самоврядування і децентралізації

Хоча рівень поінформованості лишається на високому рівні, але порівняно з 2018 роком він став дещо нижчим: 74% проти 80% раніше (Діаграма 2.2.1).

Діаграма 2.2.1

Чи відомо Вам, що в Україні вже здійснюється реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка веде до збільшення повноважень і ресурсів на місцях?

(% серед усіх респондентів)

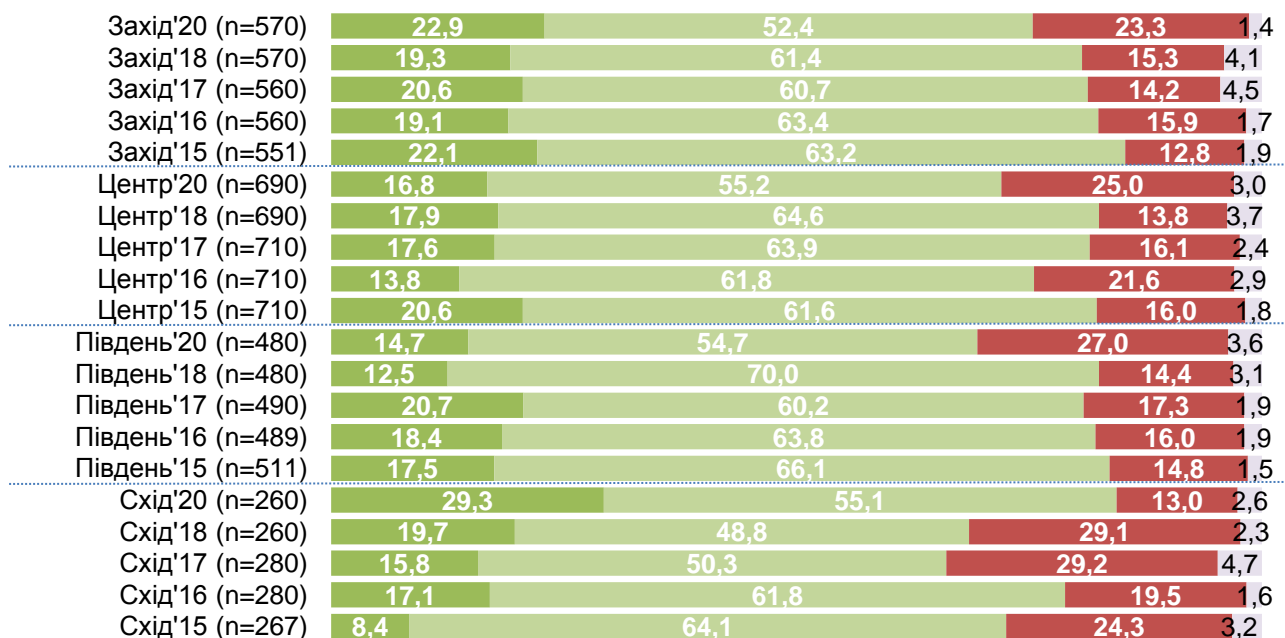
На Діаграмі 2.2.2 результати наводяться у регіональному вимірі. Тенденція до зниження простежується на Заході, в Центрі і Півдні (особливо в останніх двох регіонах: в Центрі показник знизився з 82% до 72%, на Півдні – з 83.6% до 69%). Натомість на Сході показник зріс з 72.5% до 84%).

Діаграма 2.2.2

Чи відомо Вам, що в Україні вже здійснюється реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка веде до збільшення повноважень і ресурсів на місцях?

(% серед усіх респондентів)

■ Добре відомо   ■ Дещо відомо / щось чув (-ла)
 ■ Зовсім не відомо   ■ Важко сказати

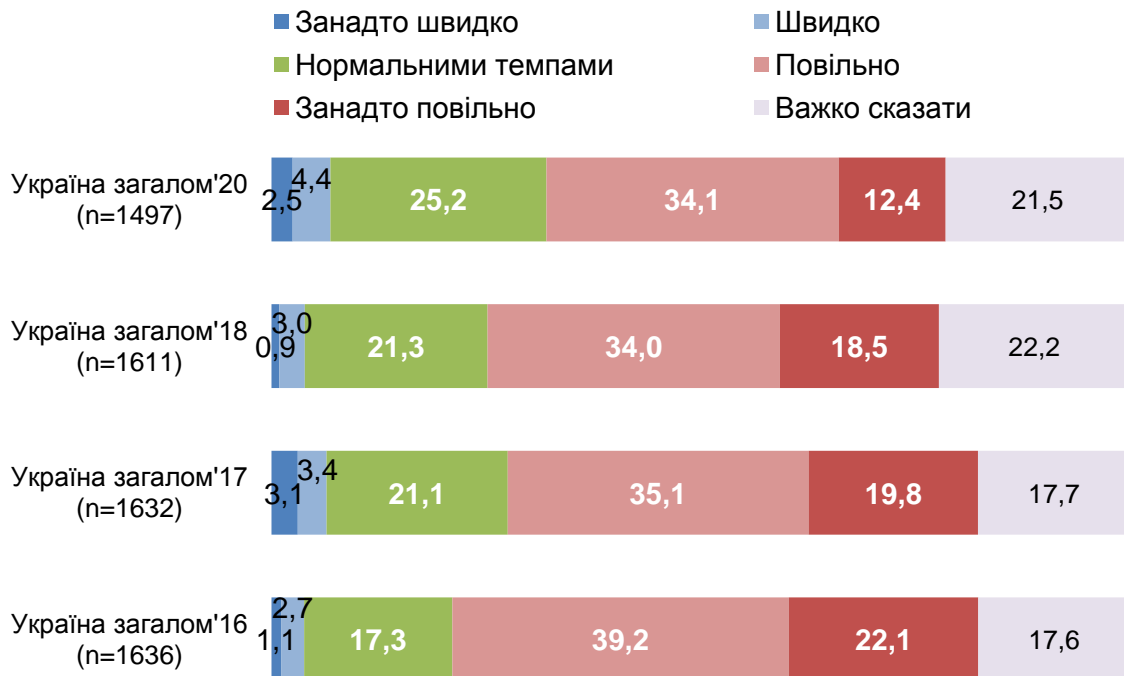

46.5% респондентів, які принаймні щось знають про реформу, вважають, що вона відбувається повільно / занадто повільно (у 2017 році так вважали 53%) (Діаграма 2.2.3). Лише 25.5% говорять про нормальні темпи реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні (проти 21% у 2018 році). І лише 7% дотримуються думки, що реформа відбувається швидко або навіть занадто швидко.

Діаграма 2.2.3

Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, яким добре або дещо відомо про реформу місцевого самоврядування і децентралізацію влади)

В Таблиці 2.2.1а-б дані наведені серед окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 2.2.1а-б

а. Чи відомо Вам, що в Україні вже здійснюється реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка веде до збільшення повноважень і ресурсів на місцях? / б. Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення / серед тих, хто знає про реформу)

100% у рядку	а. Обізнаність з кроками				б. Темп реалізації						Потенціал верстви
	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати	Занадто швидко	Швидко	Нормальними темпами	Повільно	Занадто повільно	Важко сказати	
Регіони України											
- Захід (n=570)	22.9	52.4	23.3	1.4	2.3	8.8	34.6	31.7	11.8	10.8	27.0
- Центр (n=690)	16.8	55.2	25.0	3.0	1.5	3.1	25.2	30.2	9.5	30.4	34.9
- Південь (n=480)	14.7	54.7	27.0	3.6	2.8	1.9	19.4	40.9	14.4	20.5	25.0
- Схід (n=260)	29.3	55.1	13.0	2.6	4.3	3.1	16.8	36.3	17.3	22.2	13.1
Тип населеного пункту											
- село (n=680)	17.0	56.1	25.2	1.7	2.0	6.1	28.5	29.5	7.3	26.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (n=310)	22.8	57.4	19.2	0.6	5.2	3.4	27.1	35.1	12.7	16.5	15.6
- середнє місто (n=160)	15.8	61.3	18.7	4.2	0.5	6.1	33.4	30.5	8.0	21.5	7.7
- велике місто (n=850)	21.1	50.5	24.5	3.9	2.1	3.1	20.2	37.9	17.3	19.4	42.9
Стать											
- чоловік (n=745)	20.6	55.6	21.6	2.1	2.7	4.8	24.7	33.7	14.2	19.8	45.2
- жінка (n=1255)	18.7	53.2	25.0	3.1	2.3	4.0	25.6	34.3	10.9	22.9	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=291)	14.3	50.9	32.7	2.1	3.0	4.5	23.7	31.0	12.0	25.8	21.2
- 30-39 років (n=375)	17.2	57.8	22.6	2.4	0.6	4.8	29.2	33.0	12.5	19.9	18.5
- 40-49 років (n=325)	23.8	53.0	21.4	1.8	4.9	4.4	24.0	36.5	12.7	17.5	16.6
- 50-59 років (n=383)	23.0	57.2	15.7	4.1	2.9	2.9	25.3	36.2	9.7	22.9	17.7
- 60-69 років (n=326)	26.9	48.7	22.7	1.7	2.3	4.8	25.5	33.2	16.8	17.4	12.4
- 70+ років (n=300)	14.7	57.9	23.5	3.9	0.7	5.4	22.9	34.2	12.3	24.5	13.7
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=118)	13.6	50.2	32.2	4.0	0.6	3.5	25.3	28.3	16.4	26.0	6.2
- повна середня (n=591)	15.4	55.0	27.2	2.4	2.1	6.5	24.2	32.8	10.8	23.7	29.7
- середня спеціальна (n=556)	18.6	58.2	20.4	2.9	2.3	2.9	27.8	33.4	13.6	20.0	26.7
- вища (n=707)	25.2	52.2	20.2	2.4	3.2	4.1	24.4	36.2	12.3	19.8	36.0
Основний рід занять											
- робітник (n=345)	16.1	56.6	24.5	2.8	2.2	4.1	30.7	28.1	10.4	24.5	19.4
- службовець (n=155)	29.8	50.9	17.6	1.8	4.6	4.8	23.7	36.7	11.8	18.4	7.7
- спеціаліст (n=292)	20.4	54.9	22.7	2.0	3.7	3.9	22.0	40.6	12.3	17.4	15.2
- підприємець (n=133)	26.0	46.0	24.1	3.9	0.0	4.8	26.0	34.6	16.8	17.9	7.6
- домогосподарка (n=195)	15.9	54.2	26.9	3.1	3.0	3.4	27.2	29.8	11.6	25.0	9.5
- на пенсії (n=661)	19.8	55.3	21.6	3.2	1.6	4.2	24.4	35.1	14.2	20.5	28.2
- учень, студент (n=54)	12.0	52.7	35.2	0.0	0.0	13.1	18.0	26.6	11.8	30.5	3.6
- безробітний (n=127)	15.1	59.3	25.6	0.0	4.3	3.1	23.3	34.8	9.5	24.9	6.8
Рівень добробуту родини											
- дуже низький (n=249)	12.9	53.0	31.3	2.7	1.9	3.9	20.5	30.7	16.5	26.6	11.4
- низький (n=872)	17.0	56.0	24.0	3.0	2.7	4.0	23.2	34.3	13.7	22.0	42.5
- середній (n=719)	24.1	53.0	20.3	2.7	2.2	4.2	27.4	35.2	11.4	19.6	37.7
- високий (n=120)	20.9	51.4	26.2	1.4	3.2	9.5	36.4	28.8	7.5	14.6	6.2

2.3 Сприйняття результатів зростання доходів місцевих бюджетів

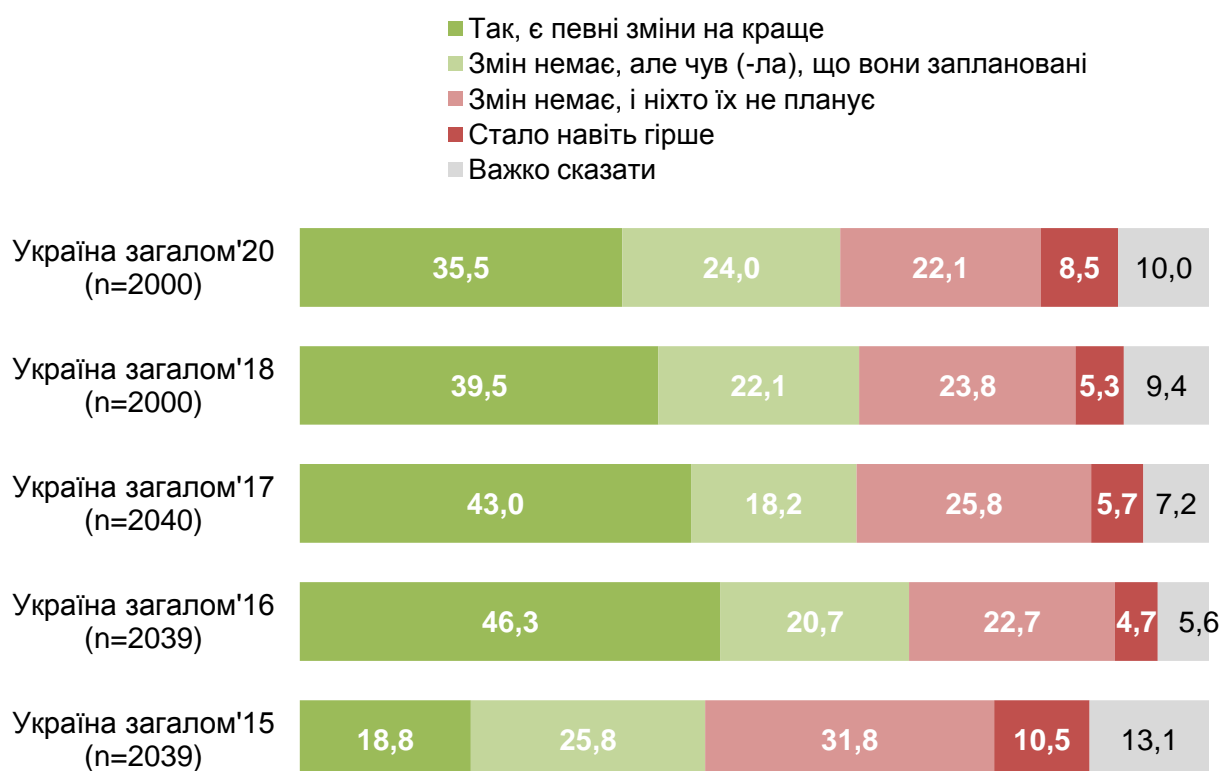
Якщо у 2015 році лише 19% відзначали певні **зміни на краще** у своєму населеному пункті в результаті збільшення місцевих бюджетів, то у 2016 році частка таких людей зросла майже в 2.5 рази – до 46% (Діаграма 2.3.1). Водночас, до 2018 року ця частка трохи знизилася до 39.5%, а до 2020 року – до 35.5%.

Ще 24% змін ще не помітили, але чули про них. Тобто загалом станом на кінець 2020 року **59.5% українців або відчували покращення, або очікують на нього** (у 2018 році показник становив 61.5%).

Діаграма 2.3.1

В результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли. Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті/селищі/селі, наприклад, збільшення кількості заходів з благоустрою (озеленення, освітлення, ремонт доріг тощо) або покращення їх якості у порівнянні з попередніми роками?

(% серед усіх респондентів)

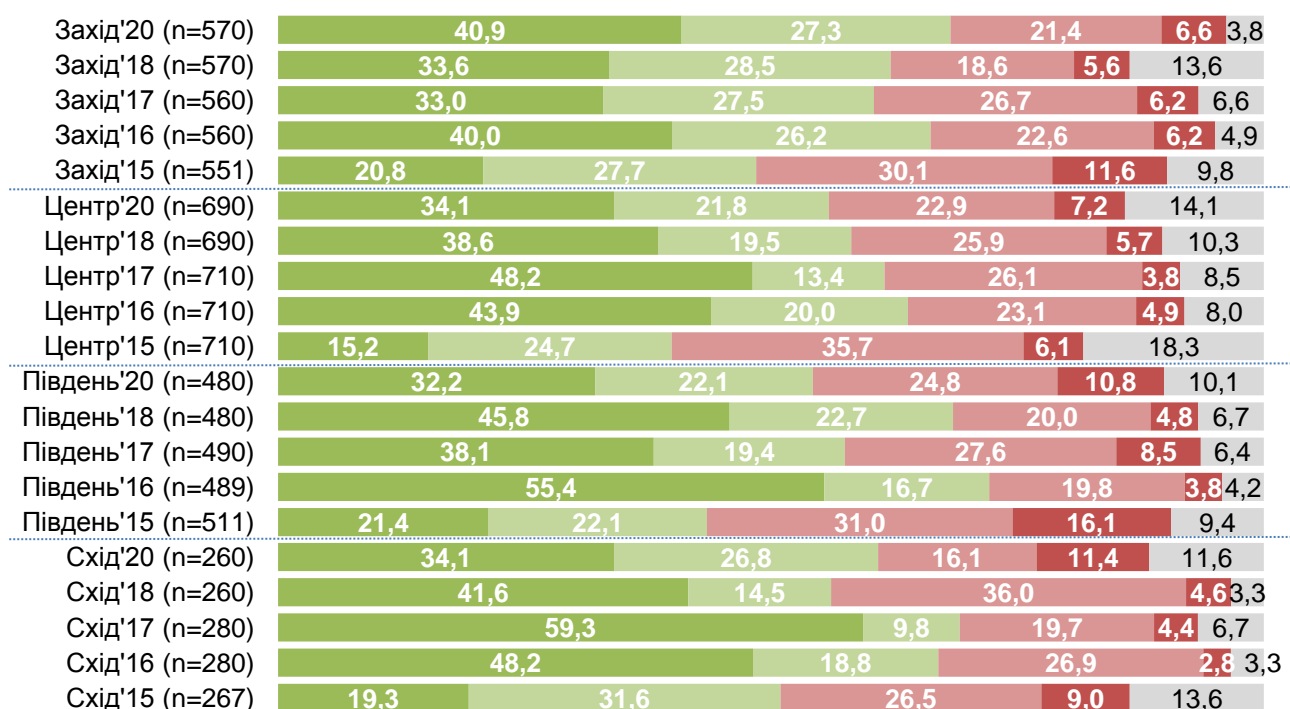
На Діаграмі 2.3.2 результати наводяться у регіональному вимірі. Тенденція до зниження частки тих, хто бачить зміни, які вже відбувалися, простежується в Центрі, на Півдні і Сході (хоча якщо говорити про сумарну частку тих, хто помітив змін чи знає, що вони заплановані, то на Сході і в Центрі показник не змінився порівняно з 2018 роком, але знизився з 68.5% до 54% на Півдні). Натомість на Заході з 62% до 68% зросла частка тих, хто уже бачить зміни.

Діаграма 2.3.2

В результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли. Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті/селищі/селі, наприклад, збільшення кількості заходів з благоустрою (озеленення, освітлення, ремонт доріг тощо) або покращення їх якості у порівнянні з попередніми роками?

(% серед усіх респондентів)

- Так, є певні зміни на краще
- Змін немає, але чув (-ла), що вони заплановані
- Змін немає, і ніхто їх не планує
- Стало навіть гірше
- Важко сказати

В Таблиці 2.3.1 дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 2.3.1

В результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли. Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті/ селищі/селі або покращення їх якості у порівнянні з попередніми роками?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Є зміни на краще	Чув про плани	Змін немає і не планують	Стало навіть гірше	Важко сказати	Потенціал верстви
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	26.2	27.5	25.2	11.1	10.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	35.7	19.7	27.4	11.4	5.8	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	39.7	20.0	21.0	5.6	13.7	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	41.9	23.5	17.9	5.9	10.8	42.9
Стать						
- чоловік (n=745)	36.6	23.2	21.9	7.9	10.4	45.2
- жінка (n=1255)	34.5	24.6	22.2	9.0	9.6	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=291)	32.5	26.2	22.2	6.3	12.7	21.2
- 30-39 років (n=375)	39.5	21.4	20.7	8.0	10.4	18.5
- 40-49 років (n=325)	35.6	25.5	22.7	9.2	7.0	16.6
- 50-59 років (n=383)	37.9	22.9	21.9	7.2	10.0	17.7
- 60-69 років (n=326)	36.2	23.5	22.2	12.2	5.9	12.4
- 70+ років (n=300)	30.6	23.9	23.0	9.9	12.6	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=118)	26.0	20.2	26.4	14.5	12.9	6.2
- повна середня (n=591)	30.9	23.0	27.2	9.4	9.5	29.7
- середня спеціальна (n=556)	40.0	21.1	22.3	7.3	9.3	26.7
- вища (n=707)	37.5	27.3	17.6	7.7	9.9	36.0
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	33.6	18.5	26.1	10.6	11.1	19.4
- службовець (n=155)	46.8	21.3	16.6	4.5	10.7	7.7
- спеціаліст (n=292)	33.6	28.1	22.5	5.7	10.1	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	41.9	30.0	15.1	5.2	7.9	7.6
- домогосподарка (n=195)	31.5	25.2	26.1	8.6	8.5	9.5
- на пенсії (n=661)	35.1	23.4	22.3	9.8	9.4	28.2
- учень, студент (n=54)	27.3	18.5	21.6	11.5	21.1	3.6
- безробітний (n=127)	37.8	25.3	19.3	8.9	8.7	6.8
Рівень добробуту родини						
- дуже низький (n=249)	29.1	14.2	26.5	20.2	10.0	11.4
- низький (n=872)	32.6	22.7	23.6	9.9	11.2	42.5
- середній (n=719)	39.3	26.9	20.4	4.2	9.2	37.7
- високий (n=120)	41.8	31.5	16.6	2.9	7.1	6.2

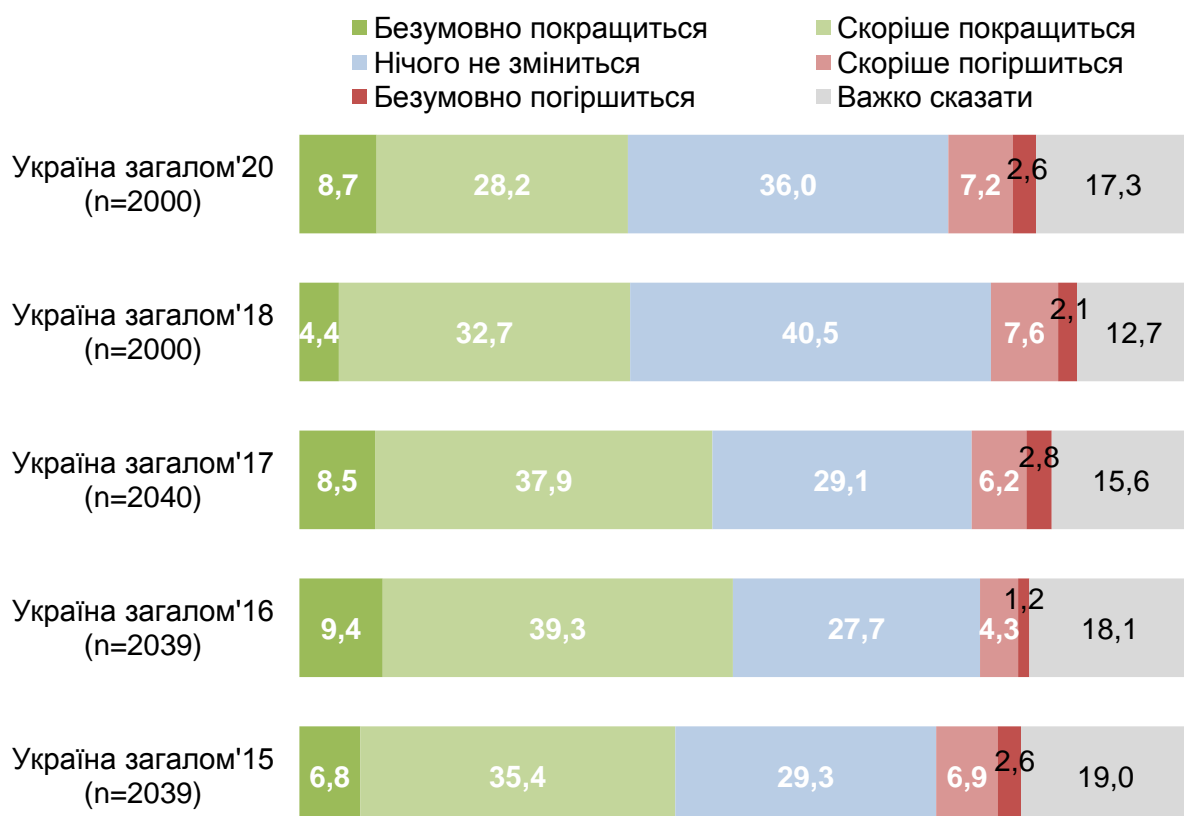
2.4 Сприйняття можливих наслідків реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні

Серед населення простежуються скоріше стримані / стримано-оптимістичні оцінки зміни ситуації в Україні в цілому внаслідок реформи децентралізації: 37% очікують, що реформа сприятиме покращенню ситуації, 10% – погіршенню, а 36% дотримуються думки, що нічого не зміниться (у 2018 році на покращення очікували 37%, на погіршення – 10%, вважали, що нічого не зміниться – 40.5%) (Діаграма 2.4.1).

Діаграма 2.4.1

В процесі децентралізації держава передає частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування. Як, на Вашу думку, це впливає на ситуацію в Україні в цілому?

(% серед усіх респондентів)

На Діаграмі 2.4.2 результати наводяться у регіональному вимірі. У всіх регіонах настрої досить близькі.

Діаграма 2.4.2

В процесі децентралізації держава передає частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування. Як, на Вашу думку, це впливає на ситуацію в Україні в цілому?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.4.1 дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 2.4.1

В процесі децентралізації держава передає частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування.

Як, на Вашу думку, це впливає на ситуацію в Україні в цілому?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Покращиться	Не зміниться	Погіршиться	Важко сказати	Потенціал верстви
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	32.5	41.3	12.8	13.4	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	32.8	38.9	13.3	15.0	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	42.7	32.5	8.5	16.2	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	40.8	31.4	6.4	21.4	42.9
Стать					
- чоловік (n=745)	39.5	34.3	11.0	15.2	45.2
- жінка (n=1255)	34.7	37.4	8.9	19.1	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=291)	39.9	35.2	7.9	16.9	21.2
- 30-39 років (n=375)	40.5	34.2	10.3	15.1	18.5
- 40-49 років (n=325)	37.6	36.1	9.4	16.8	16.6
- 50-59 років (n=383)	36.9	35.8	8.9	18.4	17.7
- 60-69 років (n=326)	37.5	34.4	10.3	17.8	12.4
- 70+ років (n=300)	25.7	41.2	13.3	19.8	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=118)	19.5	45.1	16.3	19.1	6.2
- повна середня (n=591)	31.1	39.0	13.1	16.8	29.7
- середня спеціальна (n=556)	38.7	36.3	8.4	16.6	26.7
- вища (n=707)	43.5	32.0	6.8	17.7	36.0
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	32.7	37.8	11.7	17.7	19.4
- службовець (n=155)	47.2	29.8	6.5	16.5	7.7
- спеціаліст (n=292)	47.2	25.8	7.4	19.6	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	48.4	30.7	7.4	13.5	7.6
- домогосподарка (n=195)	32.1	48.5	6.7	12.6	9.5
- на пенсії (n=661)	31.2	37.5	12.2	19.1	28.2
- учень, студент (n=54)	33.3	38.1	5.3	23.4	3.6
- безробітний (n=127)	32.0	42.0	12.7	13.3	6.8
Рівень добробуту родини					
- дуже низький (n=249)	27.4	32.3	18.6	21.7	11.4
- низький (n=872)	31.1	40.0	10.6	18.3	42.5
- середній (n=719)	44.5	32.9	7.3	15.3	37.7
- високий (n=120)	49.1	33.3	2.9	14.8	6.2

Населення України має суперечливі думки щодо можливих наслідків надання органам місцевого самоврядування додаткових повноважень: з одного боку, 29.5% очікують прискорення розвитку громади, 15% – на прискорення розвитку країни, 6-7% – на зниження корупції в громаді і країні (Таблиця 2.4.2). З іншого боку, 23% вважають, що реформа сприятиме зростанню корупції в громаді, 16% – формуванню невідконтрольної місцевої влади, 10% – зростанню корупції в країні. **У цілому, один з позитивних наслідків очікують 42%, а один з негативних – 35% населення.** У 2018 році відповідні показники були 49% і 37%.

Таблиця 2.4.2

На Вашу думку, до чого з переліченого в першу чергу приведе надання додаткових повноважень та ресурсів органам місцевого самоврядування громади? Оберіть, не більше 2-х відповідей.

(% серед усіх респондентів)

% у стовпчику		2018 (n=2000)	2020 (n=2000)
	Передбачають хоча б 1 позитивний наслідок	48.9	42.2
	Передбачають хоча б 1 негативний наслідок	36.9	34.7
1	До прискореного розвитку громади	33.9	29.5
2	До зростання корупції в громаді	20.0	22.7
3	До формування невідконтрольної місцевої влади	17.4	15.7
4	До прискореного розвитку країни	17.6	14.8
5	До зростання корупції в країні	7.7	9.6
6	До зниження корупції в громаді	9.4	6.6
7	До зниження корупції в країні	6.3	5.8
---	Інше	0.5	0.3
---	Важко сказати	20.5	26.7

В Таблиці 2.4.3 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.4.3

На Вашу думку, до чого з переліченого в першу чергу приведе надання додаткових повноважень та ресурсів органам місцевого самоврядування громади? Оберіть, не більше 2-х відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	До прискореного розвитку громади	До зростання корупції в громаді	Непідконтрольна місцева влада	До прискореного розвитку країни	До зростання корупції в країні	До зниження корупції в громаді	До зниження корупції в країні	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України										
- Захід (n=570)	38.0	18.0	15.0	20.2	8.5	10.1	6.0	0.3	18.8	27.0
- Центр (n=690)	31.5	18.7	18.2	15.3	7.0	4.8	6.8	0.6	30.4	34.9
- Південь (n=480)	23.4	21.1	11.3	11.9	11.2	6.1	3.3	0.2	34.2	25.0
- Схід (n=260)	18.3	45.8	18.9	7.6	15.5	5.7	7.4	0.0	19.2	13.1
Тип і розмір населеного пункту										
- село (n=680)	30.0	18.8	18.0	17.1	4.8	6.4	4.3	0.3	28.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	29.4	35.2	21.0	9.0	16.1	7.8	4.6	0.3	16.1	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	30.8	14.3	24.6	20.7	5.2	11.5	10.3	0.0	21.5	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	28.9	22.7	10.4	14.0	11.7	5.5	6.6	0.5	30.1	42.9
Стать										
- чоловік (n=745)	28.6	24.1	17.8	15.1	10.2	7.0	5.5	0.4	24.8	45.2
- жінка (n=1255)	30.2	21.5	13.9	14.5	9.0	6.4	6.0	0.3	28.4	54.8
Вікові верстви										
- 18-29 років (n=291)	32.3	18.7	9.5	15.4	8.5	4.7	7.9	0.7	31.8	21.2
- 30-39 років (n=375)	28.4	25.3	18.4	14.5	9.5	6.9	6.7	0.0	23.3	18.5
- 40-49 років (n=325)	34.1	23.2	17.8	15.4	11.3	7.5	5.7	0.2	19.9	16.6
- 50-59 років (n=383)	28.0	22.9	14.4	15.2	7.3	7.0	3.5	0.6	30.4	17.7
- 60-69 років (n=326)	26.5	23.3	18.0	15.9	12.1	7.7	5.8	0.4	23.0	12.4
- 70+ років (n=300)	25.5	23.7	18.8	11.8	9.9	7.0	4.4	0.0	30.4	13.7
Освітні верстви										
- неповна середня і нижча (n=118)	17.1	21.1	18.7	10.1	9.0	5.9	1.7	0.0	39.3	6.2
- повна середня (n=591)	25.2	26.1	20.2	15.4	8.9	6.1	5.1	0.5	25.9	29.7
- середня спеціальна (n=556)	30.6	21.3	14.0	14.0	6.6	7.6	6.3	0.4	27.8	26.7
- вища (n=707)	34.5	20.9	12.8	15.6	12.1	6.8	6.9	0.3	24.3	36.0

% у рядку	До прискореного розвитку громади	До зростання корупції в громаді	Непідконтрольна місцева влада	До прискореного розвитку країни	До зростання корупції в країні	До зниження корупції в громаді	До зниження корупції в країні	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
Основний рід занять										
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	21.0	28.4	19.3	9.1	12.3	6.5	3.8	0.7	31.3	19.4
- службовець (n=155)	33.3	21.6	11.1	17.5	8.1	7.8	6.2	0.8	29.6	7.7
- спеціаліст (n=292)	39.7	20.3	15.3	14.2	7.7	5.1	8.6	0.0	21.3	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	28.4	24.3	12.4	15.6	10.3	11.9	7.9	0.0	23.3	7.6
- домогосподарка (n=195)	30.9	21.1	12.6	18.2	8.0	5.8	5.8	0.6	27.0	9.5
- на пенсії (n=661)	26.5	22.6	18.5	13.8	10.1	6.8	4.9	0.2	27.2	28.2
- учень, студент (n=54)	34.9	9.3	6.8	19.0	11.0	5.3	10.0	0.0	30.3	3.6
- безробітний (n=127)	33.7	18.1	14.5	23.0	5.2	5.6	5.7	0.7	24.1	6.8
Рівень добробуту родини										
- дуже низький (n=249)	20.7	25.2	17.5	11.1	9.3	5.7	5.1	0.0	34.5	11.4
- низький (n=872)	27.0	22.6	18.3	13.8	9.6	5.3	4.2	0.6	28.8	42.5
- середній (n=719)	33.3	22.4	13.2	16.3	9.7	8.3	6.8	0.3	23.4	37.7
- високий (n=120)	38.7	19.8	11.5	20.4	9.3	8.7	11.8	0.0	18.1	6.2

2.5 Очікувані результати реформи місцевого самоврядування і децентралізації

Зараз найбільш очікуваними результатами від реформи є зменшення корупції: 58% зараховують цей наслідок до топ-3 своїх очікувань, а 39% називають це «очікуваним наслідком №1» для них (Таблиця 2.5.1). На умовно другому місці – поліпшення якості і доступності послуги (до топ-3 зараховують 52% респондентів, №1 – 19%). Інші очікування називалися рідше респондентами.

Таблиця 2.5.1

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчуті в першу чергу? Ви можете обрати 3 варіанти відповіді, починаючи з найважливішої.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

% у стовпчику		Топ-3	№1
1	Зменшення корупції	57.6	39.1
2	Поліпшення якості та доступності послуг (освіта, медицина, культура, комунальне обслуговування, спрощення процедур отримання довідок, документів тощо)	51.6	18.7
3	Зменшення свавілля чиновників	29.8	6.3
4	Покращення благоустрою громад міст, сіл та селищ	27.1	4.9
5	Прискорення розв'язання конфлікту на сході України	26.8	7.2
6	Відродження та розвиток України в цілому	23.1	5.0
7	Підвищення професійності та ефективності влади	21.4	3.7
8	Збільшення можливостей для простих громадян впливати на рішення влади	19.5	4.7
9	Збільшення доходів домогосподарств	17.4	5.2
10	Покращення зайнятості у громаді	11.7	2.3
---	Інше	0.5	0.1
---	Важко сказати	2.8	2.8

В Таблиці 2.5.2 і 2.5.3 дані наведені у розрізі окремих верств населення України.

Таблиця 2.5.2

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчувати в першу чергу? Ви можете обрати 3 варіанти відповіді, починаючи з найважливішої.

Один з топ-3 очікуваних результатів

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Зменшення корупції	Поліпшення якості та доступності послуг	Зменшення свавілля чиновників	Покращення благоустрою	Конфлікт на Сході	Відродження України в цілому	Підвищення професійності влади	Вплив громадян на владу	Збільшення доходів домогосподарств	Покращення зайнятості	Потенціал верстви
Регіони України											
- Захід (n=570)	58.7	47.2	31.7	28.1	27.0	28.8	20.0	24.2	16.6	13.6	27.0
- Центр (n=690)	55.6	58.7	33.3	28.0	25.3	24.4	19.9	15.2	12.4	10.9	34.9
- Південь (n=480)	59.8	44.5	25.1	27.6	35.9	20.8	22.9	21.1	20.2	9.3	25.0
- Схід (n=260)	56.0	54.9	25.4	21.3	13.0	12.4	25.2	18.3	26.9	14.4	13.1
Тип і розмір населеного пункту											
- село (n=680)	54.3	55.9	30.7	31.4	24.8	20.9	18.0	19.7	19.4	11.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	60.2	40.9	30.6	30.9	29.0	24.7	24.0	19.8	14.3	14.2	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	47.0	41.1	30.8	22.4	24.6	36.4	26.2	23.4	21.6	8.0	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	61.1	53.9	28.7	23.1	27.9	21.9	22.3	18.5	16.2	11.6	42.9
Стать											
- чоловік (n=745)	59.2	48.2	29.4	26.5	27.3	25.3	21.0	19.9	17.5	13.0	45.2
- жінка (n=1255)	56.2	54.3	30.1	27.5	26.3	21.3	21.7	19.2	17.3	10.7	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=291)	53.8	54.5	25.2	26.7	30.5	23.9	14.9	16.5	20.6	16.4	21.2
- 30-39 років (n=375)	59.0	49.3	31.5	20.9	26.5	24.9	24.5	23.5	16.2	9.7	18.5
- 40-49 років (n=325)	61.5	47.9	29.7	27.2	26.0	25.2	23.5	17.4	16.9	12.6	16.6

% у рядку	Зменшення корупції	Поліпшення якості та доступності послуг	Зменшення свавілля чиновників	Покращення благоустрою	Конфлікт на Сході	Відродження України в цілому	Підвищення професійності влади	Вплив громадян на владу	Збільшення доходів домогосподарств	Покращення зайнятості	Потенціал верстви
- 50-59 років (n=383)	55.6	49.8	30.1	30.6	29.6	23.4	26.4	19.6	15.4	9.5	17.7
- 60-69 років (n=326)	61.3	53.1	36.2	25.5	22.2	19.4	21.7	22.6	14.2	9.4	12.4
- 70+ років (n=300)	55.8	55.3	28.5	32.7	22.8	19.8	18.0	18.6	20.0	10.7	13.7
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=118)	54.7	60.8	36.1	24.6	18.2	16.7	16.9	14.9	24.0	11.9	6.2
- повна середня (n=591)	59.3	49.6	32.4	28.2	26.8	21.8	19.2	20.0	17.2	12.0	29.7
- середня спеціальна (n=556)	57.4	50.7	31.5	27.0	25.3	25.3	22.4	19.3	19.2	12.5	26.7
- вища (n=707)	56.2	51.4	24.7	26.9	29.5	24.2	22.8	20.4	15.7	11.1	36.0
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	61.0	54.9	30.2	25.5	29.0	27.1	21.1	15.2	22.5	7.5	19.4
- службовець (n=155)	57.7	52.9	24.4	28.2	24.3	24.7	23.5	15.2	20.8	13.6	7.7
- спеціаліст (n=292)	56.0	45.4	30.5	23.6	29.3	27.4	20.9	20.7	15.9	12.6	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	53.9	46.9	28.2	25.3	37.4	24.9	22.9	15.1	14.7	14.7	7.6
- домогосподарка (n=195)	60.7	50.1	30.9	27.5	30.5	20.7	20.9	27.8	11.3	10.7	9.5
- на пенсії (n=661)	58.0	55.3	30.9	30.0	23.3	18.6	20.7	20.5	15.9	11.4	28.2
- учень, студент (n=54)	47.9	50.5	15.9	32.2	23.1	21.9	19.8	22.3	26.3	14.4	3.6
- безробітний (n=127)	49.4	44.8	33.3	27.6	21.4	21.5	21.8	19.0	17.9	20.8	6.8
Рівень добробуту родини											
- дуже низький (n=249)	58.9	54.6	37.5	22.8	21.2	17.9	14.2	23.9	22.0	9.9	11.4
- низький (n=872)	56.6	53.9	32.0	25.9	23.4	20.7	20.4	18.3	20.2	13.2	42.5
- середній (n=719)	57.7	48.5	26.4	29.6	32.2	25.7	23.2	19.1	13.9	11.7	37.7
- високий (n=120)	57.7	44.6	22.5	25.7	29.6	37.2	28.7	23.4	15.0	8.3	6.2

Таблиця 2.5.3

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчувати в першу чергу? Ви можете обрати 3 варіанти відповіді, починаючи з найважливішої.

Очікуваний результат №1

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Зменшення корупції	Поліпшення якості та доступності послуг	Зменшення свавілля чиновників	Покращення благоустрою	Конфлікт на Сході	Відродження України в цілому	Підвищення професійності влади	Вплив громадян на владу	Збільшення доходів домогосподарств	Покращення зайнятості	Потенціал верстви
Регіони України											
- Захід (n=570)	40.4	17.1	7.4	5.9	6.6	7.8	3.0	5.7	2.4	3.0	27.0
- Центр (n=690)	41.1	21.8	7.1	5.9	4.4	4.3	3.3	2.0	4.6	0.7	34.9
- Південь (n=480)	38.7	13.0	4.9	3.7	14.3	4.3	4.3	6.0	6.6	2.9	25.0
- Схід (n=260)	32.0	24.6	4.3	2.4	2.5	2.1	5.4	7.2	10.1	3.9	13.1
Тип і розмір населеного пункту											
- село (n=680)	34.5	21.3	7.7	7.2	7.3	5.1	2.4	5.3	5.7	1.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	36.5	12.5	6.4	5.9	10.9	6.3	5.9	4.5	4.4	3.5	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	31.5	12.3	9.0	3.7	7.1	8.6	4.4	7.1	8.3	3.6	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	45.0	20.1	4.6	2.9	5.8	3.7	3.9	3.8	4.6	2.0	42.9
Стать											
- чоловік (n=745)	39.3	16.4	5.4	5.2	8.0	6.2	3.0	5.8	5.8	2.7	45.2
- жінка (n=1255)	38.9	20.6	7.0	4.7	6.6	4.0	4.3	3.7	4.7	2.0	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=291)	35.9	19.7	3.9	5.2	8.6	4.1	3.2	3.6	8.1	4.3	21.2
- 30-39 років (n=375)	38.7	19.7	6.3	2.9	5.6	6.9	3.7	6.9	5.6	1.0	18.5

100% у рядку	Зменшення корупції	Поліпшення якості та доступності послуг	Зменшення свавілля чиновників	Покращення благоустрою	Конфлікт на Сході	Відродження України в цілому	Підвищення професійності влади	Вплив громадян на владу	Збільшення доходів домогосподарств	Покращення зайнятості	Потенціал верстви
- 40-49 років (n=325)	43.5	17.5	5.5	5.8	7.5	5.1	3.9	4.2	3.0	2.1	16.6
- 50-59 років (n=383)	40.5	16.1	8.2	3.9	7.9	4.0	6.6	5.1	3.6	2.3	17.7
- 60-69 років (n=326)	42.6	17.5	7.5	4.6	7.0	4.7	2.2	4.8	3.0	2.7	12.4
- 70+ років (n=300)	34.3	21.8	7.2	7.5	6.5	5.0	2.0	3.3	7.1	1.0	13.7
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=118)	28.8	21.0	9.1	9.9	5.8	5.4	0.5	3.2	6.2	3.7	6.2
- повна середня (n=591)	37.1	20.7	7.1	4.5	7.7	4.6	3.0	4.9	4.9	2.2	29.7
- середня спеціальна (n=556)	42.3	15.0	6.4	4.8	6.9	6.2	4.4	3.9	6.7	1.8	26.7
- вища (n=707)	39.7	19.2	5.2	4.6	7.3	4.4	4.3	5.2	4.4	2.7	36.0
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	39.8	19.8	4.5	3.1	9.0	7.1	4.1	3.6	6.0	1.7	19.4
- службовець (n=155)	40.4	18.5	5.8	3.9	8.8	5.6	2.9	2.9	6.8	1.5	7.7
- спеціаліст (n=292)	42.6	16.0	7.2	3.6	6.8	3.2	4.1	6.8	4.5	2.5	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	37.5	13.3	5.0	7.3	8.1	5.9	7.6	4.0	5.5	3.1	7.6
- домогосподарка (n=195)	39.5	19.2	7.6	5.2	7.4	4.8	4.3	5.1	2.0	2.1	9.5
- на пенсії (n=661)	37.8	20.6	7.5	6.2	6.1	4.6	2.8	4.1	5.0	1.6	28.2
- учень, студент (n=54)	33.5	22.9	1.5	5.2	7.0	6.8	2.6	4.3	10.6	1.9	3.6
- безробітний (n=127)	36.9	15.9	7.6	4.6	5.8	2.2	2.7	5.8	5.5	7.5	6.8
Рівень добробуту родини											
- дуже низький (n=249)	39.0	17.1	8.5	3.9	4.6	4.0	1.6	5.9	8.4	2.2	11.4
- низький (n=872)	39.7	20.5	7.6	4.4	6.2	3.6	3.0	3.6	6.0	1.8	42.5
- середній (n=719)	37.7	18.0	4.6	5.8	9.2	6.3	4.6	5.0	4.1	3.0	37.7
- високий (n=120)	41.9	14.1	3.3	6.2	7.4	8.8	5.4	8.3	2.8	1.9	6.2

Загалом, **49.6% українців бачать покращення від реформи децентралізації у сфері ремонту та утримання доріг (бачать погіршення – 15%), 40.5% – у сфері благоустрою (проти 12%)** (Діаграма 2.5.2). Також позитивний баланс оцінок простежується у випадку вивезення сміття (27% бачать покращення проти 11%, які бачать погіршення).

У випадку інших послуг, по-перше, не більше 15% бачать покращення ситуації; по-друге, частка тих, хто бачить погіршення або така ж, або перевищує позитивні оцінки (тобто баланс оцінок або близький до 0, або від’ємний). Разом з цим, **найбільш критично сприймаються зміни у сфері охорони здоров’я: 37% бачать погіршення ситуації** (проти 13%, які бачать покращення).

Діаграма 2.5.1

На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади впливає на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...

(% серед усіх респондентів, n=2000)

В Таблиці 2.5.4 дані поточного дослідження порівнюються з результатами опитування 2018 року.

Таблиця 2.5.4

На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади впливає на якість надання послуг у таких сферах?

Якість...

(% серед усіх респондентів)

100% у стовпчику		2018 (n=2000)	2020 (n=2000)
Охорона здоров'я на первинному рівні			
☺	Покращується	10.2	13.3
☹	Не змінюється	43.2	45.1
☹	Погіршується	38.9	36.9
?	Важко сказати	7.7	4.7
Дошкільна освіта			
☺	Покращується	12.1	12.1
☹	Не змінюється	50.2	45.3
☹	Погіршується	17.6	17.0
?	Важко сказати	20.1	25.6
Середня освіта			
☺	Покращується	11.9	11.1
☹	Не змінюється	50.7	43.9
☹	Погіршується	18.6	20.8
?	Важко сказати	18.7	24.3
Ремонт і утримання доріг, тротуарів			
☺	Покращується	44.6	49.6
☹	Не змінюється	34.1	33.3
☹	Погіршується	16.4	15.4
?	Важко сказати	4.8	1.7
Соціальний захист населення: надання пільг			
☺	Покращується	6.9	9.7
☹	Не змінюється	42.4	48.7
☹	Погіршується	40.3	22.7
?	Важко сказати	10.4	19.0
Соціальний захист населення: надання субсидій			
☺	Покращується	6.7	8.1
☹	Не змінюється	36.4	45.1
☹	Погіршується	47.6	27.7
?	Важко сказати	9.3	19.1
Надання адміністративних послуг			
☺	Покращується	22.6	13.2
☹	Не змінюється	47.1	53.9
☹	Погіршується	16.6	17.1
?	Важко сказати	13.7	15.8
Благоустрій			
☺	Покращується	37.8	40.5
☹	Не змінюється	42.6	43.6
☹	Погіршується	13.5	12.3
?	Важко сказати	6.0	3.6

100% у стовпчику		2018 (n=2000)	2020 (n=2000)
Охорона навколишнього середовища			
☺	Покращується	11.2	11.1
☹	Не змінюється	56.6	58.0
☹	Погіршується	22.7	19.3
?	Важко сказати	9.5	11.6
Охорона правопорядку			
☺	Покращується	12.0	13.0
☹	Не змінюється	57.0	57.2
☹	Погіршується	21.6	19.9
?	Важко сказати	9.4	9.9
Культура			
☺	Покращується	12.1	15.1
☹	Не змінюється	61.0	56.7
☹	Погіршується	13.9	15.4
?	Важко сказати	13.0	12.8
Спорт			
☺	Покращується	13.1	14.7
☹	Не змінюється	59.0	54.8
☹	Погіршується	13.5	13.6
?	Важко сказати	14.4	17.0
Водопостачання/водогін			
☺	Покращується	---	9.9
☹	Не змінюється	---	70.6
☹	Погіршується	---	10.8
?	Важко сказати	---	8.7
Водовідведення/каналізація			
☺	Покращується	---	8.4
☹	Не змінюється	---	71.2
☹	Погіршується	---	9.7
?	Важко сказати	---	10.6
Вивіз сміття			
☺	Покращується	---	27.1
☹	Не змінюється	---	58.0
☹	Погіршується	---	10.8
?	Важко сказати	---	4.2

Нижче в Таблиці 2.5.5 дані наведені у регіональному розрізі.

Таблиця 2.5.5

На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади впливає на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...

(% серед усіх респондентів)

100% у стовпчику	Захід (n=570)	Центр (n=690)	Південь (n=480)	Схід (n=260)
Охорона здоров'я на первинному рівні				
☺ Покращується	21.9	13.8	9.3	2.2
☹ Не змінюється	42.5	47.9	42.8	47.3
☹ Погіршується	31.1	33.5	43.2	45.9
? Важко сказати	4.6	4.8	4.7	4.6
Дошкільна освіта				
☺ Покращується	18.3	12.3	9.1	4.2
☹ Не змінюється	42.0	46.8	44.6	49.4
☹ Погіршується	19.9	13.7	19.8	14.7
? Важко сказати	19.7	27.3	26.6	31.7
Середня освіта				
☺ Покращується	19.0	10.1	7.8	3.4
☹ Не змінюється	41.6	46.3	40.5	48.7
☹ Погіршується	20.7	17.6	25.9	19.5
? Важко сказати	18.7	26.0	25.7	28.4
Ремонт і утримання доріг, тротуарів				
☺ Покращується	55.2	47.9	40.9	59.5
☹ Не змінюється	26.6	33.9	42.2	28.1
☹ Погіршується	17.3	16.1	14.1	11.7
? Важко сказати	1.0	2.0	2.8	0.7
Соціальний захист населення: надання пільг				
☺ Покращується	14.2	10.1	8.2	1.9
☹ Не змінюється	44.3	49.2	50.5	52.7
☹ Погіршується	25.5	21.6	22.3	20.5
? Важко сказати	16.1	19.0	19.0	24.8
Соціальний захист населення: надання субсидій				
☺ Покращується	12.4	9.6	4.5	2.3
☹ Не змінюється	41.2	46.0	46.5	47.8
☹ Погіршується	28.6	24.9	27.3	34.3
? Важко сказати	17.9	19.5	21.6	15.6
Надання адміністративних послуг				
☺ Покращується	19.4	12.7	9.9	7.9
☹ Не змінюється	49.3	55.1	54.1	59.6
☹ Погіршується	13.0	15.8	21.2	21.5
? Важко сказати	18.3	16.4	14.9	11.1
Благоустрій				
☺ Покращується	44.8	35.0	33.9	58.6
☹ Не змінюється	38.2	47.2	51.3	30.2
☹ Погіршується	13.6	13.8	10.6	9.1
? Важко сказати	3.4	4.0	4.2	2.1

100% у стовпчику		Захід (n=570)	Центр (n=690)	Південь (n=480)	Схід (n=260)
Охорона навколишнього середовища					
☺	Покращується	17.7	10.6	7.8	5.3
☹	Не змінюється	51.7	59.3	62.9	58.0
⊗	Погіршується	19.7	20.2	19.5	15.2
?	Важко сказати	10.9	9.8	9.7	21.5
Охорона правопорядку					
☺	Покращується	19.4	12.0	11.4	5.7
☹	Не змінюється	54.2	55.8	61.2	59.5
⊗	Погіршується	15.3	20.2	19.6	28.8
?	Важко сказати	11.1	11.9	7.8	5.9
Культура					
☺	Покращується	22.6	15.0	7.9	13.7
☹	Не змінюється	50.7	55.1	65.0	57.5
⊗	Погіршується	17.9	16.4	14.7	8.4
?	Важко сказати	8.7	13.5	12.4	20.4
Спорт					
☺	Покращується	20.4	16.6	8.3	9.9
☹	Не змінюється	50.4	51.3	65.2	53.0
⊗	Погіршується	16.1	15.1	11.8	7.8
?	Важко сказати	13.1	17.0	14.8	29.3
Водопостачання/водогін					
☺	Покращується	15.1	9.5	8.2	3.1
☹	Не змінюється	65.3	72.1	68.9	81.0
⊗	Погіршується	9.3	10.4	14.1	8.2
?	Важко сказати	10.3	7.9	8.8	7.7
Водовідведення/каналізація					
☺	Покращується	15.2	7.5	5.3	3.0
☹	Не змінюється	63.3	71.8	73.5	81.7
⊗	Погіршується	10.0	10.3	9.7	7.6
?	Важко сказати	11.5	10.4	11.5	7.6
Вивіз сміття					
☺	Покращується	38.8	21.9	27.8	15.1
☹	Не змінюється	46.7	61.5	56.8	74.0
⊗	Погіршується	13.2	11.5	9.8	5.9
?	Важко сказати	1.3	5.0	5.6	5.0

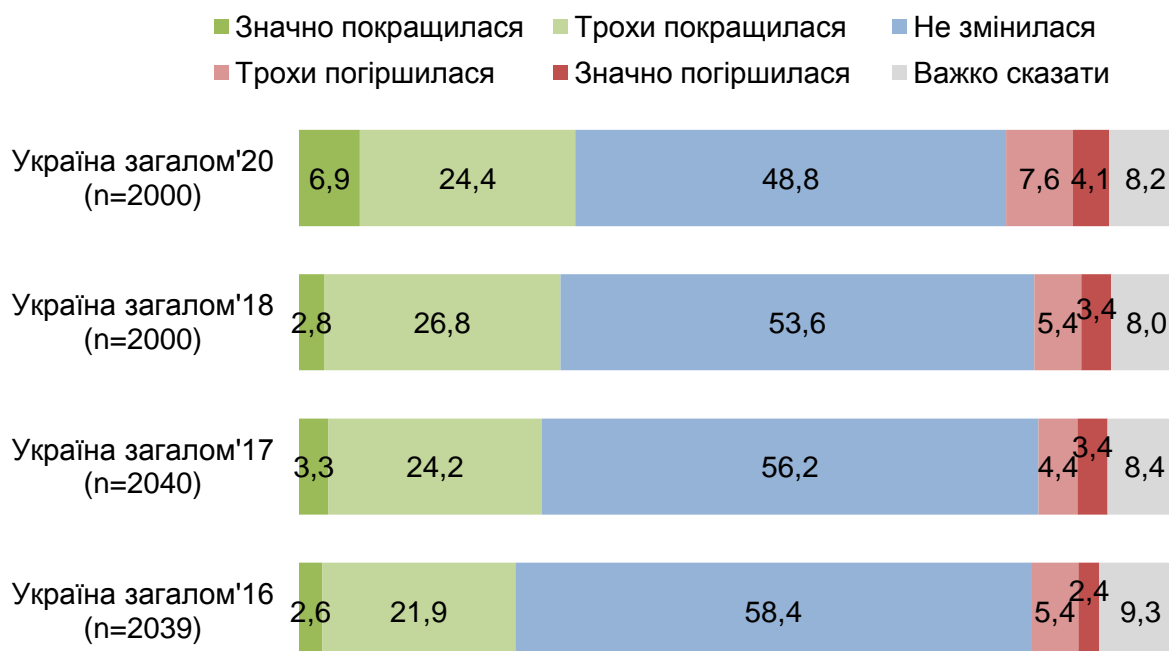
2.6 Динаміка якості послуг, які надаються у громаді

Половина українців (49%) вважають, що за останній рік у їхній громаді якість послуг не змінилася (у 2018 році 54% дали аналогічну відповідь) (Діаграма 2.6.1). Разом з цим, **31% респондентів відзначають покращення якості надання послуг** (у 2018 році – 30%). Помітно менше респондентів (12%) говорять про погіршення якості (у 2018 році – 9%).

Діаграма 2.6.1

Як за останній рік, у цілому, змінилася якість послуг, які надаються у Вашій громаді?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

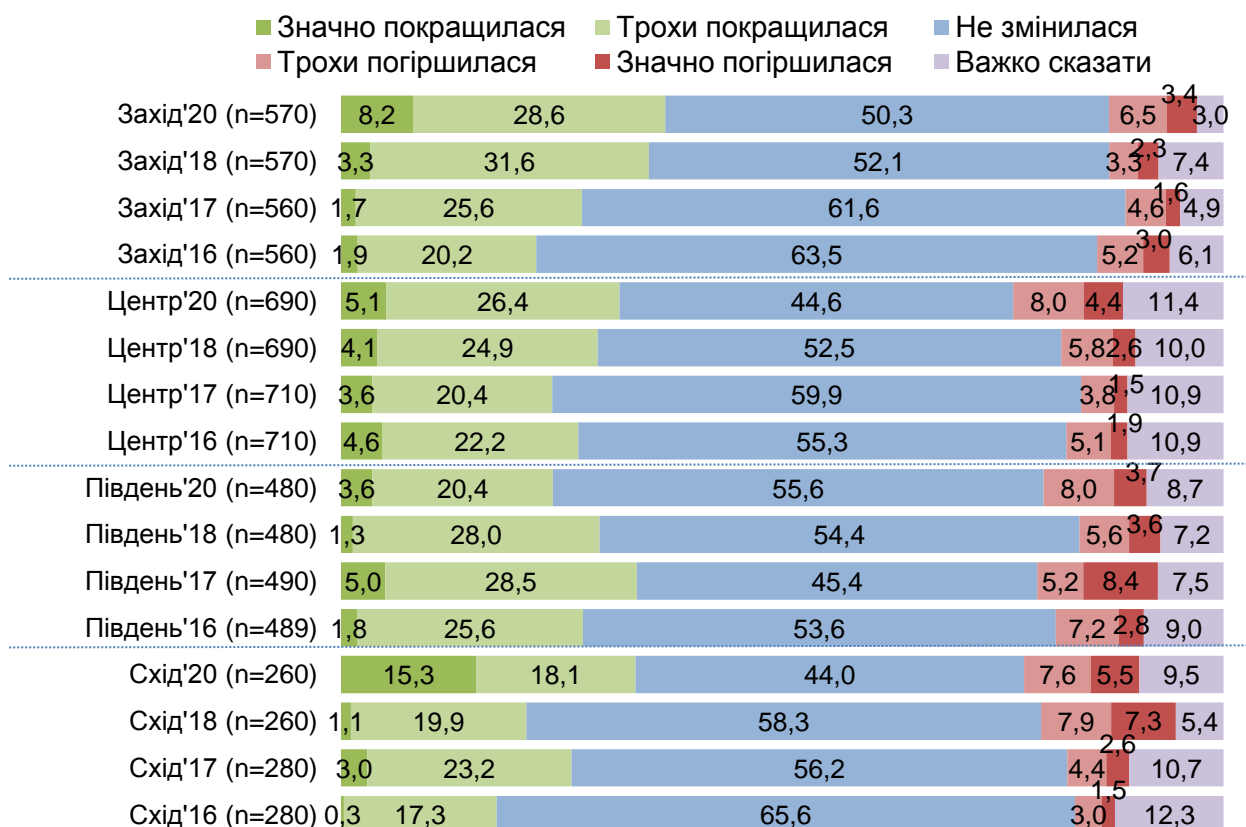

На Діаграмі 2.6.2 дані наведені у регіональному розрізі. В Центрі і на Півдні ситуація приблизно стабільна, а доцільно відзначити поступове зростання з 2016 року частки тих, хто говорить про покращення якості послуг на Заході з 22% до 37% та на Сході з 18% до 34%.

Діаграма 2.6.2

**Як за останній рік, у цілому, змінилася якість послуг,
які надаються у Вашій громаді?**

(% серед усіх респондентів, n=2000)

В Таблиці 2.6.1 дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 2.6.1

**Як за останній рік, у цілому, змінилася якість послуг,
які надаються у Вашій громаді?**

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Покращилася	Не змінилися	Погіршилася	Важко сказати	Потенціал верстви
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	25.2	55.2	13.4	6.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	31.4	46.9	16.3	5.4	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	34.8	47.2	9.7	8.3	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	35.5	44.7	9.0	10.8	42.9
Стать					
- чоловік (n=745)	30.8	49.0	11.6	8.6	45.2
- жінка (n=1255)	31.8	48.6	11.7	7.9	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=291)	30.1	51.2	7.8	10.8	21.2
- 30-39 років (n=375)	36.7	47.2	9.9	6.2	18.5
- 40-49 років (n=325)	31.1	45.3	16.8	6.8	16.6
- 50-59 років (n=383)	31.5	47.1	11.5	9.9	17.7
- 60-69 років (n=326)	30.9	50.3	13.1	5.7	12.4
- 70+ років (n=300)	26.2	52.3	12.8	8.7	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=118)	25.1	48.3	18.0	8.6	6.2
- повна середня (n=591)	28.7	50.1	14.0	7.2	29.7
- середня спеціальна (n=556)	31.0	49.8	10.4	8.9	26.7
- вища (n=707)	34.9	47.2	9.6	8.3	36.0
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	27.8	49.8	11.9	10.5	19.4
- службовець (n=155)	39.5	44.3	7.1	9.1	7.7
- спеціаліст (n=292)	35.0	47.9	10.9	6.2	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	35.3	47.4	10.7	6.6	7.6
- домогосподарка (n=195)	27.5	50.2	11.9	10.4	9.5
- на пенсії (n=661)	28.6	51.9	12.6	6.8	28.2
- учень, студент (n=54)	34.6	35.4	15.0	15.1	3.6
- безробітний (n=127)	33.2	48.2	12.3	6.2	6.8
Рівень добробуту родини					
- дуже низький (n=249)	23.9	50.3	17.6	8.3	11.4
- низький (n=872)	27.3	52.4	12.2	8.1	42.5
- середній (n=719)	36.7	45.7	9.2	8.5	37.7
- високий (n=120)	34.9	48.8	9.1	7.2	6.2

2.7 Фактори, які мають враховуватися реформаторами

На думку українців в першу чергу реформатори мають враховувати **думку експертів та вчених** (60% і 20%), **думку громадськості через депутатів місцевих рад** (59% вважають, що їхню думку мають враховувати, а 36% вважають їхню думку найбільш важливою), **думку громадськості через лідерів громадських рухів** (відповідно, 52% і 17%) (Таблиця 2.7.1).

Таблиця 2.7.1

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ? Назвіть 3 варіанти відповіді, починаючи з найважливішої.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

% у стовпчику		Топ-3	№1
1	Думка фахових експертів та вчених	59.6	20.2
2	Думка громадськості через депутатів місцевих рад та сільських, селищних і міських голів	58.8	35.6
3	Думка громадськості через лідерів громадянського руху, громадських організацій	51.9	16.7
4	Вітчизняний досвід та поради практиків	38.9	9.2
5	Іноземний досвід та рекомендації міжнародних організацій	32.5	5.5
6	Рекомендації з Європейського Союзу	17.3	4.7
7	Рекомендації з Російської Федерації	1.7	0.1
---	Інше	1.3	0.5
---	Важко сказати	7.4	7.4

В Таблиці 2.7.2 і 2.7.3 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 2.7.2

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ? Назвіть 3 варіанти відповіді, починаючи з найважливішої.

Один з топ-3 факторів, які мають враховуватися

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Думка фахових експертів та вчених	Місцеві депутати / голови	Громадські лідери	Вітчизняний досвід	Іноземний досвід	Рекомендації з ЄС	Рекомендації з РФ	Потенціал верстви
Регіони України								
- Захід (n=570)	55.6	57.2	49.9	33.9	41.7	34.4	3.1	27.0
- Центр (n=690)	59.8	51.3	52.4	39.0	32.9	12.1	1.3	34.9
- Південь (n=480)	65.5	65.8	54.0	41.5	28.3	10.2	1.1	25.0
- Схід (n=260)	56.2	69.0	50.7	43.5	20.4	9.5	1.1	13.1
Тип і розмір населеного пункту								
- село (n=680)	56.1	56.2	49.8	38.1	34.1	19.7	2.0	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	52.0	74.2	58.6	39.7	26.5	20.1	1.1	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	69.0	53.0	57.2	55.6	25.0	15.5	0.8	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	63.4	56.3	50.2	36.2	34.7	14.7	1.9	42.9
Стать								
- чоловік (n=745)	58.1	57.7	52.6	38.0	33.7	18.7	1.8	45.2
- жінка (n=1255)	60.9	59.7	51.3	39.6	31.5	16.1	1.6	54.8
Вікові верстви								
- 18-29 років (n=291)	57.1	55.1	53.9	38.6	40.3	14.8	1.2	21.2
- 30-39 років (n=375)	60.0	56.3	52.5	34.4	36.9	21.1	1.8	18.5
- 40-49 років (n=325)	65.5	57.7	51.9	41.6	29.5	16.9	2.4	16.6
- 50-59 років (n=383)	60.1	62.9	54.2	39.3	30.9	20.2	0.7	17.7
- 60-69 років (n=326)	59.9	63.0	50.7	37.6	27.8	16.8	1.4	12.4
- 70+ років (n=300)	54.9	60.4	46.0	42.6	24.3	13.2	3.1	13.7
Освітні верстви								
- неповна середня і нижча (n=118)	49.7	60.5	53.6	30.4	21.1	15.9	1.5	6.2
- повна середня (n=591)	58.4	63.4	55.7	40.1	27.7	16.3	1.2	29.7
- середня спеціальна (n=556)	60.4	58.1	48.3	40.1	36.3	17.6	1.9	26.7
- вища (n=707)	62.1	55.7	51.1	39.0	36.0	18.5	1.9	36.0

% у рядку	Думка фахових експертів та вчених	Місцеві депутати / голови	Громадські лідери	Вітчизняний досвід	Іноземний досвід	Рекомендації з ЄС	Рекомендації з РФ	Потенціал верстви
Основний рід занять								
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	58.4	61.9	58.4	37.6	34.8	19.2	0.0	19.4
- службовець (n=155)	59.9	64.3	62.5	36.5	27.3	12.3	0.5	7.7
- спеціаліст (n=292)	67.3	53.2	45.8	43.0	36.7	16.1	2.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	53.8	55.9	50.5	29.6	44.9	23.9	1.3	7.6
- домогосподарка (n=195)	66.2	59.8	57.6	35.7	36.7	15.2	1.5	9.5
- на пенсії (n=661)	57.1	61.8	48.1	41.7	26.8	14.8	2.0	28.2
- учень, студент (n=54)	48.4	39.1	41.9	41.1	31.7	28.2	8.3	3.6
- безробітний (n=127)	58.9	57.0	49.8	43.1	29.4	21.0	1.5	6.8
Рівень добробуту родини								
- дуже низький (n=249)	57.6	57.6	52.9	34.8	20.1	12.9	0.7	11.4
- низький (n=872)	59.1	60.9	52.0	41.5	30.2	12.6	0.9	42.5
- середній (n=719)	60.1	58.8	51.3	38.6	36.2	22.0	2.6	37.7
- високий (n=120)	63.8	49.0	51.4	29.4	51.1	32.0	3.0	6.2

Таблиця 2.7.3

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ? Назвіть 3 варіанти відповіді, починаючи з найважливішої.

Фактор №1, який має враховуватися

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Думка фахових експертів та вчених	Місцеві депутати / голови	Громадські лідери	Вітчизняний досвід	Іноземний досвід	Рекомендації з ЄС	Рекомендації з РФ	Потенціал верстви
Регіони України								
- Захід (n=570)	16.6	35.2	15.7	8.6	8.2	11.6	0.2	27.0
- Центр (n=690)	20.4	32.9	17.2	9.1	4.8	2.6	0.0	34.9
- Південь (n=480)	22.4	39.7	17.5	7.7	4.9	1.7	0.3	25.0
- Схід (n=260)	22.8	35.9	16.1	14.2	3.0	1.7	0.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту								
- село (n=680)	20.4	35.3	13.0	9.6	5.6	7.3	0.0	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	14.8	44.7	17.8	8.9	4.6	3.9	0.3	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	22.5	24.7	26.1	12.6	3.7	7.0	0.0	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	21.6	34.5	17.6	8.5	6.0	2.5	0.2	42.9
Стать								
- чоловік (n=745)	19.1	34.9	16.6	10.1	6.1	5.4	0.1	45.2
- жінка (n=1255)	21.1	36.2	16.8	8.5	5.0	4.1	0.2	54.8
Вікові верстви								
- 18-29 років (n=291)	20.8	31.8	18.2	11.5	5.1	4.5	0.0	21.2
- 30-39 років (n=375)	19.6	34.4	16.8	7.6	8.6	5.3	0.0	18.5
- 40-49 років (n=325)	21.9	34.6	15.7	10.5	4.6	6.2	0.0	16.6
- 50-59 років (n=383)	16.6	41.5	18.4	8.2	6.0	4.4	0.0	17.7
- 60-69 років (n=326)	20.7	36.9	15.5	8.5	4.2	4.8	0.7	12.4
- 70+ років (n=300)	22.1	35.6	14.6	8.6	3.4	2.3	0.3	13.7
Освітні верстви								
- неповна середня і нижча (n=118)	16.1	34.1	18.6	5.3	5.6	2.5	0.0	6.2
- повна середня (n=591)	17.3	40.5	16.8	8.1	3.7	5.8	0.2	29.7
- середня спеціальна (n=556)	20.1	34.1	16.5	11.6	4.8	5.1	0.0	26.7
- вища (n=707)	23.4	33.5	16.2	8.9	7.4	4.0	0.2	36.0
Основний рід занять								
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	16.1	39.1	16.5	10.3	5.1	6.7	0.0	19.4
- службовець (n=155)	25.9	38.3	18.7	4.7	5.7	0.8	0.0	7.7
- спеціаліст (n=292)	27.2	29.6	16.7	9.0	6.4	4.6	0.3	15.2

100% у рядку	Думка фахових експертів та вчених	Місцеві депутати / голови	Громадські лідери	Вітчизняний досвід	Іноземний досвід	Рекомендації з ЄС	Рекомендації з РФ	Потенціал верстви
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	20.3	32.0	13.7	9.4	8.9	5.5	0.0	7.6
- домогосподарка (n=195)	22.0	39.7	17.3	7.0	4.8	3.7	0.0	9.5
- на пенсії (n=661)	19.6	36.8	15.4	9.5	4.1	3.9	0.3	28.2
- учень, студент (n=54)	11.9	25.6	19.4	21.4	5.9	6.9	0.0	3.6
- безробітний (n=127)	14.5	35.1	20.4	9.4	5.2	6.5	0.0	6.8
Рівень добробуту родини								
- дуже низький (n=249)	23.9	32.4	17.0	6.0	2.3	2.9	0.0	11.4
- низький (n=872)	18.0	38.8	16.7	10.5	4.4	3.0	0.1	42.5
- середній (n=719)	21.7	34.1	16.4	8.6	6.6	6.6	0.2	37.7
- високий (n=120)	20.1	30.8	16.6	9.7	11.7	9.6	0.0	6.2

2.8 Встановлення нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування

Абсолютна більшість населення (**87%**) вважають, що **необхідно встановити державний нагляд** за законністю рішень органів місцевого самоврядування (у 2018 році вважали так 86%) (Діаграма 2.8.1).

Діаграма 2.8.1

Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно встановити перевірку законності рішень органів місцевого самоврядування уповноваженими органами державної влади?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.8.1 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 2.8.1

Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно встановити перевірку законності рішень органів місцевого самоврядування уповноваженими органами державної влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

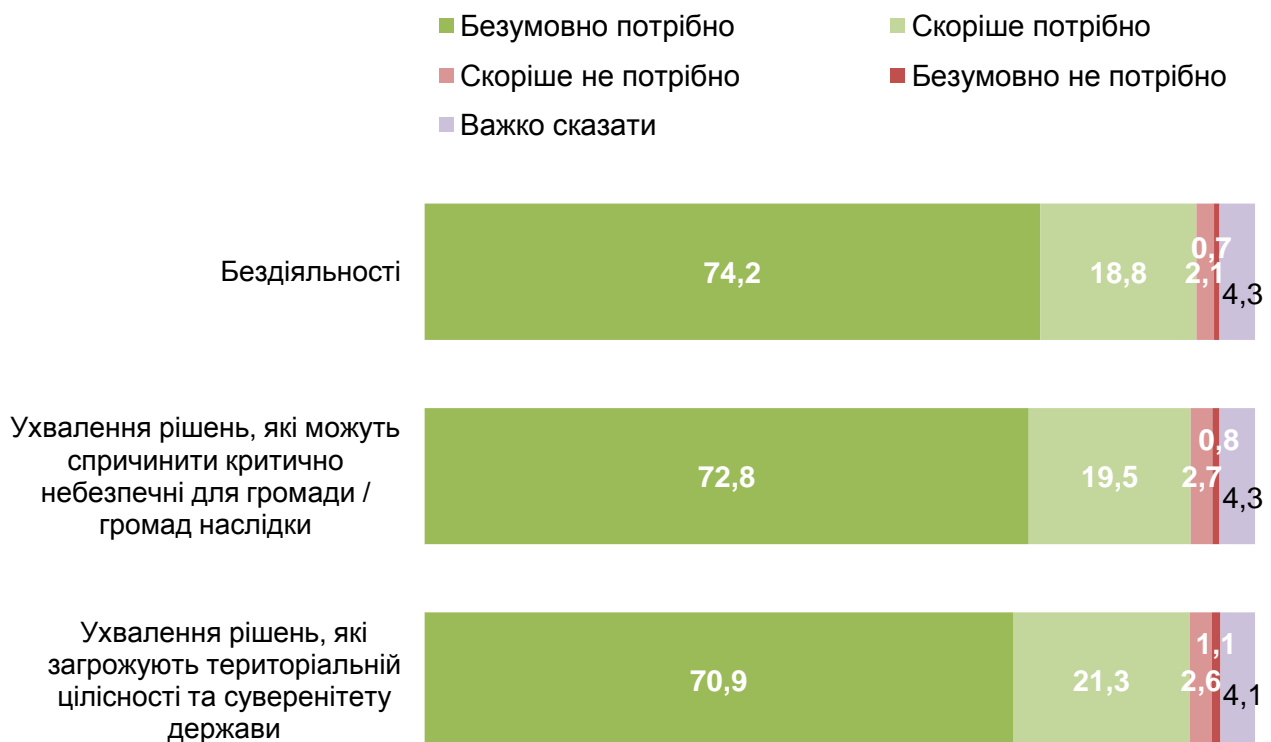
100% у рядку	Потрібно	Не потрібно	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України				
- Захід (n=570)	91.6	5.5	2.9	27.0
- Центр (n=690)	87.8	3.4	8.8	34.9
- Південь (n=480)	89.7	3.9	6.4	25.0
- Схід (n=260)	72.5	10.6	16.9	13.1
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	89.6	4.1	6.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	88.8	5.7	5.5	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	92.0	5.8	2.2	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	84.1	5.4	10.5	42.9
Стать				
- чоловік (n=745)	87.4	4.9	7.7	45.2
- жінка (n=1255)	87.2	5.2	7.6	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=291)	87.6	4.0	8.4	21.2
- 30-39 років (n=375)	89.4	4.4	6.2	18.5
- 40-49 років (n=325)	85.0	6.9	8.1	16.6
- 50-59 років (n=383)	84.3	6.5	9.2	17.7
- 60-69 років (n=326)	89.4	4.1	6.4	12.4
- 70+ років (n=300)	88.8	4.2	7.0	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=118)	88.9	2.4	8.7	6.2
- повна середня (n=591)	88.2	5.0	6.8	29.7
- середня спеціальна (n=556)	89.4	3.7	7.0	26.7
- вища (n=707)	84.9	6.4	8.8	36.0
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	88.2	4.0	7.8	19.4
- службовець (n=155)	84.2	5.8	10.0	7.7
- спеціаліст (n=292)	86.2	8.4	5.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	81.4	7.3	11.3	7.6
- домогосподарка (n=195)	91.3	2.0	6.7	9.5
- на пенсії (n=661)	89.5	3.8	6.7	28.2
- учень, студент (n=54)	82.8	4.3	12.9	3.6
- безробітний (n=127)	85.3	5.9	8.8	6.8
Рівень добробуту родини				
- дуже низький (n=249)	88.1	3.4	8.5	11.4
- низький (n=872)	87.7	3.9	8.4	42.5
- середній (n=719)	87.7	5.6	6.7	37.7
- високий (n=120)	83.3	10.4	6.2	6.2

92-93% респондентів вважають, що потрібно достроково припиняти повноваження місцевої ради та / або сільського, селищного, міського голови у разі бездіяльності чи ухвалення рішень, які можуть критично вплинути на громаду чи будуть загрожувати територіальній цілісності держави (Діаграма 2.8.2).

Діаграма 2.8.2

На Вашу думку, потрібно чи не потрібно достроково припиняти повноваження місцевої ради та / або сільського, селищного, міського голови у випадках:

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.8.2 дані наведені у розрізі соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 2.8.2

На Вашу думку, потрібно чи не потрібно достроково припиняти повноваження місцевої ради та / або сільського, селищного, міського голови у випадках:

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Бездіяльність			Небезпека громаді			Небезпека державі			Потенціал верстви
	😊	😞	?	😊	😞	?	😊	😞	?	
Регіони України										
- Захід (n=570)	94.3	3.6	2.1	93.5	3.0	3.5	93.7	2.7	3.6	27.0
- Центр (n=690)	90.8	2.7	6.5	91.4	2.8	5.8	91.5	2.7	5.8	34.9
- Південь (n=480)	95.9	2.6	1.5	95.8	2.5	1.7	96.9	1.6	1.5	25.0
- Схід (n=260)	84.4	8.4	7.2	85.2	8.1	6.7	87.7	5.3	7.0	13.1
Тип населеного пункту										
- село (n=680)	94.7	2.1	3.1	93.9	1.7	4.4	94.2	1.4	4.4	33.8
- СМТ / маленьке місто (n=310)	89.7	7.3	3.0	92.2	4.2	3.7	92.7	4.2	3.1	15.6
- середнє місто (n=160)	98.2	0.7	1.1	96.7	1.8	1.6	96.2	2.7	1.1	7.7
- велике місто (n=850)	90.0	4.1	5.9	90.2	5.0	4.9	91.5	3.3	5.2	42.9
Стать										
- чоловік (n=745)	93.4	2.7	3.8	92.8	3.6	3.6	94.4	2.0	3.6	45.2
- жінка (n=1255)	91.1	4.5	4.4	91.8	3.4	4.8	91.7	3.4	4.9	54.8
Вікові верстви										
- 18-29 років (n=291)	90.3	4.3	5.4	90.1	4.8	5.1	92.1	2.8	5.1	21.2
- 30-39 років (n=375)	91.6	4.1	4.3	91.6	4.3	4.1	91.6	3.2	5.2	18.5
- 40-49 років (n=325)	91.8	4.4	3.9	93.0	3.5	3.6	93.2	3.0	3.8	16.6
- 50-59 років (n=383)	94.0	2.5	3.6	93.6	2.3	4.1	94.3	1.7	4.0	17.7
- 60-69 років (n=326)	92.0	3.2	4.8	91.7	3.1	5.2	93.4	2.1	4.5	12.4
- 70+ років (n=300)	94.0	3.4	2.6	94.4	2.3	3.4	93.5	3.9	2.6	13.7
Освітні верстви										
- неповна середня і нижча (n=118)	91.3	5.8	2.9	92.6	2.5	4.9	89.8	5.3	4.9	6.2
- повна середня (n=591)	92.7	3.8	3.4	92.4	3.9	3.8	94.8	2.1	3.1	29.7
- середня спеціальна (n=556)	93.2	2.7	4.1	92.9	2.3	4.8	92.8	2.0	5.2	26.7
- вища (n=707)	91.3	3.8	4.9	91.5	4.4	4.1	92.1	3.5	4.4	36.0
Основний рід занять										
- робітник (n=345)	93.6	2.4	4.0	92.7	3.2	4.1	94.7	1.4	3.9	19.4
- службовець (n=155)	89.6	4.6	5.8	89.0	5.8	5.2	91.6	3.6	4.8	7.7
- спеціаліст (n=292)	94.4	3.6	1.9	93.9	3.8	2.2	95.1	3.1	1.8	15.2
- підприємець (n=133)	89.2	2.2	8.7	87.0	5.1	7.9	88.1	2.7	9.2	7.6
- домогосподарка (n=195)	93.0	4.2	2.8	94.5	2.5	3.0	95.6	0.8	3.7	9.5
- на пенсії (n=661)	93.1	3.8	3.1	93.3	2.8	3.9	93.3	3.4	3.4	28.2
- учень, студент (n=54)	90.7	0.0	9.3	92.3	1.7	6.0	90.2	3.8	6.0	3.6
- безробітний (n=127)	86.7	8.4	4.9	89.5	5.2	5.3	87.4	5.2	7.4	6.8
Рівень добробуту										
- дуже низький (n=249)	92.0	3.9	4.2	92.0	3.5	4.4	91.1	4.6	4.3	11.4
- низький (n=872)	91.6	3.8	4.6	91.6	3.4	4.9	92.9	2.7	4.4	42.5
- середній (n=719)	92.2	3.9	3.9	92.4	4.0	3.6	93.3	2.7	4.0	37.7
- високий (n=120)	97.4	1.8	0.7	97.6	1.0	1.3	97.6	0.0	2.4	6.2

Респонденти не мають однозначної думки, який орган має ухвалювати рішення щодо дострокового припинення повноважень місцевої влади: відносно найбільше – 38% – вважають, що це має бути місцевий референдум (Діаграма 2.8.3). Ще 20% говорять про суд, 14% – про місцеву державну адміністрацію.

Діаграма 2.8.3

Який орган, на Вашу думку, повинен приймати рішення щодо дострокового припинення повноважень місцевої ради, сільського, селищного, міського голови, на підставі рішення суду?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.8.3 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.8.3

Який орган, на Вашу думку, повинен приймати рішення щодо дострокового припинення повноважень місцевої ради, сільського, селищного, міського голови, на підставі рішення суду?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Місцевий референдум	Суд	Місцева адміністрація	Міністерство	Уряд України	Верховна Рада України	Президент України	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України									
- Захід (n=570)	41.9	19.7	18.8	5.0	3.1	2.8	2.0	6.7	27.0
- Центр (n=690)	42.4	12.7	11.1	7.0	3.8	3.7	2.9	16.3	34.9
- Південь (n=480)	37.7	27.9	11.0	5.7	2.2	1.9	3.1	10.5	25.0
- Схід (n=260)	20.1	23.1	17.0	8.8	3.9	3.9	1.4	22.0	13.1
Тип населеного пункту									
- село (n=680)	45.0	14.9	15.7	7.7	2.6	2.3	1.6	10.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (n=310)	35.2	23.7	15.3	9.1	2.8	3.0	6.2	4.7	15.6
- середнє місто (n=160)	38.5	30.5	6.3	4.3	0.8	2.9	2.9	13.9	7.7
- велике місто (n=850)	33.8	20.2	13.3	4.8	4.4	3.7	1.8	18.0	42.9
Стать									
- чоловік (n=745)	41.0	19.6	13.9	5.3	2.4	3.4	2.4	11.9	45.2
- жінка (n=1255)	35.8	19.9	13.9	7.3	3.9	2.7	2.6	13.9	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=291)	35.6	19.0	12.1	7.8	2.9	1.1	2.7	18.7	21.2
- 30-39 років (n=375)	33.9	21.7	15.6	6.4	3.4	4.4	3.7	10.9	18.5
- 40-49 років (n=325)	40.1	19.1	12.8	6.9	4.6	2.5	2.9	11.1	16.6
- 50-59 років (n=383)	44.9	17.3	11.7	4.7	1.3	3.3	2.5	14.3	17.7
- 60-69 років (n=326)	37.2	21.0	17.4	8.1	3.2	1.8	2.0	9.4	12.4
- 70+ років (n=300)	37.7	21.3	15.4	4.2	4.2	5.6	0.8	10.9	13.7
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=118)	33.2	19.9	13.6	5.2	4.5	4.3	3.2	16.0	6.2
- повна середня (n=591)	39.2	17.9	16.6	5.5	2.6	2.2	2.5	13.4	29.7
- середня спеціальна (n=556)	43.0	19.0	11.7	7.8	2.7	2.7	2.8	10.3	26.7
- вища (n=707)	34.9	22.0	13.8	6.2	3.9	3.5	1.9	13.6	36.0
Основний рід занять									
- робітник (n=345)	45.1	12.3	15.1	4.7	2.5	2.1	3.7	14.3	19.4
- службовець (n=155)	43.2	20.4	11.9	5.5	2.2	3.3	2.1	11.5	7.7
- спеціаліст (n=292)	39.9	18.8	13.9	6.7	4.3	2.4	2.5	11.4	15.2
- підприємець (n=133)	28.6	25.8	13.5	6.1	1.8	6.1	1.6	16.5	7.6
- домогосподарка (n=195)	35.0	22.7	15.0	9.8	3.8	2.4	1.8	9.5	9.5
- на пенсії (n=661)	39.0	21.3	12.9	6.1	3.8	3.9	1.5	11.5	28.2
- учень, студент (n=54)	13.5	29.2	22.9	6.1	1.9	0.0	0.0	26.5	3.6
- безробітний (n=127)	36.2	16.9	14.6	6.7	2.8	1.9	6.1	14.8	6.8
Рівень добробуту родини									
- дуже низький (n=249)	44.2	20.9	9.4	5.6	2.6	2.2	0.3	14.7	11.4
- низький (n=872)	37.7	19.5	15.5	5.5	3.2	3.1	2.0	13.5	42.5
- середній (n=719)	37.9	19.3	13.8	7.7	3.5	2.9	3.3	11.6	37.7
- високий (n=120)	36.9	25.8	12.3	5.2	1.1	2.6	4.6	11.5	6.2

У разі ухвалення органом місцевого самоврядування рішення, яке суперечить закону чи інтересам територіальної громади, 17.5% респондентів поширили б інформацію у соціальних мережах, 16% – повідомили б про цю інформацію ЗМІ, 16% – звернулися б до голови громади, 14% – звернулися б до депутатів місцевої ради (Діаграма 2.8.4). Ще по 11-11.5% звернулися б до суду / прокуратури, по 8% – звернулися в місцеву державну адміністрацію чи організували людей. Загалом, 57% респондентів вдалися б до принаймні однієї дії.

Діаграма 2.8.4

Якщо б орган місцевого самоврядування ухвалив рішення, яке суперечить закону чи інтересам територіальної громади, що б Ви зробили?

Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

2.9 Оцінка діяльності органів місцевого самоврядування

У середньому, за 5-бальною шкалою (де 1 означає «дуже погано», а 5 – «дуже добре») респонденти оцінюють свої органи місцевого самоврядування **на 3.0-3.2 бали** (Таблиця 2.9.1).

Загалом, 37% респондентів позитивно оцінюють роботу голови (негативно – 21%; у 2018 році співвідношення було 37.5% до 18.5%), 21% – виконавчого органу (негативно – 19%; у 2018 співвідношення було 23% проти 17%), 26% – ради (негативно – 20%; у 2018 році співвідношення було 26% проти 17%). Ще 33-34% вважають роботу «ні доброю, ні поганою». Тобто, оцінки є скоріше **позитивно-нейтральними**.

Таблиця 2.9.1

Оцініть, будь ласка, у цілому роботу органів місцевого самоврядування у Вашому населеному пункті за 5-бальною шкалою, де 5 – «дуже добре», а 1 – «дуже погано».

(% / середнє значення серед усіх респондентів)

% / середнє у стовпчику	Голова			Виконавчий орган			Рада		
	2017 (n=2040)	2018 (n=2000)	2020 (n=2000)	2017 (n=2040)	2018 (n=2000)	2020 (n=2000)	2017 (n=2040)	2018 (n=2000)	2020 (n=2000)
Середня оцінка*	3.3	3.3	3.2	3.1	3.1	3.0	3.2	3.1	3.1
Дуже добре	8.6	8.1	10.1	3.3	3.5	4.2	4.8	3.9	5.2
Скоріше добре	29.7	29.3	27.2	19.9	19.9	17.1	24.8	22.1	20.9
Ні добре, ні погано	29.0	27.5	33.0	27.3	30.1	33.6	28.6	30.5	34.2
Скоріше погано	8.9	12.3	12.2	7.6	10.7	12.4	9.8	11.4	13.2
Дуже погано	5.3	6.2	9.1	4.9	6.0	6.6	6.2	5.9	6.7
Важко сказати	8.6	7.6	4.3	15.5	13.0	11.4	12.6	11.4	9.0
Нічого не знаю про діяльність	9.9	9.0	4.1	21.4	16.8	14.8	13.2	14.7	10.9

* Для розрахунку середнього не враховувалися відповіді «важко сказати» і «нічого не знаю про діяльність».

Нижче в Таблицях 2.9.2а-в оцінка наведена серед окремих верств населення.

Таблиця 2.9.2а

Оцініть, будь ласка, у цілому роботу ОМС у Вашому населеному пункті.

Голова

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Погано	Ні добре, ні погано	Добре	Важко сказати	Нічого не знаю	Потенціал верстви
Регіони України						
- Захід (n=570)	19.8	32.3	43.7	2.0	2.2	27.0
- Центр (n=690)	22.0	32.1	31.0	9.0	5.9	34.9
- Південь (n=480)	21.3	34.9	39.3	0.9	3.6	25.0
- Схід (n=260)	22.6	33.3	37.1	2.9	4.1	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	22.3	36.2	35.0	2.7	3.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	25.7	37.3	31.9	1.7	3.4	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	14.8	35.9	44.4	1.0	3.9	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	20.1	28.5	39.8	7.1	4.5	42.9
Стать						
- чоловік (n=745)	21.9	33.4	36.4	4.2	4.1	45.2
- жінка (n=1255)	20.8	32.8	38.0	4.4	4.1	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=291)	18.1	35.0	36.6	6.0	4.3	21.2
- 30-39 років (n=375)	23.0	33.0	38.6	3.8	1.6	18.5
- 40-49 років (n=325)	24.9	29.2	37.8	2.9	5.3	16.6
- 50-59 років (n=383)	20.7	36.2	34.4	4.5	4.2	17.7
- 60-69 років (n=326)	21.5	33.9	37.4	4.1	3.0	12.4
- 70+ років (n=300)	20.1	29.8	39.6	4.3	6.2	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=118)	21.4	21.1	41.2	7.7	8.6	6.2
- повна середня (n=591)	26.1	36.4	29.0	3.5	5.0	29.7
- середня спеціальна (n=556)	17.0	35.3	40.7	4.0	2.9	26.7
- вища (n=707)	20.3	30.6	41.4	4.6	3.1	36.0
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	21.1	33.8	34.5	4.0	6.6	19.4
- службовець (n=155)	23.9	31.2	35.9	4.9	4.1	7.7
- спеціаліст (n=292)	20.4	37.6	38.1	2.4	1.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	22.3	26.7	42.5	7.8	0.8	7.6
- домогосподарка (n=195)	23.7	33.9	35.5	3.6	3.2	9.5
- на пенсії (n=661)	20.8	31.9	39.0	3.9	4.3	28.2
- учень, студент (n=54)	22.9	25.9	28.1	11.7	11.4	3.6
- безробітний (n=127)	21.0	38.5	33.1	4.2	3.2	6.8
Рівень добробуту родини						
- дуже низький (n=249)	24.0	27.6	36.3	4.9	7.3	11.4
- низький (n=872)	20.9	35.0	33.8	5.5	4.8	42.5
- середній (n=719)	20.8	33.8	39.6	3.1	2.7	37.7
- високий (n=120)	21.4	24.5	50.9	1.2	1.9	6.2

Таблиця 2.9.26

Оцініть, будь ласка, у цілому роботу ОМС у Вашому населеному пункті.

Виконавчий орган

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Погано	Ні добре, ні погано	Добре	Важко сказати	Нічого не знаю	Потенціал верстви
Регіони України						
- Захід (n=570)	19.5	34.1	26.4	5.5	14.6	27.0
- Центр (n=690)	20.3	30.8	15.5	16.6	16.8	34.9
- Південь (n=480)	20.3	37.8	28.9	5.9	7.1	25.0
- Схід (n=260)	11.8	32.0	11.7	19.9	24.6	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	20.8	36.2	22.8	7.5	12.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	26.7	34.9	19.3	8.8	10.3	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	12.0	42.5	23.7	7.6	14.2	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	16.0	29.5	20.3	16.0	18.1	42.9
Стать						
- чоловік (n=745)	20.8	33.6	21.1	11.1	13.4	45.2
- жінка (n=1255)	17.5	33.6	21.4	11.6	15.9	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=291)	18.4	34.0	20.7	11.8	15.1	21.2
- 30-39 років (n=375)	18.5	34.8	22.0	12.3	12.4	18.5
- 40-49 років (n=325)	22.4	31.8	23.6	7.3	14.8	16.6
- 50-59 років (n=383)	19.2	35.1	20.0	9.9	15.9	17.7
- 60-69 років (n=326)	20.6	31.2	18.2	15.8	14.2	12.4
- 70+ років (n=300)	14.7	33.9	22.8	12.2	16.4	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=118)	20.0	19.0	22.5	17.6	20.9	6.2
- повна середня (n=591)	23.3	32.4	14.1	10.9	19.3	29.7
- середня спеціальна (n=556)	17.8	37.4	25.9	10.4	8.6	26.7
- вища (n=707)	16.1	34.6	23.5	11.2	14.5	36.0
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	21.9	35.5	17.8	8.6	16.2	19.4
- службовець (n=155)	21.6	30.5	20.9	13.4	13.6	7.7
- спеціаліст (n=292)	19.5	33.9	25.4	11.7	9.5	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	18.0	32.8	22.8	13.2	13.2	7.6
- домогосподарка (n=195)	19.0	33.7	22.9	8.4	16.1	9.5
- на пенсії (n=661)	17.8	33.9	21.0	12.4	14.9	28.2
- учень, студент (n=54)	11.8	25.6	15.2	18.3	29.2	3.6
- безробітний (n=127)	20.1	34.7	17.4	10.6	17.2	6.8
Рівень добробуту родини						
- дуже низький (n=249)	22.3	25.4	18.4	11.7	22.2	11.4
- низький (n=872)	18.5	32.5	18.3	14.3	16.3	42.5
- середній (n=719)	19.2	36.5	23.9	8.5	11.8	37.7
- високий (n=120)	17.0	36.3	31.9	4.8	10.0	6.2

Таблиця 2.9.2в

Оцініть, будь ласка, у цілому роботу ОМС у Вашому населеному пункті.

Рада

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Погано	Ні добре, ні погано	Добре	Важко сказати	Нічого не знаю	Потенціал верстви
Регіони України						
- Захід (n=570)	20.6	33.8	32.1	4.5	9.0	27.0
- Центр (n=690)	22.0	31.4	19.4	13.5	13.7	34.9
- Південь (n=480)	18.7	38.7	32.4	4.1	6.0	25.0
- Схід (n=260)	15.1	33.9	19.3	15.4	16.3	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	20.9	36.5	30.7	4.5	7.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	25.5	38.8	22.8	6.7	6.2	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	19.0	38.5	28.8	3.7	10.0	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	17.2	30.0	23.2	14.3	15.3	42.9
Стать						
- чоловік (n=745)	21.4	33.3	26.1	8.8	10.4	45.2
- жінка (n=1255)	18.7	34.9	26.0	9.1	11.3	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=291)	16.6	35.1	26.1	10.0	12.2	21.2
- 30-39 років (n=375)	21.3	33.3	26.6	9.8	8.9	18.5
- 40-49 років (n=325)	24.5	31.1	27.5	5.7	11.2	16.6
- 50-59 років (n=383)	19.6	38.1	23.6	6.7	12.0	17.7
- 60-69 років (n=326)	20.2	34.8	23.9	12.1	9.0	12.4
- 70+ років (n=300)	17.6	32.3	28.6	10.4	11.1	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=118)	20.4	22.7	30.2	12.9	13.9	6.2
- повна середня (n=591)	23.7	33.6	21.5	7.5	13.7	29.7
- середня спеціальна (n=556)	17.0	38.6	30.2	7.7	6.5	26.7
- вища (n=707)	18.5	33.7	26.2	10.4	11.2	36.0
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	21.7	33.1	24.6	6.1	14.5	19.4
- службовець (n=155)	22.0	31.0	23.9	11.5	11.7	7.7
- спеціаліст (n=292)	20.5	35.6	27.8	9.6	6.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	19.2	30.7	27.7	12.6	9.8	7.6
- домогосподарка (n=195)	19.8	37.4	25.5	6.8	10.5	9.5
- на пенсії (n=661)	19.0	34.6	27.4	9.5	9.5	28.2
- учень, студент (n=54)	24.1	17.4	19.5	16.6	22.3	3.6
- безробітний (n=127)	16.8	44.9	20.0	7.4	10.9	6.8
Рівень добробуту родини						
- дуже низький (n=249)	21.9	28.9	26.0	8.5	14.7	11.4
- низький (n=872)	19.3	35.6	21.8	10.8	12.5	42.5
- середній (n=719)	19.9	34.7	29.6	7.2	8.6	37.7
- високий (n=120)	22.1	29.2	37.0	4.8	6.9	6.2

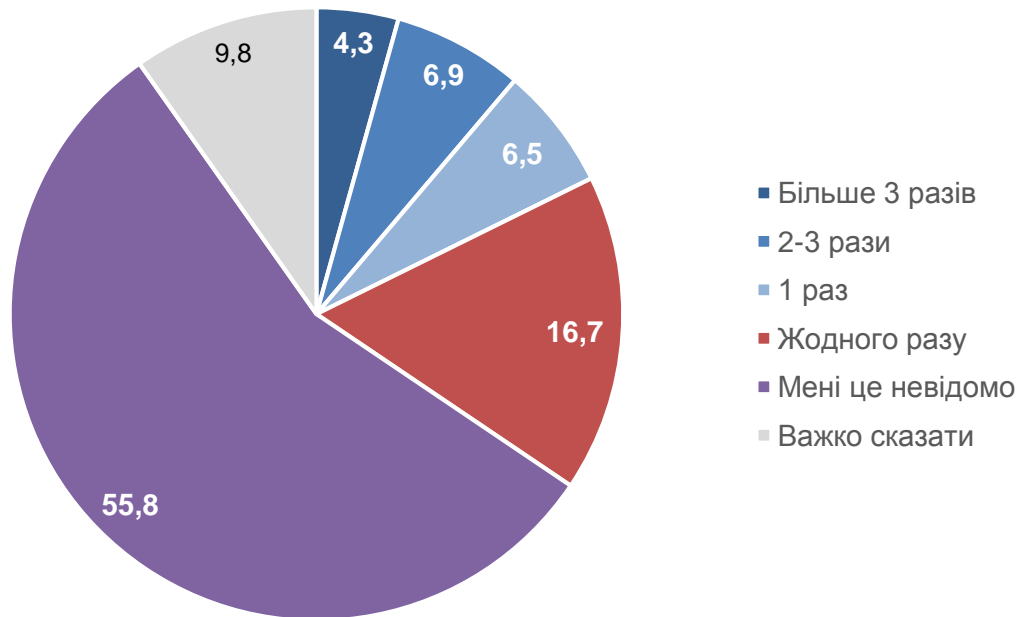

Більшості респондентів (56%) невідомо, чи здійснювалися після минулих виборів звіти голови перед громадою, а ще 17% стверджують, що звітів узагалі не було (Діаграма 2.9.1).

Діаграма 2.9.1

Як часто, від минулих місцевих виборів, проходили звіти перед громадою сільського/селищного/міського голови?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.9.3 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.9.3

Як часто, від минулих місцевих виборів, проходили звіти перед громадою сільського/селищного/міського голови?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Більше 3 разів	2-3 рази	1 раз	Жодного разу	Мені це невідомо	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України							
- Захід (n=570)	7.3	7.1	11.4	20.5	44.7	9.0	27.0
- Центр (n=690)	4.2	6.8	5.4	20.0	52.8	10.7	34.9
- Південь (n=480)	1.4	5.1	3.9	10.6	71.4	7.5	25.0
- Схід (n=260)	4.0	10.0	4.2	12.2	56.3	13.4	13.1
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=680)	6.0	6.9	7.4	19.7	49.3	10.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	1.9	9.2	10.6	14.3	56.4	7.6	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	5.6	4.7	3.2	17.9	66.1	2.5	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	3.6	6.4	4.9	15.1	58.8	11.1	42.9
Стать							
- чоловік (n=745)	4.0	7.4	6.6	19.5	53.5	9.0	45.2
- жінка (n=1255)	4.6	6.4	6.4	14.5	57.6	10.4	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=291)	3.1	4.4	6.6	17.3	60.5	8.1	21.2
- 30-39 років (n=375)	3.6	7.3	3.8	16.4	58.6	10.2	18.5
- 40-49 років (n=325)	5.6	7.9	7.9	15.6	54.2	8.6	16.6
- 50-59 років (n=383)	5.1	8.4	5.8	14.9	53.8	11.9	17.7
- 60-69 років (n=326)	4.6	6.7	10.1	19.9	45.9	12.9	12.4
- 70+ років (n=300)	4.3	7.0	5.8	17.1	57.9	7.8	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=118)	2.8	6.4	6.6	18.3	53.8	12.1	6.2
- повна середня (n=591)	3.0	6.7	6.9	21.0	54.5	7.9	29.7
- середня спеціальна (n=556)	5.8	5.7	7.2	14.6	55.6	11.1	26.7
- вища (n=707)	4.6	7.9	5.9	14.5	57.0	10.1	36.0
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	4.0	5.5	6.1	20.2	56.9	7.2	19.4
- службовець (n=155)	5.1	8.9	7.2	14.2	52.7	11.8	7.7
- спеціаліст (n=292)	4.4	6.4	7.9	13.4	55.9	12.0	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	6.3	7.3	5.4	12.5	60.3	8.2	7.6
- домогосподарка (n=195)	1.4	9.5	5.8	18.2	54.1	11.0	9.5
- на пенсії (n=661)	4.4	7.0	7.7	18.0	53.0	9.8	28.2
- учень, студент (n=54)	5.4	0.9	3.3	14.1	70.1	6.1	3.6
- безробітний (n=127)	6.3	7.6	3.3	17.5	53.6	11.7	6.8
Рівень добробуту родини							
- дуже низький (n=249)	3.8	5.1	5.9	25.7	49.5	10.1	11.4
- низький (n=872)	4.1	5.8	6.8	17.7	57.2	8.3	42.5
- середній (n=719)	4.7	8.0	6.4	14.4	56.7	9.8	37.7
- високий (n=120)	5.8	9.8	7.5	12.5	52.3	12.2	6.2

2.10 Фактори більш динамічного розвитку громади

Найбільше респондентів топ-причинами нестачі коштів вважають занадто високі витрати на управління громадою (45%) і неправильно сплановані видатки (40%) (Діаграма 2.10.1). Ще 27% говорять про корупцію в громаді, 24% – про те, що не всі СПД сплачують податки в повній мірі. По 18% дотримуються думки про те, що в громаді просто мало СПД і що забагато податків забирається в державний бюджет України.

Діаграма 2.10.1

Незважаючи на збільшення доходів місцевих бюджетів у громаді (Вашого села/селища/міста) часто не вистачає коштів для вирішення багатьох нагальних місцевих потреб. Яка причина у такій ситуації? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.10.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.10.1

Незважаючи на збільшення доходів місцевих бюджетів у громаді (Вашого села/селища/міста) часто не вистачає коштів для вирішення багатьох нагальних місцевих потреб. Яка причина у такій ситуації? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Витрати на управління	Неправильно сплановані видатки	Корупція у громаді	Не всі СПД сплачують податки у повній мірі	Мало СПД	Податки забирає держбюджет	Низькі ставки місцевих податків	Не вистачає вільних земель	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України											
- Захід (n=570)	45.8	37.7	25.6	31.3	22.8	16.2	2.9	5.4	0.6	7.9	27.0
- Центр (n=690)	45.2	39.7	25.1	19.2	16.1	14.8	2.9	1.9	0.7	21.4	34.9
- Південь (n=480)	40.5	38.8	26.5	19.0	17.7	18.0	4.2	2.5	0.9	13.7	25.0
- Схід (n=260)	52.9	48.0	37.4	28.3	17.0	26.2	5.2	5.4	0.4	4.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту											
- село (n=680)	45.5	36.8	17.0	23.6	20.3	15.7	2.9	3.2	1.0	16.4	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	56.5	45.0	20.5	21.8	20.2	11.5	7.0	3.9	0.3	10.8	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	40.4	44.5	28.2	17.0	14.6	22.0	5.9	6.7	0.0	14.6	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	41.7	40.0	37.5	25.4	17.0	20.3	2.4	2.9	0.7	12.2	42.9
Стать											
- чоловік (n=745)	45.2	43.5	28.3	22.2	21.1	16.6	3.6	3.8	0.5	11.0	45.2
- жінка (n=1255)	45.2	37.2	26.3	24.8	16.2	18.2	3.5	3.1	0.8	15.6	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=291)	36.8	37.6	30.7	20.9	18.6	17.5	3.2	3.0	0.0	17.1	21.2
- 30-39 років (n=375)	49.2	43.4	28.0	21.9	17.4	20.6	3.8	3.5	1.0	9.1	18.5
- 40-49 років (n=325)	45.8	42.6	30.0	26.6	21.7	16.9	3.5	3.8	0.8	9.3	16.6
- 50-59 років (n=383)	44.6	37.7	22.3	27.6	21.0	18.9	3.4	3.9	0.7	13.2	17.7

% у рядку	Витрати на управління	Неправильно сплановані видатки	Корупція у громаді	Не всі СПД сплачують податки у повній мірі	Мало СПД	Податки забирає держбюджет	Низькі ставки місцевих податків	Не вистачає вільних земель	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
- 60-69 років (n=326)	51.6	46.3	28.0	22.6	15.5	15.6	4.4	4.3	0.0	12.6	12.4
- 70+ років (n=300)	47.0	33.5	22.8	22.3	14.7	13.8	3.1	2.1	1.7	20.6	13.7
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=118)	47.8	32.7	15.1	18.4	14.7	7.6	1.9	2.4	0.0	30.4	6.2
- повна середня (n=591)	50.2	41.0	26.8	21.4	18.7	14.0	4.0	2.0	0.4	13.5	29.7
- середня спеціальна (n=556)	41.8	40.5	23.1	22.0	19.1	19.7	4.2	5.4	1.1	13.1	26.7
- вища (n=707)	42.8	40.1	32.5	28.0	18.7	20.6	2.9	3.4	0.7	11.0	36.0
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	49.3	44.3	26.2	21.1	16.9	12.4	2.8	3.1	0.0	14.5	19.4
- службовець (n=155)	39.0	39.1	32.8	25.0	18.7	19.3	4.9	5.1	1.7	14.3	7.7
- спеціаліст (n=292)	41.5	36.8	32.2	26.6	20.2	23.0	4.8	3.5	1.4	7.7	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	43.9	37.3	30.8	24.6	21.4	21.3	3.8	3.8	0.6	14.6	7.6
- домогосподарка (n=195)	44.8	37.5	24.5	28.4	20.8	23.0	1.3	2.3	0.0	12.0	9.5
- на пенсії (n=661)	47.3	38.0	24.1	21.4	17.1	14.3	3.5	3.0	1.0	17.9	28.2
- учень, студент (n=54)	27.0	50.2	35.5	22.2	21.6	23.0	5.3	7.9	0.0	7.9	3.6
- безробітний (n=127)	47.7	39.3	25.7	24.5	15.7	15.2	3.3	4.2	0.0	10.4	6.8
Рівень добробуту родини											
- дуже низький (n=249)	38.7	33.5	27.5	10.7	14.5	12.2	5.5	1.5	0.8	26.8	11.4
- низький (n=872)	47.4	42.0	27.1	24.3	16.1	17.7	3.4	3.6	0.7	12.2	42.5
- середній (n=719)	46.1	41.7	27.0	25.1	21.9	17.8	3.0	3.4	0.7	10.6	37.7
- високий (n=120)	40.7	33.7	30.6	33.8	24.9	23.2	4.5	6.7	0.0	10.6	6.2

Найбільше респондентів – відповідно, 39.5% і 37% – вважають, що для більш динамічного розвитку громадою потрібно покращити управління і забезпечити співробітництво між владою і жителями громади (Діаграма 2.10.2). Ще по 23-29% вважають, що потрібно створювати можливості для залучення виробництв, домогтися допомоги від держави, створити умови для підприємництва, запровадити довгострокове планування.

Діаграма 2.10.2

Як Ви вважаєте, що потрібно зробити, щоб громада (Вашого села/селища/міста) могла розвиватись більш динамічно? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.10.2 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.10.2

Як Ви вважаєте, що потрібно зробити, щоб громада (Вашого села/селища/міста) могла розвиватись більш динамічно?

Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Покращити управління громадою	Співробітництво між владою і населенням	Залучення у громаду нових виробництв	Кошти від держави	Умови для розвитку підприємництва	Стратегічне планування	Залучати нових жителів у громаду	Збільшити рівень місцевих податків	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України											
- Захід (n=570)	34.7	36.5	31.1	31.7	29.8	22.6	10.6	5.4	0.6	5.3	27.0
- Центр (n=690)	36.4	38.1	25.0	23.0	23.8	18.1	3.5	7.0	1.1	17.8	34.9
- Південь (n=480)	39.6	35.8	28.5	29.4	28.2	29.8	6.7	2.9	0.0	5.4	25.0
- Схід (n=260)	57.6	40.4	35.7	25.6	20.6	26.0	17.2	10.3	0.2	2.6	13.1
Тип і розмір населеного пункту											
- село (n=680)	32.2	37.1	26.9	30.2	26.5	18.3	9.5	5.7	0.5	9.0	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	47.4	39.1	34.5	22.0	21.2	23.4	12.0	5.4	0.3	5.3	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	39.0	25.9	29.4	35.0	31.7	24.7	7.0	4.9	2.0	15.8	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	42.5	39.1	28.4	25.5	26.6	26.8	5.5	6.6	0.5	10.0	42.9
Стать											
- чоловік (n=745)	42.1	36.9	29.3	25.8	28.2	23.2	8.0	6.5	0.9	7.7	45.2
- жінка (n=1255)	37.4	37.8	28.6	28.5	24.4	23.3	8.0	5.6	0.3	10.7	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=291)	37.1	36.2	28.8	34.7	29.8	20.5	9.0	3.6	0.3	9.3	21.2
- 30-39 років (n=375)	40.8	37.7	31.1	30.9	28.6	24.0	8.3	5.9	0.8	5.9	18.5
- 40-49 років (n=325)	43.4	37.5	31.8	23.1	25.7	25.0	7.9	7.6	0.9	6.9	16.6
- 50-59 років (n=383)	37.1	32.1	31.8	25.6	28.2	23.8	6.4	6.6	0.5	11.1	17.7
- 60-69 років (n=326)	42.6	44.7	23.4	23.8	22.2	22.7	7.4	8.7	1.0	9.3	12.4

% у рядку	Покращити управління громадою	Співробітництво між владою і населенням	Залучення у громаду нових виробництв	Кошти від держави	Умови для розвитку підприємництва	Стратегічне планування	Залучати нових жителів у громаду	Збільшити рівень місцевих податків	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
- 70+ років (n=300)	37.2	39.0	24.0	21.5	18.6	24.2	8.7	4.5	0.2	15.1	13.7
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=118)	41.0	37.5	16.3	22.4	14.3	14.8	7.0	6.3	0.5	18.3	6.2
- повна середня (n=591)	40.3	38.0	27.5	23.4	22.9	21.3	12.2	5.5	0.8	11.1	29.7
- середня спеціальна (n=556)	37.2	34.4	27.8	29.6	27.2	25.3	5.3	5.6	0.1	9.3	26.7
- вища (n=707)	40.2	39.0	33.6	29.6	30.3	24.6	6.6	6.4	0.8	6.5	36.0
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	40.2	33.7	27.2	29.3	24.0	25.3	9.1	5.6	1.0	9.8	19.4
- службовець (n=155)	40.1	36.1	32.5	29.0	28.0	24.2	6.5	3.6	0.0	8.8	7.7
- спеціаліст (n=292)	41.8	39.8	34.3	28.2	29.2	22.8	7.4	8.5	0.5	4.1	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	35.2	32.8	30.5	26.4	36.0	29.8	6.6	7.4	0.0	12.3	7.6
- домогосподарка (n=195)	38.2	43.5	27.6	34.2	26.8	18.4	4.4	5.3	0.3	7.3	9.5
- на пенсії (n=661)	38.8	39.5	24.7	22.8	19.4	23.7	8.6	5.9	0.5	12.2	28.2
- учень, студент (n=54)	52.4	26.9	28.5	42.1	40.5	19.5	6.0	1.7	0.0	5.2	3.6
- безробітний (n=127)	33.0	35.0	35.5	19.9	32.5	16.6	15.2	2.9	1.0	12.3	6.8
Рівень добробуту родини											
- дуже низький (n=249)	35.8	32.2	21.6	25.1	24.6	19.6	12.4	1.8	0.0	16.0	11.4
- низький (n=872)	41.8	38.8	28.7	26.0	22.4	22.1	8.2	5.7	1.0	9.5	42.5
- середній (n=719)	39.2	38.1	30.4	30.0	27.9	24.6	6.6	7.3	0.3	7.5	37.7
- високий (n=120)	32.3	34.4	36.1	28.1	41.1	33.7	7.2	6.8	1.0	4.6	6.2

2.11 Укрупнення районів. Назва посади керівника обласної державної адміністрації

60-61% респондентів вважають, що за укрупненими районами мають бути повноваження щодо громадського транспорту між громадами і стаціонарне лікування (Діаграма 2.11.1). По 17-24% говорять про повну середню освіту, охорону довкілля, утилізацію сміття і будинки для проживання літніх людей.

Діаграма 2.11.1

В Україні повністю змінено районний поділ – замість 490 районів, які існували досі, створено 136 нових укрупнених районів. Як Ви вважаєте, які повноваження в першу чергу мають виконуватися органами самоврядування районного рівня? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.11.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.11.1

В Україні повністю змінено районний поділ – замість 490 районів, які існували досі, створено 136 нових укрупнених районів. Як Ви вважаєте, які повноваження в першу чергу мають виконуватися органами самоврядування районного рівня? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Транспорт між громадами	Стаціонарне лікування	Повна середня освіта	Охорона довкілля	Утилізація сміття	Будинки для проживання літніх	Професійна освіта	Школи для особливо обдарованих дітей	У них не має бути жодних повноважень	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України												
- Захід (n=570)	61.9	57.2	15.4	26.3	23.5	13.5	15.4	11.3	1.9	0.5	6.5	27.0
- Центр (n=690)	56.6	67.5	25.5	20.5	16.2	17.5	9.9	9.7	1.2	1.6	13.0	34.9
- Південь (n=480)	61.4	53.4	25.1	24.0	23.8	12.3	11.3	8.6	1.6	0.8	13.3	25.0
- Схід (n=260)	70.1	61.6	33.0	7.4	9.1	34.3	12.0	12.6	1.2	0.4	6.9	13.1
Тип і розмір населеного пункту												
- село (n=680)	61.3	60.8	19.2	19.4	19.5	16.0	11.4	9.5	1.5	0.7	10.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	63.6	66.8	29.6	18.6	15.2	12.7	15.6	14.1	1.8	1.2	6.9	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	72.8	82.3	27.4	25.2	20.6	27.9	8.7	11.9	0.0	0.8	1.1	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	57.6	53.9	24.3	22.9	20.0	18.0	11.8	9.2	1.6	1.1	13.7	42.9
Стать												
- чоловік (n=745)	59.9	56.7	23.7	21.6	21.8	16.4	14.1	10.7	2.3	1.4	10.4	45.2
- жінка (n=1255)	61.9	63.5	23.6	20.9	17.0	18.0	10.2	9.9	0.8	0.6	10.6	54.8
Вікові верстви												
- 18-29 років (n=291)	59.8	56.2	22.4	23.3	22.8	11.9	15.9	14.2	0.7	0.0	11.3	21.2
- 30-39 років (n=375)	58.0	55.9	28.0	20.2	17.1	17.5	15.4	11.6	1.9	1.4	11.9	18.5
- 40-49 років (n=325)	58.7	61.0	28.6	24.9	20.5	13.6	12.5	11.1	1.6	0.9	9.5	16.6
- 50-59 років (n=383)	63.9	62.8	25.9	20.6	19.1	18.0	8.5	7.3	2.4	2.0	10.5	17.7

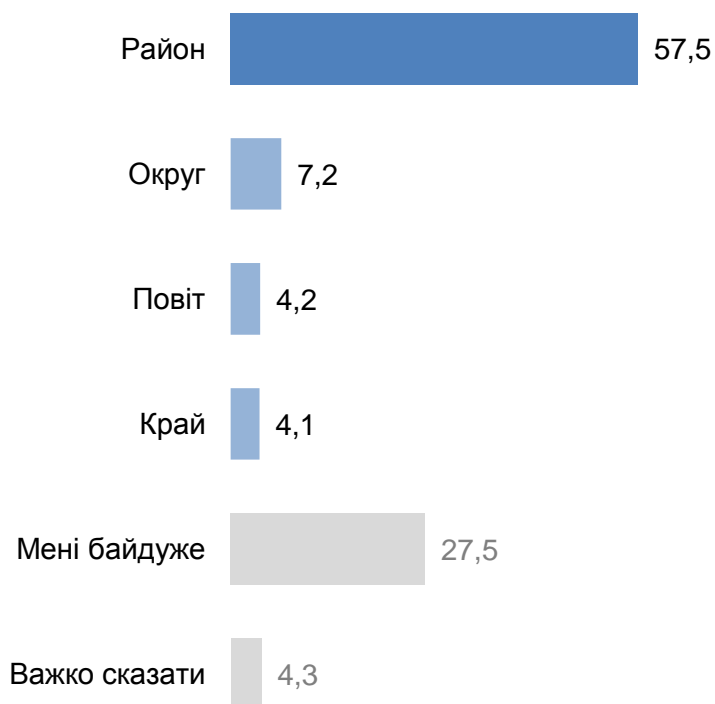
% у рядку	Транспорт між громадами	Стаціонарне лікування	Повна середня освіта	Охорона довкілля	Утилізація сміття	Будинки для проживання літніх	Професійна освіта	Школи для особливо обдарованих дітей	У них не має бути жодних повноважень	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
- 60-69 років (n=326)	65.6	64.6	17.6	17.3	15.9	20.8	11.3	8.1	2.1	0.5	9.6	12.4
- 70+ років (n=300)	61.7	65.3	16.2	19.2	17.6	25.8	5.9	7.1	0.4	1.0	9.6	13.7
Освітні верстви												
- неповна середня і нижча (n=118)	74.5	67.3	18.7	9.9	10.3	19.2	12.7	6.0	0.9	0.8	8.3	6.2
- повна середня (n=591)	64.3	64.5	22.9	19.8	17.5	19.5	12.7	10.7	0.8	1.0	9.9	29.7
- середня спеціальна (n=556)	57.8	60.7	23.3	18.4	17.6	17.6	11.4	11.1	2.6	1.0	11.2	26.7
- вища (n=707)	58.9	55.0	25.4	26.7	23.2	15.0	11.9	9.9	1.4	0.9	10.7	36.0
Основний рід занять												
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	70.8	62.2	26.8	18.5	16.3	18.2	13.3	9.0	1.9	1.1	9.5	19.4
- службовець (n=155)	58.7	55.5	23.1	22.8	18.6	16.3	14.9	10.8	2.2	0.0	14.3	7.7
- спеціаліст (n=292)	52.4	53.0	29.0	25.5	24.4	13.5	12.8	14.2	2.2	1.2	12.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	49.1	57.5	29.2	25.4	23.2	17.0	15.5	7.6	0.0	0.0	13.6	7.6
- домогосподарка (n=195)	57.9	60.5	24.0	22.1	19.5	10.9	12.8	12.1	1.5	1.6	10.7	9.5
- на пенсії (n=661)	64.2	67.3	16.6	17.5	17.8	23.4	8.2	8.1	1.1	1.3	8.8	28.2
- учень, студент (n=54)	54.6	53.1	14.1	29.1	22.2	9.4	17.4	14.0	0.0	0.0	10.9	3.6
- безробітний (n=127)	63.4	57.3	24.6	22.5	16.8	16.0	11.4	11.6	2.6	0.0	7.7	6.8
Рівень добробуту родини												
- дуже низький (n=249)	61.6	68.6	17.9	13.9	12.9	19.5	9.7	10.1	1.2	0.4	11.8	11.4
- низький (n=872)	64.7	64.7	23.8	19.4	16.1	19.8	9.2	9.3	1.6	1.0	10.0	42.5
- середній (n=719)	58.5	55.8	24.9	21.6	23.1	14.4	14.7	11.2	1.7	1.0	10.9	37.7
- високий (n=120)	57.0	50.4	26.7	43.4	27.3	13.8	17.5	10.7	0.9	1.8	4.8	6.2

Більшість респондентів (57.5%) вважають, що потрібно зберегти назву «район» (Діаграма 2.11.2). Варіант «округ» підтримують 7% респондентів, «повіт» – 4%, «край» – 4%.

Діаграма 2.11.2

Зараз обговорюють чи залишити за укрупненням новоутвореними районами ту саму назву – «район» чи змінити її на іншу, наприклад, «повіт», «округ», «край». Який варіант назви Ви б підтримали? Оберіть до 2-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.11.2 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.11.2

Зараз обговорюють чи залишити за укрупненим новоутвореними районами ту саму назву – «район» чи змінити її на іншу, наприклад, «повіт», «округ», «край».

Який варіант назви Ви б підтримали? Оберіть до 2-х відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Район	Округ	Повіт	Край	Мені байдуже	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України							
- Захід (n=570)	53.1	11.5	10.1	6.9	24.7	3.7	27.0
- Центр (n=690)	51.5	3.6	3.5	4.1	32.1	7.2	34.9
- Південь (n=480)	64.8	6.9	0.7	0.9	27.5	3.0	25.0
- Схід (n=260)	69.0	8.4	0.4	4.3	20.4	0.7	13.1
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=680)	53.9	8.8	6.9	4.9	27.8	5.9	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	61.8	4.3	2.3	2.1	30.7	1.3	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	66.3	11.9	4.3	3.0	17.5	1.6	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	57.3	6.1	2.7	4.3	27.8	4.7	42.9
Стать							
- чоловік (n=745)	58.4	7.2	4.4	3.7	26.1	4.6	45.2
- жінка (n=1255)	56.8	7.1	3.9	4.4	28.6	4.2	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=291)	52.5	9.6	4.1	5.5	30.8	4.4	21.2
- 30-39 років (n=375)	60.1	8.7	2.6	4.1	25.6	3.6	18.5
- 40-49 років (n=325)	53.9	8.6	4.6	5.7	30.7	3.3	16.6
- 50-59 років (n=383)	62.6	6.8	3.8	3.1	22.6	4.7	17.7
- 60-69 років (n=326)	58.6	4.8	5.5	2.9	25.6	4.8	12.4
- 70+ років (n=300)	58.9	2.3	5.1	2.0	28.9	5.6	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=118)	49.9	3.2	6.0	0.6	32.3	10.2	6.2
- повна середня (n=591)	61.5	4.7	4.0	3.3	25.4	4.3	29.7
- середня спеціальна (n=556)	59.6	7.7	2.8	4.8	26.3	4.2	26.7
- вища (n=707)	54.3	9.7	4.8	4.6	29.5	3.2	36.0
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	63.5	8.6	4.1	4.3	20.5	4.9	19.4
- службовець (n=155)	52.8	11.7	1.7	6.8	30.4	5.1	7.7
- спеціаліст (n=292)	57.3	9.4	5.2	5.4	25.8	3.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	56.7	9.6	4.5	4.4	26.6	2.2	7.6
- домогосподарка (n=195)	50.4	6.9	1.7	4.5	38.5	1.8	9.5
- на пенсії (n=661)	59.9	3.8	5.5	2.2	25.8	5.3	28.2
- учень, студент (n=54)	47.3	13.3	3.6	5.9	37.8	3.2	3.6
- безробітний (n=127)	53.1	3.1	2.0	3.5	36.2	5.0	6.8
Рівень добробуту родини							
- дуже низький (n=249)	56.1	3.5	0.9	3.4	28.8	10.1	11.4
- низький (n=872)	59.1	4.4	2.2	2.6	30.7	3.7	42.5
- середній (n=719)	56.9	10.4	6.6	5.6	23.5	3.5	37.7
- високий (n=120)	52.8	14.3	8.9	5.7	24.9	4.7	6.2

Також **59%** підтримують, щоб посада керівника обласної державної адміністрації називалася «голова» (Діаграма 2.11.3). Варіант «губернатор» підтримують 12.5%, «представник Президента» – 6%, «префект» – 4%, «воевода» – 3%, «урядник» – 3%.

Діаграма 2.11.3

Зараз обласну державну адміністрацію очолює її голова. Але тривають дискусії щодо можливої зміни назви цієї посади. Якщо така зміна відбудеться, яка назва для Вас є найбільш прийнятною? Оберіть до 2-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.11.3 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.11.3

Зараз обласну державну адміністрацію очолює її голова. Але тривають дискусії щодо можливої зміни назви цієї посади. Якщо така зміна відбудеться, яка назва для Вас є найбільш прийнятною? Оберіть до 2-х відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

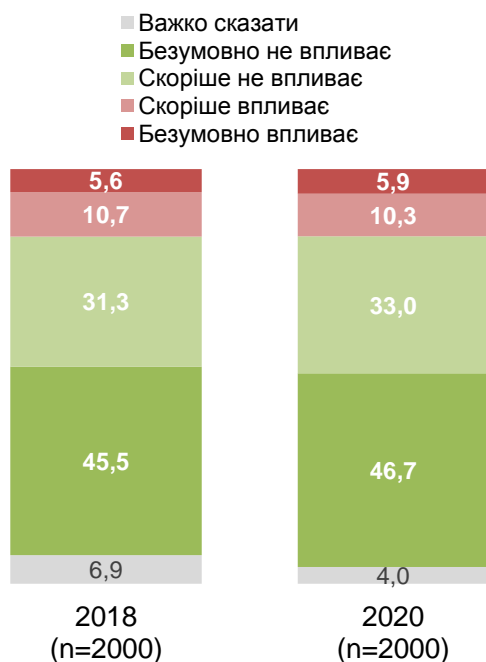
% у рядку	Голова	Губернатор	Представник Президента	Префект	Воєвода	Урядник	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України								
- Захід (n=570)	44.6	13.9	8.1	8.4	7.6	7.5	24.8	27.0
- Центр (n=690)	58.5	14.8	3.7	2.6	2.3	1.8	21.2	34.9
- Південь (n=480)	68.8	8.9	4.1	1.0	0.3	0.7	20.6	25.0
- Схід (n=260)	69.7	10.5	9.5	3.3	0.7	1.2	10.9	13.1
Тип і розмір населеного пункту								
- село (n=680)	57.0	11.5	4.4	4.9	4.3	3.9	23.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (n=310)	61.8	7.6	9.9	2.9	2.3	1.8	20.8	15.6
- середнє місто (n=160)	72.0	6.6	2.6	4.4	4.0	1.8	12.5	7.7
- велике місто (n=850)	56.8	16.1	5.9	3.2	2.1	2.9	20.2	42.9
Стать								
- чоловік (n=745)	59.3	12.7	5.4	4.1	3.6	2.4	19.8	45.2
- жінка (n=1255)	58.4	12.3	6.1	3.6	2.5	3.4	21.4	54.8
Вікові верстви								
- 18-29 років (n=291)	51.7	12.7	6.3	4.6	3.5	3.7	26.7	21.2
- 30-39 років (n=375)	60.7	12.8	5.9	2.8	3.8	4.8	18.9	18.5
- 40-49 років (n=325)	60.5	14.3	6.9	6.1	2.6	2.7	15.8	16.6
- 50-59 років (n=383)	60.3	9.9	6.2	4.0	2.4	1.6	20.8	17.7
- 60-69 років (n=326)	61.0	10.8	3.5	3.3	4.0	1.6	20.9	12.4
- 70+ років (n=300)	61.1	14.7	4.8	1.7	1.6	2.8	19.3	13.7
Освітні верстви								
- неповна середня і нижча (n=118)	59.9	8.8	5.9	0.9	4.2	2.0	25.7	6.2
- повна середня (n=591)	62.4	10.3	4.8	3.8	3.0	3.0	20.1	29.7
- середня спеціальна (n=556)	62.7	10.9	4.7	3.9	2.9	1.8	19.9	26.7
- вища (n=707)	53.2	15.9	7.1	4.1	3.1	4.1	20.7	36.0
Основний рід занять								
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	63.4	7.2	4.8	6.1	4.3	2.4	20.0	19.4
- службовець (n=155)	58.1	12.1	7.7	2.8	2.9	1.2	21.7	7.7
- спеціаліст (n=292)	58.0	15.5	7.6	5.1	2.3	4.2	15.5	15.2
- підприємець (n=133)	53.9	22.3	5.8	3.6	2.6	4.0	16.3	7.6
- домогосподарка (n=195)	58.6	8.6	4.4	1.9	1.5	3.6	27.9	9.5
- на пенсії (n=661)	61.1	13.1	4.4	2.7	2.6	2.4	19.2	28.2
- учень, студент (n=54)	46.1	15.8	12.9	12.1	3.7	6.2	22.0	3.6
- безробітний (n=127)	52.2	9.4	6.0	0.0	4.7	2.6	34.5	6.8
Рівень добробуту родини								
- дуже низький (n=249)	56.7	9.7	6.2	2.1	1.6	2.7	29.9	11.4
- низький (n=872)	64.8	11.6	6.1	2.0	1.9	1.4	19.5	42.5
- середній (n=719)	55.4	14.4	4.8	5.3	3.9	4.8	18.5	37.7
- високий (n=120)	42.1	12.6	7.8	11.9	8.9	4.1	22.9	6.2

2.12 Вплив статі голови села / селища / міста на якість надання послуг

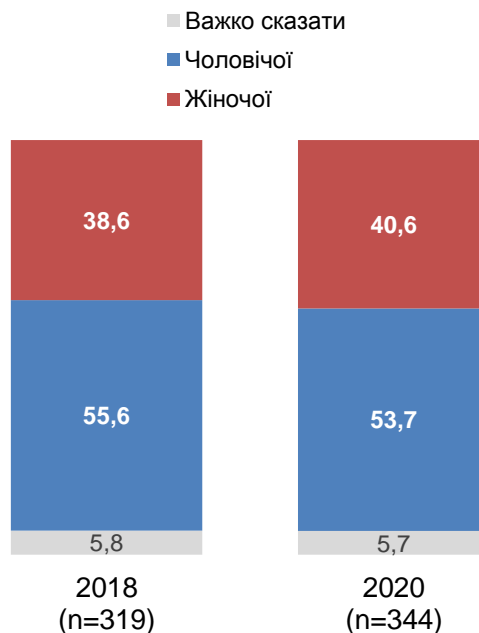
16% українців вважають, що стать голови впливає на якість надання послуг (стільки ж було в 2018 році) (Діаграма 2.12.1а-б). Серед тих, хто вважає, що вплив є, 54% вважають, що кращі послуги надаються в громадах, очолюваних чоловіками, 41% – очолюваних жінками (у 2018 році співвідношення було 56% до 39%).

Діаграма 2.12.1а-б

а. Як Ви вважаєте, чи впливає стать сільського, селищного, міського голови на ефективність роботи місцевої влади?
(% серед усіх респондентів)

б. На Вашу думку, очолювані головою якої статі органи місцевого самоврядування надають послуги кращої якості?
(% серед респондентів, які вважають, що стать має вплив)

В Таблиці 2.12.1 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 2.12.1

Як Ви вважаєте, чи впливає стать сільського, селищного, міського голови на якість надання послуг?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Впливає	Не впливає	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України				
- Захід (n=570)	24.1	72.5	3.4	27.0
- Центр (n=690)	15.2	79.4	5.4	34.9
- Південь (n=480)	10.0	88.6	1.3	25.0
- Схід (n=260)	14.5	78.8	6.7	13.1
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	17.0	78.1	4.9	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	19.3	78.2	2.4	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	13.8	84.1	2.1	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	14.9	80.9	4.2	42.9
Стать				
- чоловік (n=745)	15.5	80.0	4.4	45.2
- жінка (n=1255)	16.8	79.6	3.6	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=291)	13.4	82.8	3.8	21.2
- 30-39 років (n=375)	17.3	78.1	4.6	18.5
- 40-49 років (n=325)	16.1	80.3	3.5	16.6
- 50-59 років (n=383)	16.5	79.4	4.2	17.7
- 60-69 років (n=326)	17.8	78.8	3.3	12.4
- 70+ років (n=300)	17.5	78.0	4.5	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=118)	19.0	72.9	8.1	6.2
- повна середня (n=591)	20.0	76.5	3.5	29.7
- середня спеціальна (n=556)	14.4	81.2	4.3	26.7
- вища (n=707)	14.1	82.8	3.1	36.0
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	17.0	77.7	5.3	19.4
- службовець (n=155)	11.2	86.8	2.0	7.7
- спеціаліст (n=292)	12.0	85.6	2.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	15.8	82.0	2.2	7.6
- домогосподарка (n=195)	20.3	74.6	5.1	9.5
- на пенсії (n=661)	18.8	77.2	4.0	28.2
- учень, студент (n=54)	10.5	80.3	9.3	3.6
- безробітний (n=127)	21.0	74.3	4.7	6.8
Рівень добробуту родини				
- дуже низький (n=249)	14.6	79.7	5.6	11.4
- низький (n=872)	15.7	79.3	4.9	42.5
- середній (n=719)	17.8	79.9	2.2	37.7
- високий (n=120)	14.5	81.3	4.2	6.2

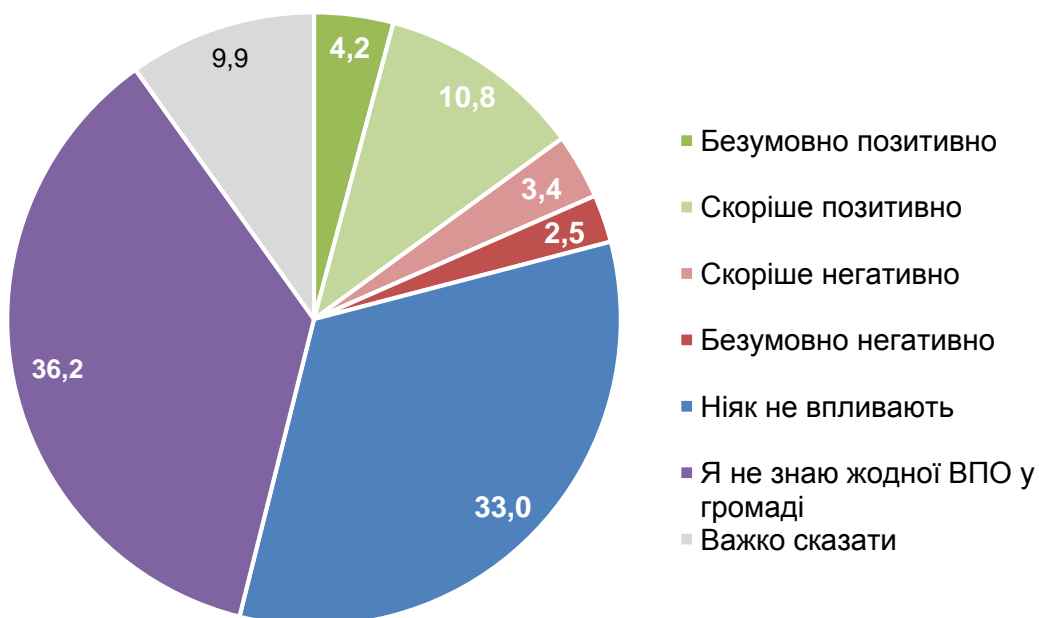
2.13 Внутрішньо переміщені особи (ВПО) у громаді

Більшість респондентів (79%) або не знають про ВПО у своїй громаді, або вважають, що вони жодним чином не впливають на розвиток, або не можуть оцінити цей вплив (Діаграма 2.13.1). Разом з цим, 15% вважають вплив ВПО позитивним, негативним – 6%.

Діаграма 2.13.1

Як Ви можете оцінити роль вимушених переселенців (внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій) у розвитку Вашої громади?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.13.1 дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 2.13.1

Як Ви можете оцінити роль вимушених переселенців (внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій) у розвитку Вашої громади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Позитивно	Негативно	Не впливають	Не знаю ВПО	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України						
- Захід (n=570)	13.9	9.6	26.1	46.0	4.5	27.0
- Центр (n=690)	9.8	4.7	37.1	35.3	13.1	34.9
- Південь (n=480)	12.2	3.1	38.5	38.7	7.5	25.0
- Схід (n=260)	36.4	7.4	25.7	13.7	16.9	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	12.1	5.2	28.7	44.6	9.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	15.9	4.6	34.1	35.6	9.8	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	21.8	3.9	38.2	30.2	5.9	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	15.7	7.4	35.0	30.8	11.0	42.9
Стать						
- чоловік (n=745)	17.0	6.6	31.6	35.5	9.4	45.2
- жінка (n=1255)	13.3	5.4	34.1	36.8	10.3	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=291)	14.2	3.4	33.1	39.8	9.6	21.2
- 30-39 років (n=375)	16.2	8.3	34.6	33.7	7.2	18.5
- 40-49 років (n=325)	14.9	8.7	33.6	32.5	10.3	16.6
- 50-59 років (n=383)	15.5	6.2	34.0	33.8	10.5	17.7
- 60-69 років (n=326)	16.9	5.3	32.8	32.2	12.8	12.4
- 70+ років (n=300)	12.3	3.6	28.6	45.3	10.2	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=118)	13.1	3.3	29.0	41.1	13.5	6.2
- повна середня (n=591)	13.9	5.0	31.3	40.1	9.8	29.7
- середня спеціальна (n=556)	15.0	5.3	28.4	40.7	10.6	26.7
- вища (n=707)	16.2	7.8	38.4	29.1	8.5	36.0
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	13.7	5.5	29.7	40.1	10.9	19.4
- службовець (n=155)	15.9	6.2	35.8	31.4	10.7	7.7
- спеціаліст (n=292)	16.2	8.4	41.8	26.1	7.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	19.0	6.9	32.2	28.3	13.7	7.6
- домогосподарка (n=195)	12.3	4.9	29.1	47.1	6.6	9.5
- на пенсії (n=661)	14.2	4.8	30.8	39.0	11.2	28.2
- учень, студент (n=54)	19.5	7.8	29.9	40.2	2.6	3.6
- безробітний (n=127)	10.6	5.4	35.5	38.8	9.7	6.8
Рівень добробуту родини						
- дуже низький (n=249)	11.9	5.4	28.0	44.0	10.7	11.4
- низький (n=872)	12.3	5.5	33.6	37.5	11.2	42.5
- середній (n=719)	17.8	6.1	33.7	33.9	8.5	37.7
- високий (n=120)	23.4	8.2	29.9	32.9	5.7	6.2

Загалом, 54.5% респондентів вважають, що місцева влада має принаймні щось робити для ВПО у громаді (Діаграма 2.13.2). Найбільше респондентів дотримуються думки, що влада має допомогти з придбанням житла (22%), забезпечити перекваліфікацію ВПО (21%) і надати у пільгове користування тимчасове житло (18%).

Діаграма 2.13.2

Що, на Вашу думку, в першу чергу з цього переліку має зробити місцева влада для ВПО у Вашій громаді? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.13.2 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.13.2

Що, на Вашу думку, в першу чергу з цього переліку має зробити місцева влада для ВПО у Вашій громаді?

Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Допомогти їм з придбанням житла	Забезпечити перекваліфікацію ВПО	Надати у пільгове користування житло	Полегшити отримання соціальних виплат	Надати пільгові кредити для підприємництва	Забезпечити врахування думки ВПО	Виділити земельні ділянки для будівництва	Нічого не потрібно робити	Мені байдуже	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України											
- Захід (n=570)	16.6	15.0	16.0	8.3	7.1	6.1	8.1	23.9	14.6	14.6	27.0
- Центр (n=690)	16.6	19.1	16.5	10.1	12.1	4.3	7.3	15.6	16.3	18.6	34.9
- Південь (n=480)	23.9	25.0	20.0	14.9	10.0	9.0	4.4	16.6	12.7	11.0	25.0
- Схід (n=260)	40.5	33.0	22.3	24.3	15.5	15.7	6.2	8.2	7.0	11.5	13.1
Тип і розмір населеного пункту											
- село (n=680)	15.8	10.6	13.5	7.4	7.2	4.3	6.1	19.6	20.7	19.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	25.9	20.0	21.4	17.3	11.8	10.1	6.8	20.9	10.0	11.7	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	17.0	20.9	16.0	19.2	10.1	13.3	5.9	30.6	8.6	7.7	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	25.3	30.2	20.8	14.0	13.1	8.0	7.2	11.3	10.5	13.6	42.9
Стать											
- чоловік (n=745)	22.1	22.0	15.7	10.8	12.5	8.2	5.2	16.5	14.6	14.1	45.2
- жінка (n=1255)	21.1	20.7	20.0	14.2	9.1	6.8	7.9	17.6	13.0	15.2	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=291)	20.0	19.7	17.1	10.3	12.4	8.0	7.4	13.1	16.3	14.5	21.2
- 30-39 років (n=375)	24.0	21.0	16.9	13.7	13.8	6.1	5.0	18.2	15.1	10.2	18.5
- 40-49 років (n=325)	20.9	25.8	19.2	15.7	10.6	9.2	6.7	17.6	11.5	12.9	16.6

100% у рядку	Допомогти їм з придбанням житла	Забезпечити перекваліфікацію ВПО	Надати у пільгове користування житло	Полегшити отримання соціальних виплат	Надати пільгові кредити для підприємництва	Забезпечити врахування думки ВПО	Виділити земельні ділянки для будівництва	Нічого не потрібно робити	Мені байдуже	Важко сказати	Потенціал верстви
- 50-59 років (n=383)	19.7	22.0	18.5	13.3	11.0	8.4	6.6	17.3	11.2	17.0	17.7
- 60-69 років (n=326)	23.2	20.8	18.6	12.5	7.0	8.1	8.0	23.2	9.5	14.8	12.4
- 70+ років (n=300)	22.3	18.1	18.5	10.5	6.8	4.6	6.6	15.5	17.6	20.2	13.7
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=118)	25.4	13.3	15.3	5.7	6.3	5.6	5.3	22.5	20.2	17.9	6.2
- повна середня (n=591)	21.9	14.4	15.4	9.3	9.6	8.1	5.2	20.0	17.0	15.2	29.7
- середня спеціальна (n=556)	22.3	24.7	18.2	13.6	10.1	6.9	7.1	15.8	12.0	14.7	26.7
- вища (n=707)	20.1	25.6	20.0	15.8	12.8	8.0	7.7	15.3	11.4	13.1	36.0
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	22.5	18.5	16.4	10.0	10.4	7.0	4.4	18.4	16.6	14.7	19.4
- службовець (n=155)	21.0	26.0	16.8	12.0	15.1	9.8	7.7	15.6	7.1	15.4	7.7
- спеціаліст (n=292)	19.4	24.8	20.9	17.1	13.7	8.6	6.2	16.5	12.1	11.4	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	23.5	28.4	14.0	17.1	19.5	7.6	8.0	12.4	11.0	12.3	7.6
- домогосподарка (n=195)	20.6	14.4	20.1	10.8	6.8	5.4	9.6	15.1	16.8	16.3	9.5
- на пенсії (n=661)	23.1	19.4	18.0	11.5	6.7	7.6	6.7	19.8	12.9	16.9	28.2
- учень, студент (n=54)	17.3	32.5	19.6	15.8	11.3	7.8	9.5	11.5	17.9	9.2	3.6
- безробітний (n=127)	17.4	16.5	14.8	10.8	10.6	5.4	4.1	20.6	17.8	15.1	6.8
Рівень добробуту родини											
- дуже низький (n=249)	22.2	16.7	13.6	13.5	10.9	8.0	5.3	16.0	14.1	21.1	11.4
- низький (n=872)	20.5	19.8	19.1	11.6	9.5	7.3	6.8	17.8	15.4	16.0	42.5
- середній (n=719)	23.9	24.2	18.4	13.1	11.7	7.8	6.4	16.0	12.1	11.4	37.7
- високий (n=120)	14.2	20.1	13.9	18.3	14.0	8.6	9.7	21.3	11.7	14.5	6.2

2.14 Врахування інтересів різних груп населення при проведенні робіт з благоустрою тощо

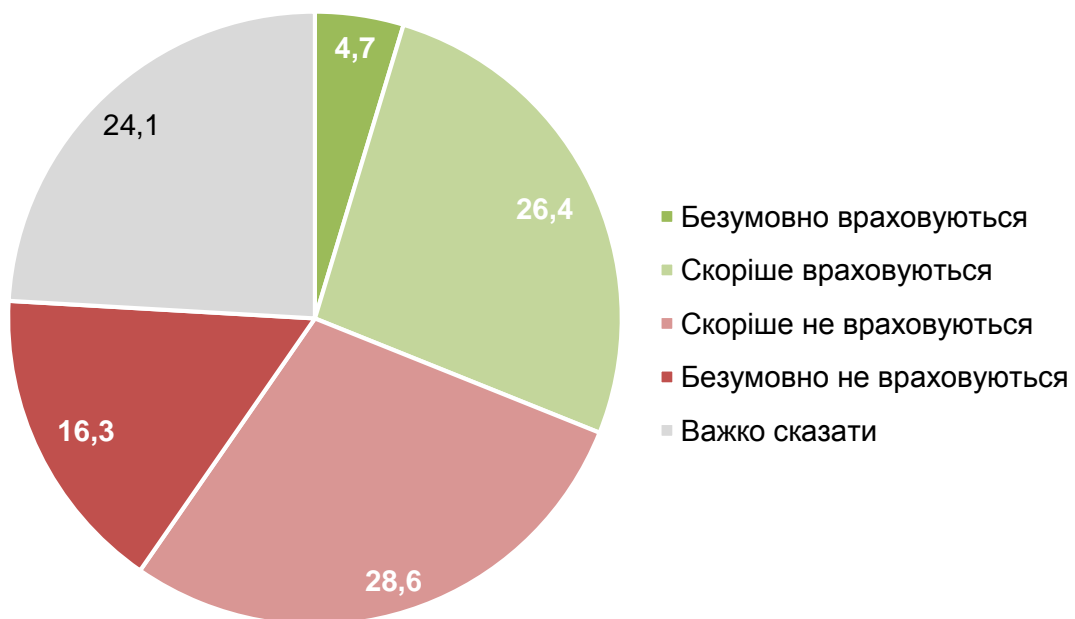

Майже половина респондентів (45%) вважають, що у їхній громаді не враховуються потреби різних груп населення громади (жінок та чоловіків, дітей, літніх людей, людей з інвалідністю та ін.) при проведенні робіт з благоустрою тощо (Діаграма 2.14.1). Вважають, що потреби враховуються – 31%.

Діаграма 2.14.1

Чи враховуються потреби та інтереси різних груп населення громади (жінок та чоловіків, дітей, літніх людей, людей з інвалідністю та ін.) при проведенні робіт з благоустрою, проєктах містобудування, планування території та архітектури, організації транспортних перевезень, тощо у Вашій громаді?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.14.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.14.1

Чи враховуються потреби та інтереси різних груп населення громади (жінок та чоловіків, дітей, літніх людей, людей з інвалідністю та ін.) при проведенні робіт з благоустрою, проєктах містобудування, планування території та архітектури, організації транспортних перевезень, тощо у Вашій громаді?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Так	Ні	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України				
- Захід (n=570)	38.7	42.3	19.0	27.0
- Центр (n=690)	22.1	49.6	28.3	34.9
- Південь (n=480)	30.8	42.2	26.9	25.0
- Схід (n=260)	39.8	42.4	17.8	13.1
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	25.4	49.5	25.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	39.4	40.7	19.8	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	27.6	54.7	17.7	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	33.1	40.9	26.0	42.9
Стать				
- чоловік (n=745)	29.8	42.7	27.5	45.2
- жінка (n=1255)	32.1	46.6	21.3	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=291)	24.1	46.5	29.4	21.2
- 30-39 років (n=375)	34.4	45.5	20.1	18.5
- 40-49 років (n=325)	33.0	45.9	21.1	16.6
- 50-59 років (n=383)	34.6	40.6	24.8	17.7
- 60-69 років (n=326)	33.9	44.2	21.9	12.4
- 70+ років (n=300)	27.8	46.2	25.9	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=118)	31.9	44.2	24.0	6.2
- повна середня (n=591)	26.4	46.7	26.9	29.7
- середня спеціальна (n=556)	33.6	45.1	21.2	26.7
- вища (n=707)	33.5	42.6	23.9	36.0
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	28.1	44.7	27.2	19.4
- службовець (n=155)	44.3	39.0	16.8	7.7
- спеціаліст (n=292)	27.3	49.4	23.3	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	32.5	37.9	29.5	7.6
- домогосподарка (n=195)	38.0	47.0	15.0	9.5
- на пенсії (n=661)	30.6	44.6	24.8	28.2
- учень, студент (n=54)	25.8	31.3	43.0	3.6
- безробітний (n=127)	25.0	57.1	17.9	6.8
Рівень добробуту родини				
- дуже низький (n=249)	30.4	46.7	22.9	11.4
- низький (n=872)	27.5	46.8	25.7	42.5
- середній (n=719)	35.6	42.9	21.5	37.7
- високий (n=120)	35.5	39.7	24.8	6.2

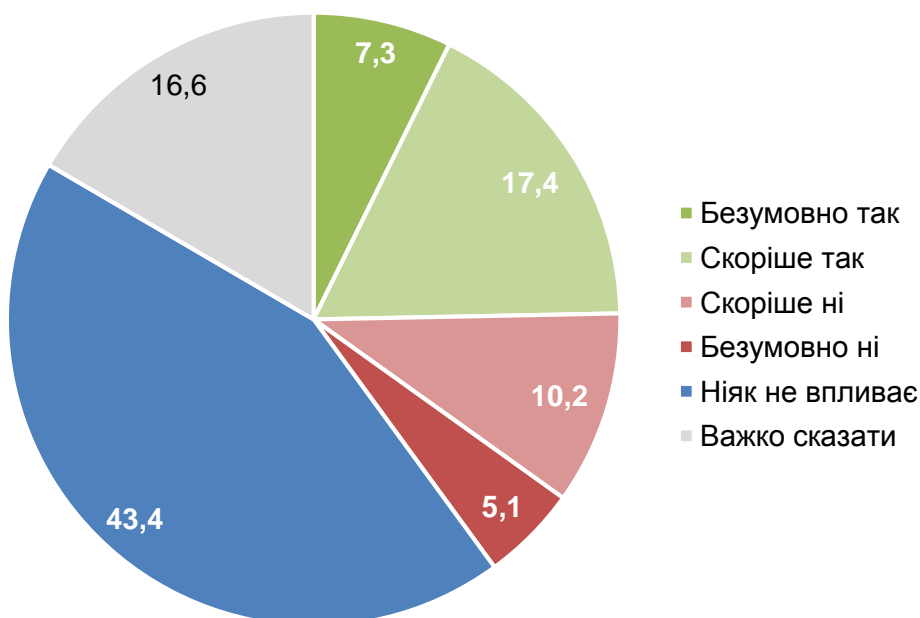

2.15 Поліетнічні громади

Чверть респондентів (25%) вважають, що поліетнічність громади (компактне проживання в ній однієї або декількох національних меншин) створює додаткові переваги/можливості для її розвитку (Діаграма 2.15.1).

Діаграма 2.15.1

**На Вашу думку, чи поліетнічність громади
(компактне проживання в ній однієї або декількох національних меншин)
створює додаткові переваги/можливості для її розвитку (міжкультурні зв'язки,
туризм, транскордонне співробітництво, тощо)?**
(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.15.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.15.1

**На Вашу думку, чи поліетнічність громади
(компактне проживання в ній однієї або декількох національних меншин)
створює додаткові переваги/можливості для її розвитку (міжкультурні зв'язки,
туризм, транскордонне співробітництво, тощо)?**

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

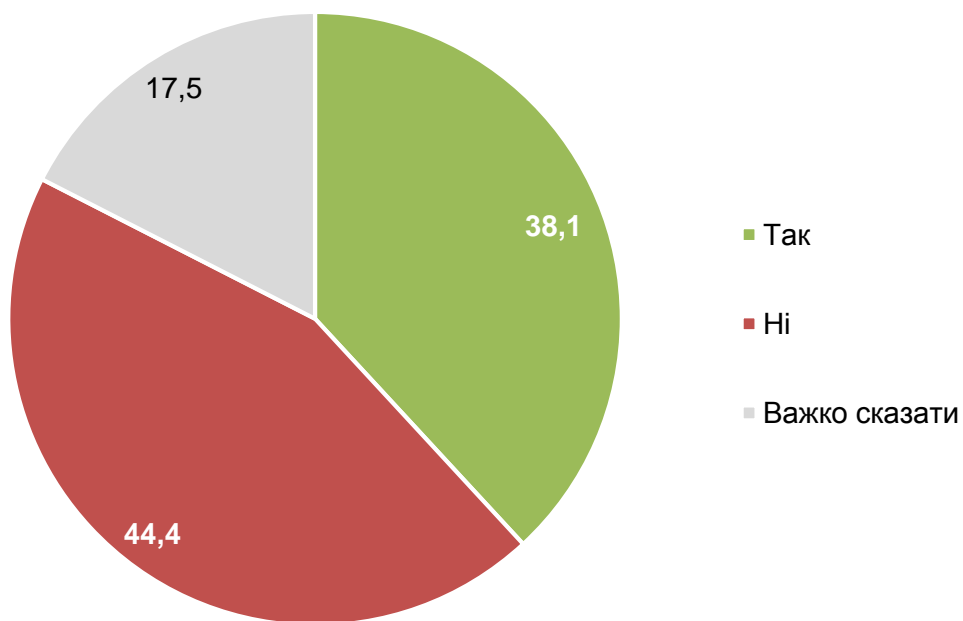
100% у рядку	Так	Ні	Не впливає	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України					
- Захід (n=570)	27.7	17.3	38.6	16.4	27.0
- Центр (n=690)	19.7	14.4	46.4	19.4	34.9
- Південь (n=480)	26.7	13.0	47.7	12.5	25.0
- Схід (n=260)	27.8	17.7	37.2	17.2	13.1
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	19.6	12.1	45.4	22.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	24.2	16.5	49.2	10.1	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	32.1	11.1	52.5	4.3	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	27.5	18.0	38.2	16.3	42.9
Стать					
- чоловік (n=745)	24.4	15.6	45.6	14.3	45.2
- жінка (n=1255)	24.9	15.0	41.7	18.5	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=291)	23.9	15.9	39.9	20.3	21.2
- 30-39 років (n=375)	27.6	18.7	42.3	11.4	18.5
- 40-49 років (n=325)	26.1	13.5	45.2	15.2	16.6
- 50-59 років (n=383)	25.9	13.5	42.8	17.9	17.7
- 60-69 років (n=326)	25.1	12.6	48.6	13.7	12.4
- 70+ років (n=300)	18.3	16.6	44.6	20.5	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=118)	16.3	12.8	47.0	23.9	6.2
- повна середня (n=591)	17.4	15.1	50.9	16.7	29.7
- середня спеціальна (n=556)	27.0	15.0	41.2	16.8	26.7
- вища (n=707)	30.9	16.2	38.5	14.4	36.0
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	20.1	13.7	49.2	17.0	19.4
- службовець (n=155)	28.1	17.3	45.2	9.4	7.7
- спеціаліст (n=292)	31.8	16.7	38.8	12.7	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	33.6	14.2	42.4	9.8	7.6
- домогосподарка (n=195)	24.0	13.2	35.6	27.3	9.5
- на пенсії (n=661)	21.9	14.6	46.6	16.9	28.2
- учень, студент (n=54)	17.1	26.0	27.6	29.4	3.6
- безробітний (n=127)	22.4	14.2	45.2	18.2	6.8
Рівень добробуту родини					
- дуже низький (n=249)	15.3	15.6	51.5	17.6	11.4
- низький (n=872)	22.8	14.8	45.1	17.4	42.5
- середній (n=719)	28.1	15.9	41.0	15.0	37.7
- високий (n=120)	35.7	13.6	37.4	13.3	6.2

При цьому, 38% стверджують, що в їхній громаді компактно проживає одна або декілька національних меншин (Діаграма 2.15.2).

Діаграма 2.15.2

Чи є Ваша громада місцем компактного проживання однієї або декількох національних меншин?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

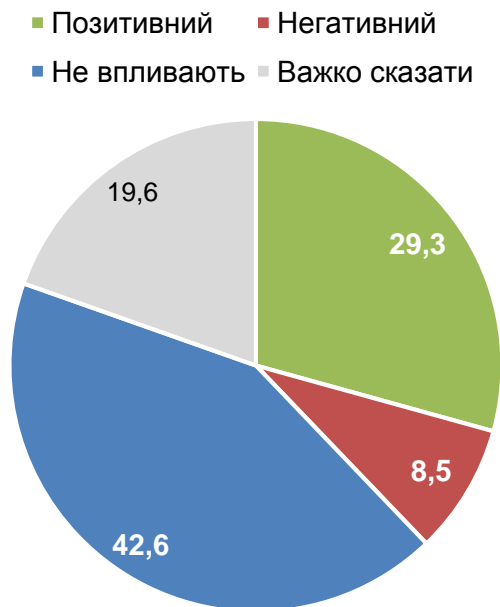
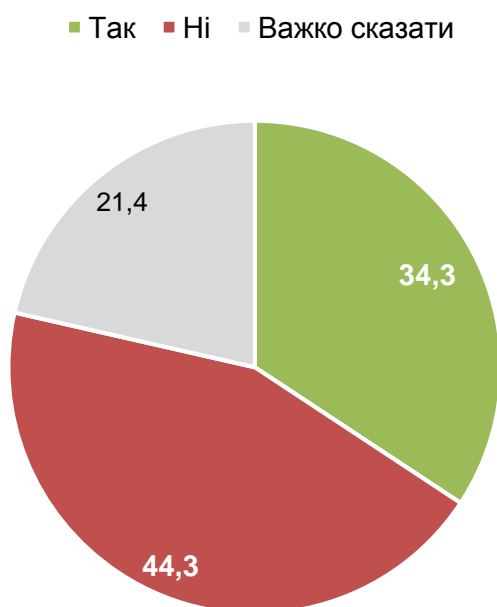
Серед тих респондентів, які говорять про компактне проживання в їхній громаді національних меншин, 34% вважають, що вони мають вплив на ухвалення рішень органами місцевого самоврядування, не мають вплив – 44% (Діаграма 2.15.3а-б). Крім цього, 29% вважають, що національні меншини позитивно впливають на громаду, 8.5% – негативно.

Діаграма 2.15.3а-б

а. На Вашу думку, чи мають представники національних меншин у Вашій громаді вплив на прийняття рішень органами місцевого самоврядування?

б. На Ваш погляд, яким є вплив національних меншин на ситуацію у Вашій громаді?

(% серед респондентів, які проживають у громадах з компактним проживанням однієї або декількох національних меншин, $n=758$)

2.16 Користування механізмами місцевої демократії

Третина респондентів (37%) за останні 2-3 роки брали участь у принаймні одному заході місцевої демократії (Діаграма 2.16.1). Найбільше респондентів брали участь у зборах громадян (23%) і громадських слуханнях (11%).

Діаграма 2.16.1

Українське законодавство передбачає можливість участі жителів територіальних громад в управлінні громадою через механізми місцевої демократії (збори громадян за місцем проживання, громадські слухання, петиції, місцеві ініціативи та ін.). За останні два-три роки чи користувались Ви котримось із перелічених нижче механізмів місцевої демократії? Можливі декілька відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 2.16.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.16.1

За останні два-три роки чи користувались Ви котримось із перелічених нижче механізмів місцевої демократії? Можливі декілька відповідей.

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Збори громадян	Громадські слухання	Місцеві ініціативи	Органи самоорганізації населення	Місцевий референдум	Консультації з громадськістю	Петиція	Громадський бюджет	Ні, не брав участь	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України											
- Захід (n=570)	18.4	11.2	5.3	4.6	3.7	4.7	3.7	2.7	63.6	2.0	27.0
- Центр (n=690)	18.3	6.8	4.9	3.4	5.2	2.8	7.2	1.8	58.6	6.0	34.9
- Південь (n=480)	22.7	6.5	1.6	3.3	1.9	2.8	1.0	1.2	63.1	6.9	25.0
- Схід (n=260)	48.1	33.1	17.5	18.4	11.9	7.6	0.4	5.7	36.8	1.4	13.1
Тип і розмір населеного пункту											
- село (n=680)	26.8	10.2	8.3	4.6	4.8	3.0	1.9	2.6	56.6	3.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	24.9	13.3	9.3	5.1	6.7	5.5	0.8	0.4	57.4	4.8	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	18.7	8.3	0.5	5.4	1.2	3.2	6.8	3.0	74.0	0.0	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	20.8	12.1	3.6	6.7	4.9	4.3	5.9	2.8	57.0	6.0	42.9
Стать											
- чоловік (n=745)	26.1	12.2	6.3	5.7	5.9	4.2	3.9	2.3	54.9	4.2	45.2
- жінка (n=1255)	21.0	10.6	5.4	5.6	4.0	3.7	3.8	2.5	61.0	4.8	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=291)	16.6	6.6	3.0	3.5	3.9	1.5	4.4	1.9	67.5	6.5	21.2
- 30-39 років (n=375)	22.9	13.3	6.6	8.8	4.5	4.6	6.2	3.2	56.0	2.7	18.5
- 40-49 років (n=325)	23.5	11.3	7.6	7.1	6.4	6.1	5.1	3.5	55.3	2.4	16.6
- 50-59 років (n=383)	27.8	13.6	5.9	3.9	5.1	4.2	4.1	1.6	52.3	5.7	17.7
- 60-69 років (n=326)	25.8	14.3	7.6	6.0	5.2	4.9	1.0	2.3	56.7	4.6	12.4
- 70+ років (n=300)	26.0	10.5	5.3	5.2	4.3	2.9	0.3	2.0	59.4	5.2	13.7

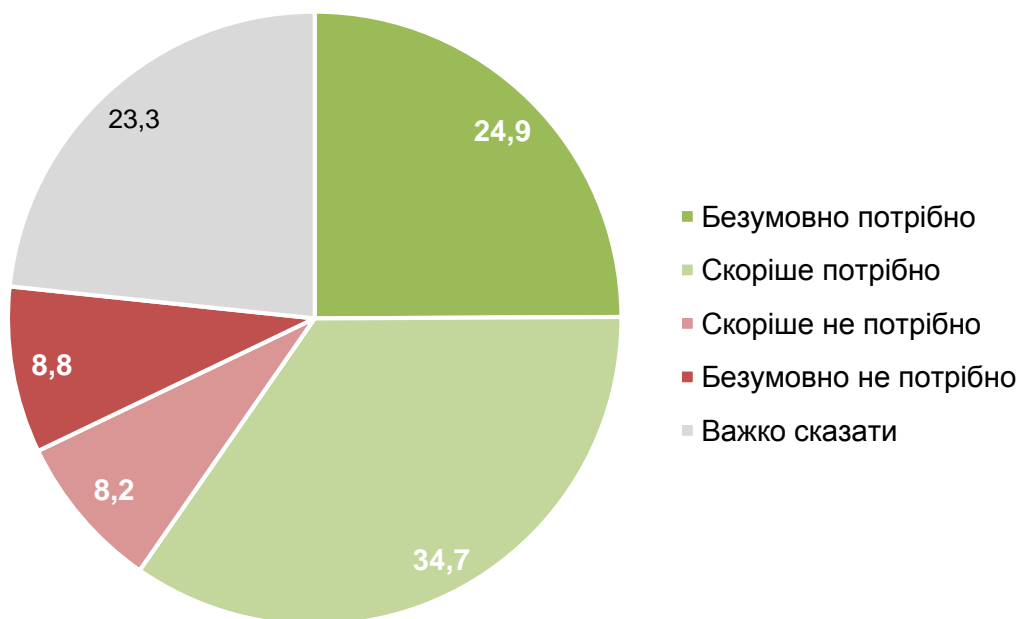
% у рядку	Збори громадян	Громадські слухання	Місцеві ініціативи	Органи самоорганізації населення	Місцевий референдум	Консультації з громадськістю	Петиція	Громадський бюджет	Ні, не брав участь	Важко сказати	Потенціал верстви
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=118)	29.9	15.0	9.2	6.3	3.5	3.9	0.7	3.9	53.9	6.5	6.2
- повна середня (n=591)	23.0	11.3	7.0	4.2	4.8	2.9	1.8	1.5	61.3	4.3	29.7
- середня спеціальна (n=556)	21.8	9.8	4.3	4.6	6.3	4.8	1.8	2.2	59.8	4.0	26.7
- вища (n=707)	23.6	11.8	5.5	7.3	3.7	4.1	7.3	2.9	55.5	4.7	36.0
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	23.8	11.1	6.6	4.6	5.8	3.2	2.1	2.0	63.1	3.3	19.4
- службовець (n=155)	27.2	13.2	6.3	7.7	1.6	9.5	7.8	2.3	48.7	4.1	7.7
- спеціаліст (n=292)	17.4	8.0	5.1	6.5	5.2	4.1	8.6	3.0	55.5	6.2	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	26.0	13.8	6.3	7.0	4.6	2.3	7.4	3.6	52.9	4.7	7.6
- домогосподарка (n=195)	18.4	12.5	4.5	1.8	4.6	3.7	3.1	2.0	66.0	3.5	9.5
- на пенсії (n=661)	27.1	11.9	6.5	6.2	4.8	3.6	1.0	2.0	55.6	5.6	28.2
- учень, студент (n=54)	16.6	6.9	0.0	6.0	5.1	1.7	1.8	3.4	68.8	1.7	3.6
- безробітний (n=127)	18.8	10.3	5.8	4.6	3.6	3.9	3.6	3.1	64.9	4.5	6.8
Рівень добробуту родини											
- дуже низький (n=249)	20.9	10.3	6.5	4.0	2.7	3.7	2.2	1.3	63.2	4.7	11.4
- низький (n=872)	24.6	10.0	5.6	5.4	3.6	3.4	2.7	2.6	61.3	2.6	42.5
- середній (n=719)	22.7	12.7	6.3	6.6	6.6	4.6	5.1	2.5	53.5	6.1	37.7
- високий (n=120)	23.6	14.9	3.7	5.0	5.8	4.1	7.9	2.9	58.1	5.9	6.2

60% респондентів вважають, що у їхньому населеному пункті має бути орган самоорганізації населення (Діаграма 2.16.2).

Діаграма 2.16.2

Закон України «Про органи самоорганізації населення» передбачає можливість створення органів самоорганізації населення за різною територіальною ознакою. Як Ви вважаєте, чи потрібно у Вашому населеному пункті мати орган самоорганізації населення?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

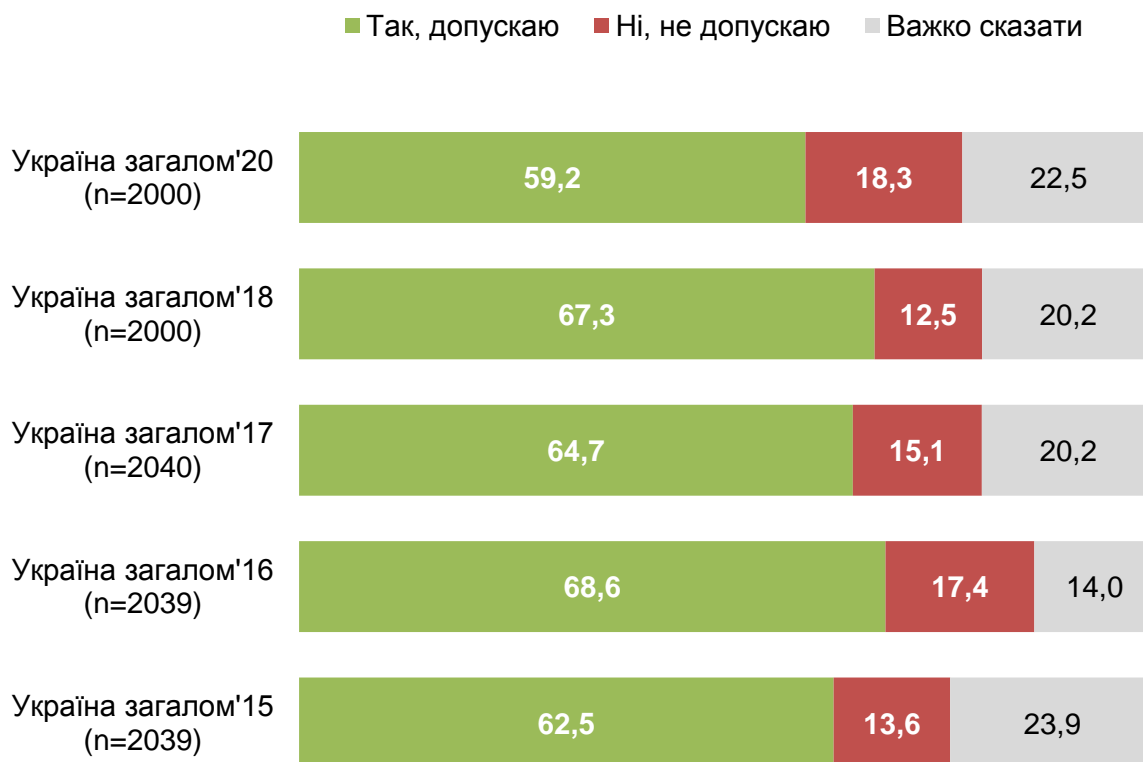
2.17 Можливість зміни думки щодо реформ у разі отримання додаткових роз'яснень

Більшість українців (59%, у 2018 році – 67%) допускають, що за умови надання додаткових роз'яснень вони можуть змінити свою думку щодо ставлення до планованих реформ (Діаграма 2.17.1). Лише 18% відкидають такий варіант.

Діаграма 2.17.1

Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних роз'яснень?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.17.1 розподіли відповідей наведені у розрізі окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 2.17.1

**Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки
запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних
роз'яснень?**

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Так, допускаю	Ні, не допускаю	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України				
- Захід (n=570)	67.5	21.5	11.0	27.0
- Центр (n=690)	49.5	20.4	30.1	34.9
- Південь (n=480)	60.2	15.0	24.8	25.0
- Схід (n=260)	66.0	12.8	21.2	13.1
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	60.7	13.8	25.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	59.2	27.4	13.4	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	61.0	20.4	18.6	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	57.7	18.2	24.1	42.9
Стать				
- чоловік (n=745)	57.2	19.8	23.1	45.2
- жінка (n=1255)	60.9	17.2	22.0	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=291)	62.6	16.2	21.2	21.2
- 30-39 років (n=375)	59.4	19.2	21.3	18.5
- 40-49 років (n=325)	62.3	16.8	20.9	16.6
- 50-59 років (n=383)	57.5	17.3	25.1	17.7
- 60-69 років (n=326)	56.2	22.9	20.9	12.4
- 70+ років (n=300)	54.6	19.7	25.7	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=118)	53.2	20.0	26.8	6.2
- повна середня (n=591)	59.3	17.7	23.0	29.7
- середня спеціальна (n=556)	59.1	18.7	22.2	26.7
- вища (n=707)	60.8	18.3	20.9	36.0
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	57.4	18.0	24.5	19.4
- службовець (n=155)	70.1	9.9	20.0	7.7
- спеціаліст (n=292)	58.8	16.5	24.8	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	53.1	24.3	22.7	7.6
- домогосподарка (n=195)	60.9	13.5	25.6	9.5
- на пенсії (n=661)	57.2	20.8	22.0	28.2
- учень, студент (n=54)	75.6	14.4	10.0	3.6
- безробітний (n=127)	59.0	24.4	16.6	6.8
Рівень добробуту родини				
- дуже низький (n=249)	55.5	21.4	23.1	11.4
- низький (n=872)	57.4	19.2	23.4	42.5
- середній (n=719)	63.0	16.6	20.4	37.7
- високий (n=120)	56.3	19.6	24.1	6.2

РОЗДІЛ III. ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

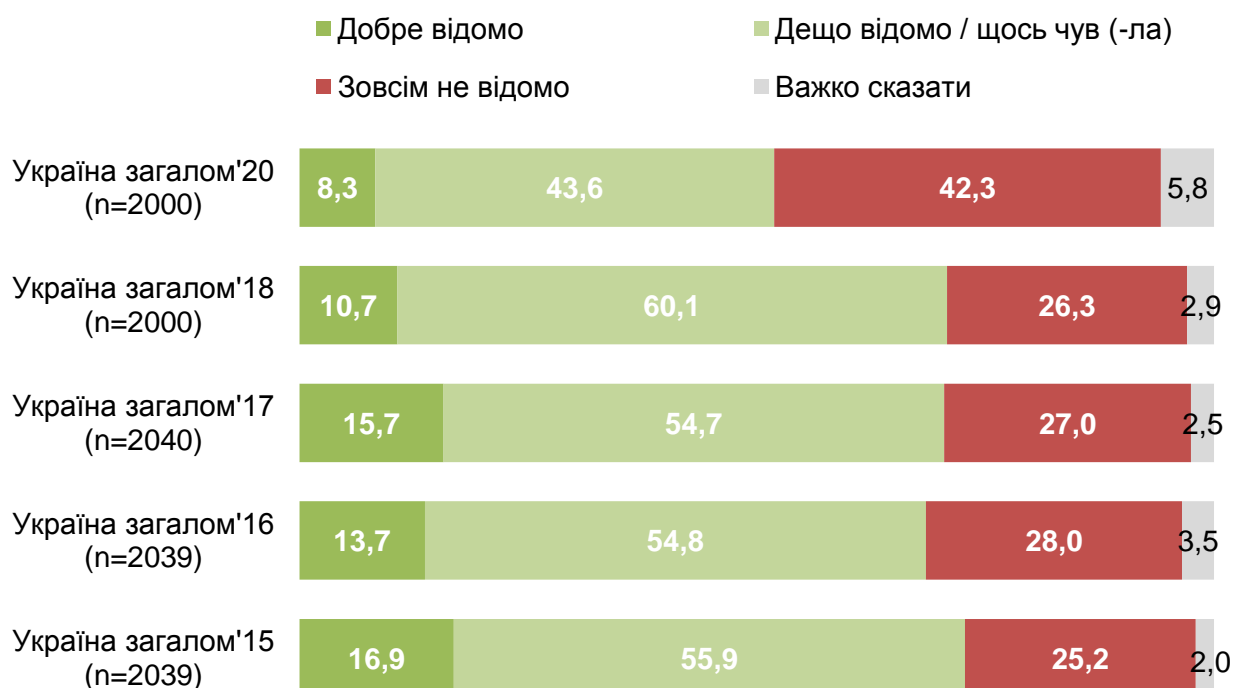
3.1 Обізнаність щодо об'єднання територіальних громад

Порівняно з 2018 роком з 71% до 52% стало менше тих, хто знає принаймні щось про хід об'єднання територіальних громад в Україні (Діаграма 3.1.1).

Діаграма 3.1.1

Чи відомо Вам про плани або хід створення спроможних громад шляхом об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед усіх респондентів)

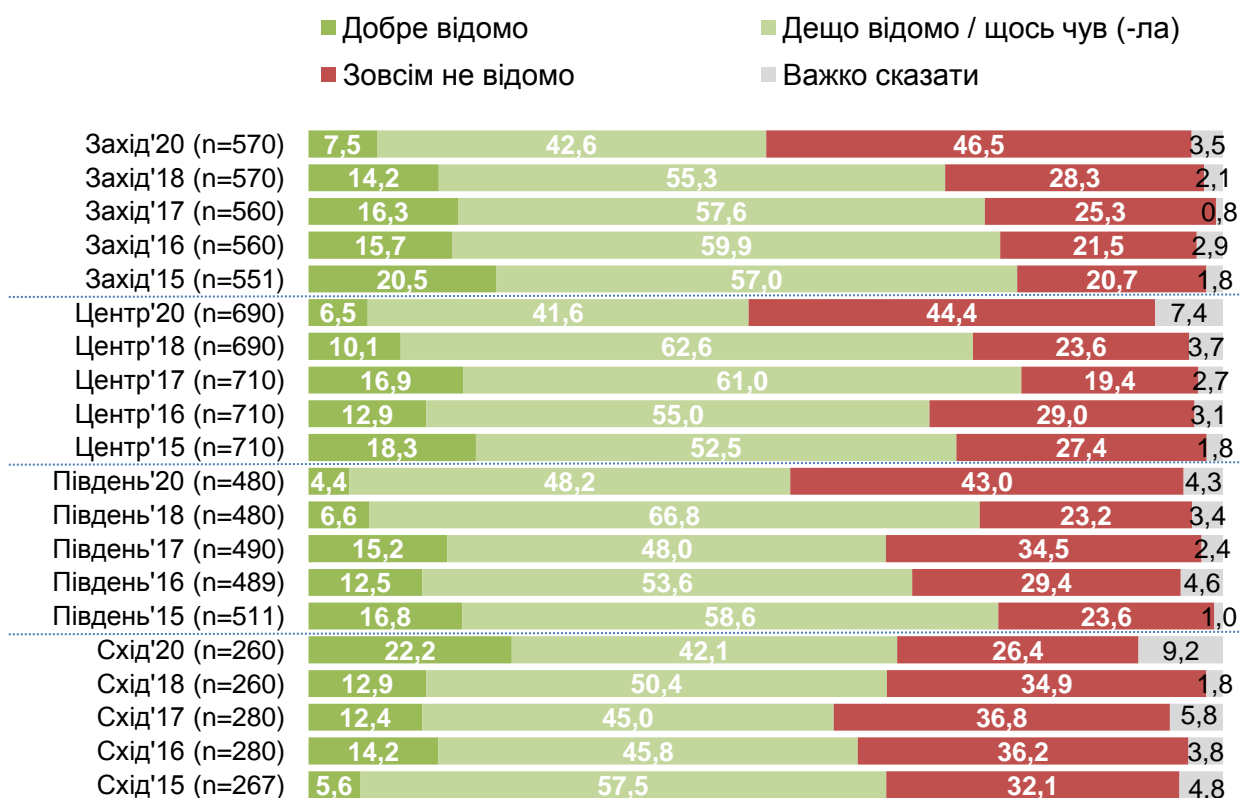

На Діаграмі 3.1.2 результати наводяться у регіональному вимірі. Зниження знання простежується на Заході (з 70% до 50%), в Центрі (з 73% до 48%) і на Півдні (з 73% до 53%). На Сході показник обізнаності не змінився (64% зараз проти 63% у 2018 році).

Діаграма 3.1.2

Чи відомо Вам про плани або хід створення спроможних громад шляхом об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 3.1.1 рівень обізнаності наводиться серед окремих верств населення України.

Таблиця 3.1.1

Чи відомо Вам про плани або хід створення спроможних громад шляхом об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати	Потенціал верстви
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	7.5	48.5	39.3	4.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	8.9	47.8	39.5	3.8	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	6.2	52.4	40.5	0.9	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	9.0	36.7	46.0	8.3	42.9
Стать					
- чоловік (n=745)	9.8	46.5	37.9	5.9	45.2
- жінка (n=1255)	7.1	41.3	45.9	5.8	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=291)	6.2	41.4	47.0	5.4	21.2
- 30-39 років (n=375)	7.6	43.4	44.6	4.4	18.5
- 40-49 років (n=325)	11.3	44.9	38.2	5.6	16.6
- 50-59 років (n=383)	10.2	45.1	36.4	8.2	17.7
- 60-69 років (n=326)	8.1	45.3	41.4	5.2	12.4
- 70+ років (n=300)	6.6	42.1	45.2	6.1	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=118)	9.2	31.2	50.9	8.7	6.2
- повна середня (n=591)	7.2	46.7	40.0	6.1	29.7
- середня спеціальна (n=556)	6.7	44.4	45.0	3.9	26.7
- вища (n=707)	10.5	43.6	39.8	6.1	36.0
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	7.9	41.8	46.8	3.6	19.4
- службовець (n=155)	9.8	50.5	32.3	7.4	7.7
- спеціаліст (n=292)	9.4	44.5	39.6	6.6	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	14.4	40.3	42.5	2.8	7.6
- домогосподарка (n=195)	5.8	37.8	48.4	8.0	9.5
- на пенсії (n=661)	7.1	44.8	41.9	6.1	28.2
- учень, студент (n=54)	7.9	40.8	47.9	3.4	3.6
- безробітний (n=127)	4.5	51.1	36.4	7.9	6.8
Рівень добробуту родини					
- дуже низький (n=249)	5.5	41.0	45.5	8.0	11.4
- низький (n=872)	7.3	44.5	43.3	4.9	42.5
- середній (n=719)	10.5	43.5	39.9	6.1	37.7
- високий (n=120)	8.9	46.2	42.2	2.8	6.2

3.2 Підтримка об'єднання територіальних громад

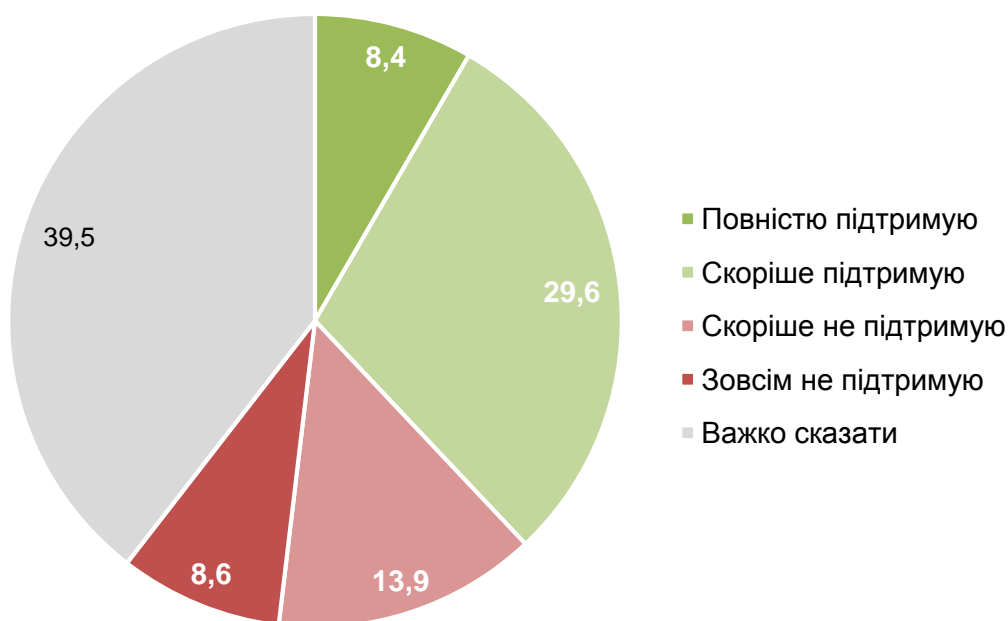

Загалом, **38% серед усього населення країни підтримують об'єднання територіальних громад, не підтримують – 22.5%** (Діаграма 3.2.1). при цьому, 39.5% мають невизначену думку з цього питання.

Діаграма 3.2.1

Чи підтримуєте Ви створення спроможних громад шляхом об'єднання територіальних громад?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 3.2.1 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 3.2.1

Чи підтримуєте Ви створення спроможних громад шляхом об'єднання територіальних громад?

100% у рядку	Підтримую	Не підтримую	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України				
- Захід (n=570)	48.9	20.7	30.4	27.0
- Центр (n=690)	36.5	20.0	43.4	34.9
- Південь (n=480)	26.1	28.5	45.3	25.0
- Схід (n=260)	41.9	21.6	36.6	13.1
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	37.6	28.1	34.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	39.0	24.3	36.7	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	47.9	21.6	30.5	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	36.1	17.7	46.2	42.9
Стать				
- чоловік (n=745)	42.2	20.8	37.0	45.2
- жінка (n=1255)	34.4	24.0	41.5	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=291)	32.8	19.0	48.1	21.2
- 30-39 років (n=375)	38.6	24.2	37.2	18.5
- 40-49 років (n=325)	47.2	22.8	30.0	16.6
- 50-59 років (n=383)	40.8	21.1	38.1	17.7
- 60-69 років (n=326)	36.8	24.5	38.7	12.4
- 70+ років (n=300)	31.3	25.5	43.3	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=118)	26.6	34.8	38.5	6.2
- повна середня (n=591)	36.7	23.8	39.6	29.7
- середня спеціальна (n=556)	35.8	23.7	40.5	26.7
- вища (n=707)	43.5	18.4	38.2	36.0
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	39.2	20.7	40.2	19.4
- службовець (n=155)	36.7	21.7	41.6	7.7
- спеціаліст (n=292)	43.3	19.2	37.5	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	43.0	26.0	31.0	7.6
- домогосподарка (n=195)	36.5	20.6	42.9	9.5
- на пенсії (n=661)	35.9	23.5	40.6	28.2
- учень, студент (n=54)	31.9	22.0	46.2	3.6
- безробітний (n=127)	37.5	29.2	33.4	6.8
Рівень добробуту родини				
- дуже низький (n=249)	31.4	26.8	41.8	11.4
- низький (n=872)	32.7	23.8	43.6	42.5
- середній (n=719)	45.0	20.1	34.9	37.7
- високий (n=120)	45.9	19.9	34.2	6.2

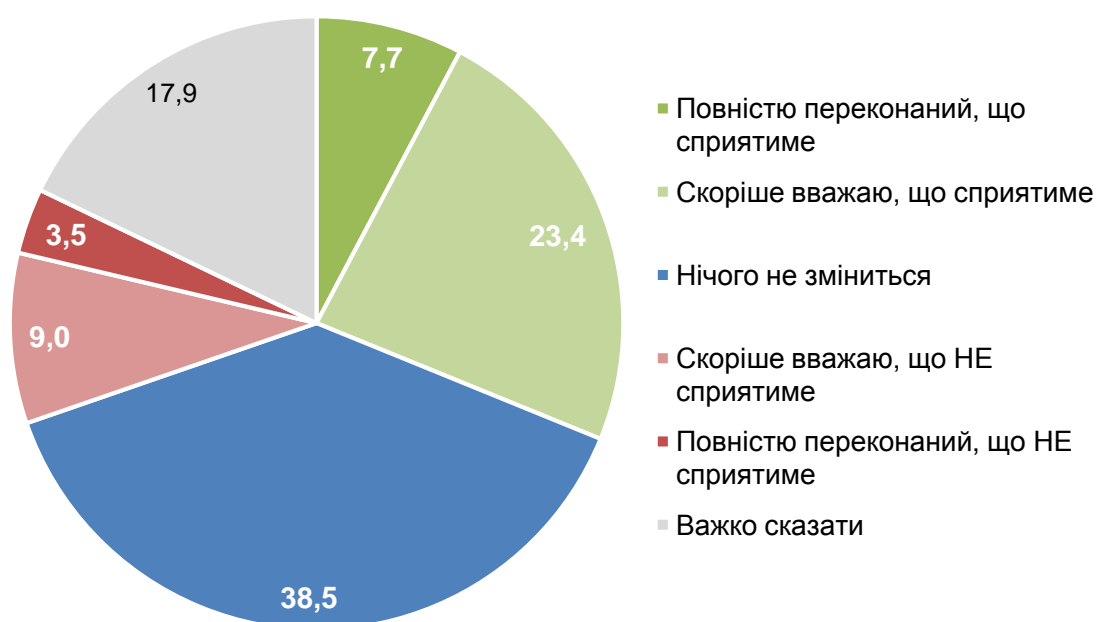
3.3 Вплив об'єднання громад на збереження місцевої ідентичності

Лише 12.5% українців вважають, що об'єднання громад не сприятиме збереженню локальної культурної ідентичності (Діаграма 3.3.1). Натомість, 31% вважають, що це сприятиме збереженню, а 38.5% вважають, що це ніяк не вплине.

Діаграма 3.3.1

Як на Вашу думку об'єднання громад може вплинути на збереження місцевої ідентичності (збереження Ваших традицій, ремесл, цінностей, інших важливих для Вас елементів сприйняття Вашої малої батьківщини)?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 3.3.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення України.

Таблиця 3.3.1

Як на Вашу думку об'єднання громад може вплинути на збереження місцевої ідентичності (збереження Ваших традицій, ремесл, цінностей, інших важливих для Вас елементів сприйняття Вашої малої батьківщини)?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Сприятиме	Не вплине	Не сприятиме	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України					
- Захід (n=570)	44.0	34.1	9.2	12.6	27.0
- Центр (n=690)	27.8	34.0	15.1	23.2	34.9
- Південь (n=480)	24.2	44.6	12.5	18.7	25.0
- Схід (n=260)	26.9	48.4	12.0	12.8	13.1
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	32.0	37.7	13.6	16.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (n=310)	26.3	46.8	13.8	13.1	15.6
- середнє місто (n=160)	26.4	44.4	9.1	20.1	7.7
- велике місто (n=850)	33.1	35.1	11.7	20.1	42.9
Стать					
- чоловік (n=745)	32.1	37.8	13.4	16.8	45.2
- жінка (n=1255)	30.4	39.2	11.7	18.8	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=291)	30.9	37.1	10.9	21.0	21.2
- 30-39 років (n=375)	30.0	38.3	13.7	18.0	18.5
- 40-49 років (n=325)	34.0	38.3	14.5	13.2	16.6
- 50-59 років (n=383)	34.4	37.8	12.3	15.6	17.7
- 60-69 років (n=326)	29.8	42.7	9.1	18.4	12.4
- 70+ років (n=300)	26.9	38.5	13.8	20.8	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=118)	19.2	42.3	11.5	27.1	6.2
- повна середня (n=591)	31.2	38.3	12.1	18.4	29.7
- середня спеціальна (n=556)	32.6	37.4	13.6	16.4	26.7
- вища (n=707)	32.8	39.2	11.6	16.4	36.0
Основний рід занять					
- робітник (n=345)	26.6	39.3	15.2	18.9	19.4
- службовець (n=155)	38.9	31.0	11.9	18.2	7.7
- спеціаліст (n=292)	34.9	37.6	11.9	15.6	15.2
- підприємець (n=133)	33.6	38.7	14.8	12.9	7.6
- домогосподарка (n=195)	30.3	39.7	12.1	18.0	9.5
- на пенсії (n=661)	31.0	38.1	10.7	20.2	28.2
- учень, студент (n=54)	29.4	51.8	8.1	10.6	3.6
- безробітний (n=127)	28.9	38.1	11.1	22.0	6.8
Рівень добробуту родини					
- дуже низький (n=249)	22.5	40.0	16.5	20.9	11.4
- низький (n=872)	30.5	37.5	12.2	19.9	42.5
- середній (n=719)	33.2	40.9	11.2	14.7	37.7
- високий (n=120)	39.8	35.1	11.6	13.5	6.2

4.1 Топ-напрямки для діяльності громади

Топ-пріоритетами на наступний період для місцевої влади мають бути охорона здоров'я (46%), створення умов для зайнятості та самозайнятості (33%) і допомога малозабезпеченим (25.5%) (Діаграма 4.1.1). Далі йдуть ремонт доріг (21%), покращення середньої освіти (20%), спорт (20%), умови для дозвілля (16%), дитячі садки (14%).

Діаграма 4.1.1

Після наступних місцевих виборів (25 жовтня 2020 року) у Вашій громаді будуть сформовані нові органи місцевого самоврядування. Які напрями діяльності Ви б визначили пріоритетними для Вашої громади на наступний період? Оберіть до 3-х відповідей.

Топ-10 напрямків

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 4.1.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 4.1.1

Після наступних місцевих виборів (25 жовтня 2020 року) у Вашій громаді будуть сформовані нові органи місцевого самоврядування. Які напрями діяльності Ви б визначили пріоритетними для Вашої громади на наступний період?

Оберіть до 3-х відповідей.

Топ-10 напрямків

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Охорона здоров'я	Зайнятість	Допомога мало забезпеченим	Дороги	Середня освіта	Спорт	Дозвілля	Дошкільні заклади	Громадський транспорт	Зменшення забруднення	Потенціал верстви
Регіони України											
- Захід (n=570)	41.1	33.0	26.4	17.8	20.4	21.0	17.0	15.5	9.5	10.6	27.0
- Центр (n=690)	48.1	31.2	24.2	19.0	18.5	18.1	14.1	13.7	7.3	5.9	34.9
- Південь (n=480)	46.7	35.9	26.7	20.5	24.9	21.8	17.1	11.1	8.5	7.0	25.0
- Схід (n=260)	51.8	30.8	25.1	31.3	14.1	16.5	16.3	14.4	13.7	11.7	13.1
Тип і розмір населеного пункту											
- село (n=680)	43.0	34.8	26.1	21.0	18.7	17.5	17.3	14.4	9.7	6.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	45.0	28.8	25.6	25.3	22.6	21.5	16.1	12.6	7.7	6.7	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	44.8	32.5	26.7	15.2	16.7	36.8	21.3	13.8	3.7	12.8	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	49.7	32.7	24.8	19.6	20.8	17.5	13.9	13.4	9.9	9.6	42.9
Стать											
- чоловік (n=745)	44.0	32.8	22.7	22.4	18.6	20.1	17.8	10.3	9.1	8.8	45.2
- жінка (n=1255)	48.2	32.8	27.8	19.1	21.3	19.3	14.4	16.4	8.9	7.7	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=291)	39.6	34.2	19.3	22.3	22.1	25.0	20.8	16.1	9.5	7.2	21.2
- 30-39 років (n=375)	43.9	32.1	19.1	18.3	21.4	21.3	15.0	20.0	6.5	11.1	18.5
- 40-49 років (n=325)	43.9	32.7	19.1	22.2	22.8	22.6	20.1	13.0	11.9	7.9	16.6
- 50-59 років (n=383)	49.1	37.9	23.8	19.6	23.7	16.9	13.4	10.7	8.7	9.4	17.7

% у рядку	Охорона здоров'я	Зайнятість	Допомога мало забезпеченим	Дороги	Середня освіта	Спорт	Дозвілля	Дошкільні заклади	Громадський транспорт	Зменшення забруднення	Потенціал верстви
- 60-69 років (n=326)	49.7	27.8	32.2	22.4	14.8	14.3	14.0	10.6	10.1	6.9	12.4
- 70+ років (n=300)	56.2	29.7	47.8	19.1	11.7	13.8	9.7	8.5	7.8	5.8	13.7
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=118)	55.0	22.9	39.4	29.9	13.1	9.8	9.4	14.0	5.4	9.4	6.2
- повна середня (n=591)	48.1	34.4	26.8	20.6	17.4	20.9	15.4	12.3	10.6	6.8	29.7
- середня спеціальна (n=556)	45.8	36.0	25.2	19.7	19.0	18.2	17.7	13.8	8.0	7.0	26.7
- вища (n=707)	43.3	31.3	22.4	19.3	24.3	21.6	16.4	14.5	8.9	9.9	36.0
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	46.0	33.5	16.9	22.1	22.1	26.3	19.0	14.1	9.1	8.5	19.4
- службовець (n=155)	58.4	34.1	17.8	18.8	24.3	16.3	13.1	15.1	13.8	13.1	7.7
- спеціаліст (n=292)	38.5	31.6	18.9	18.1	25.7	22.2	17.8	13.0	11.7	9.7	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	42.8	30.3	20.0	20.2	26.1	18.7	21.3	14.8	4.6	5.7	7.6
- домогосподарка (n=195)	40.5	34.5	23.3	19.6	20.9	23.7	16.6	22.9	5.0	8.2	9.5
- на пенсії (n=661)	53.4	30.1	40.5	20.5	13.6	13.3	10.5	8.9	9.1	6.6	28.2
- учень, студент (n=54)	44.8	38.5	31.0	20.5	15.4	16.1	29.4	12.7	8.9	8.1	3.6
- безробітний (n=127)	34.7	40.6	20.0	22.0	17.7	19.5	15.5	16.6	8.3	8.3	6.8
Рівень добробуту родини											
- дуже низький (n=249)	50.5	31.7	40.9	17.7	16.2	17.2	12.5	13.2	7.5	4.4	11.4
- низький (n=872)	49.0	35.9	30.1	21.1	18.1	18.4	13.3	12.8	9.8	7.1	42.5
- середній (n=719)	43.2	31.1	17.9	20.8	23.2	21.9	18.3	13.8	8.8	10.1	37.7
- високий (n=120)	33.8	23.9	13.6	17.7	24.1	20.9	30.3	16.2	8.7	12.5	6.2

4.2 Ставлення до виборів на партійній основі

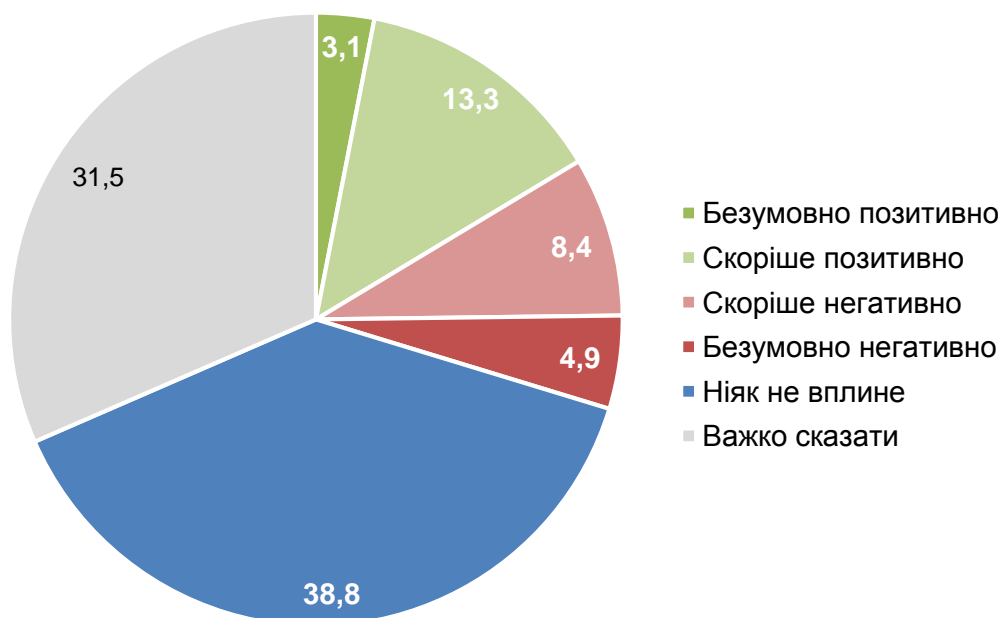

Більшість респондентів або вважають, що партійна основа виборів ніяк не вплине на розвиток громади (39%), або мають невизначену думку (31.5%) (Діаграма 4.2.1). Разом з цим, 16% вважають, що це матиме позитивний вплив, 13% – негативний вплив.

Діаграма 4.2.1

Наступні місцеві вибори (25 жовтня 2020 року) пройдуть в основному на партійній основі (вибори до громад з кількістю виборців понад 10 тис. осіб, районних та обласних рад проходять за партійними списками). Як Ви вважаєте, як це вплине на розвиток Вашої громади?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 4.2.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 4.2.1

Наступні місцеві вибори (25 жовтня 2020 року) пройдуть в основному на партійній основі (вибори до громад з кількістю виборців понад 10 тис. осіб, районних та обласних рад проходять за партійними списками).

Як Ви вважаєте, як це вплине на розвиток Вашої громади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Позитивно	Негативно	Не впливає	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України					
- Захід (n=570)	22.1	14.1	42.0	21.8	27.0
- Центр (n=690)	9.7	11.8	38.6	39.9	34.9
- Південь (n=480)	13.9	15.8	38.8	31.5	25.0
- Схід (n=260)	27.3	10.9	32.7	29.1	13.1
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	16.3	11.9	39.0	32.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	15.6	16.3	38.7	29.4	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	9.6	12.4	50.9	27.1	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	17.9	13.5	36.5	32.1	42.9
Стать					
- чоловік (n=745)	18.5	11.7	40.4	29.4	45.2
- жінка (n=1255)	14.6	14.6	37.4	33.3	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=291)	13.9	11.1	37.5	37.5	21.2
- 30-39 років (n=375)	17.2	13.4	41.0	28.3	18.5
- 40-49 років (n=325)	16.4	13.5	42.5	27.6	16.6
- 50-59 років (n=383)	18.5	14.8	32.5	34.3	17.7
- 60-69 років (n=326)	16.4	15.7	40.1	27.8	12.4
- 70+ років (n=300)	16.2	12.4	40.2	31.2	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=118)	14.1	13.7	39.9	32.3	6.2
- повна середня (n=591)	16.4	11.8	38.7	33.1	29.7
- середня спеціальна (n=556)	14.7	12.0	42.3	31.0	26.7
- вища (n=707)	18.3	15.5	36.3	29.9	36.0
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	13.4	12.2	38.0	36.4	19.4
- службовець (n=155)	19.2	13.7	35.0	32.2	7.7
- спеціаліст (n=292)	20.0	15.7	36.2	28.2	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	17.5	11.5	39.6	31.5	7.6
- домогосподарка (n=195)	14.3	13.9	38.0	33.7	9.5
- на пенсії (n=661)	16.8	12.2	40.3	30.7	28.2
- учень, студент (n=54)	9.1	18.2	32.9	39.9	3.6
- безробітний (n=127)	14.5	14.3	49.0	22.2	6.8
Рівень добробуту родини					
- дуже низький (n=249)	13.9	12.1	37.0	37.0	11.4
- низький (n=872)	14.1	14.6	39.8	31.5	42.5
- середній (n=719)	19.9	12.4	37.2	30.5	37.7
- високий (n=120)	18.5	10.5	45.2	25.8	6.2

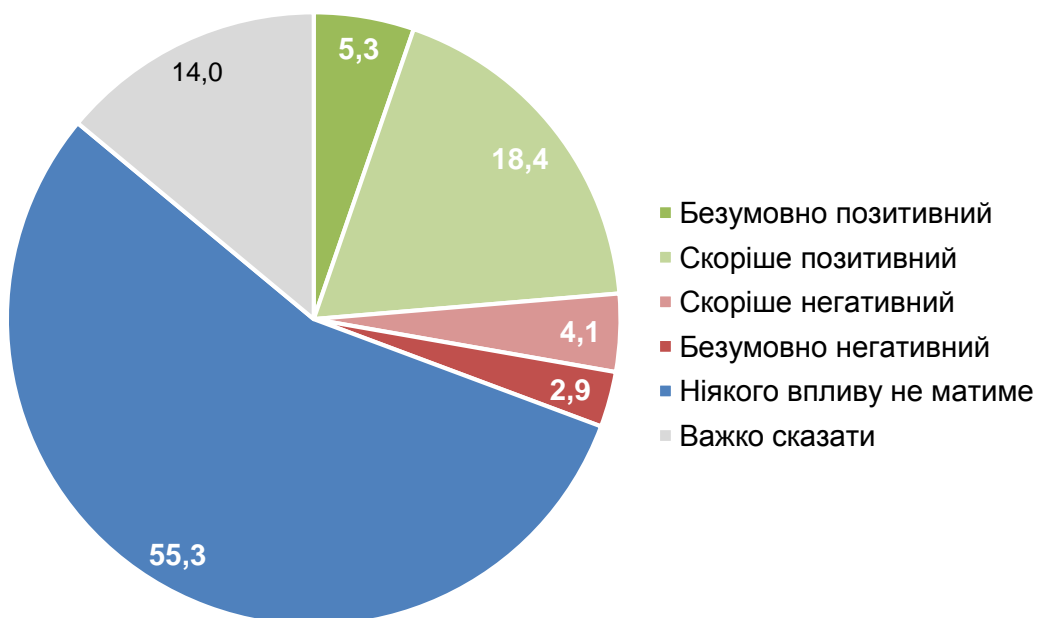
4.3 Ставлення до гендерних квот

55% респондентів вважають, що запровадження гендерних квот ніяк не вплине на якість роботи місцевої ради (Діаграма 4.3.1). При цьому, 24% очікують на позитивний вплив, 7% – на негативний вплив.

Діаграма 4.3.1

Наступні місцеві вибори пройдуть за новим законодавством, яке передбачає квоти для чоловіків і жінок у виборчих списках політичних партій. Як Ви вважаєте, який вплив це матиме на якість роботи Вашої місцевої ради?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 4.3.1 дані наведені серед окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 4.3.1

Наступні місцеві вибори пройдуть за новим законодавством, яке передбачає квоти для чоловіків і жінок у виборчих списках політичних партій. Як Ви вважаєте, який вплив це матиме на якість роботи Вашої місцевої ради?
(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Позитивний	Негативний	Не впливає	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України					
- Захід (n=570)	30.1	6.1	52.1	11.7	27.0
- Центр (n=690)	22.0	8.3	49.8	19.9	34.9
- Південь (n=480)	17.8	4.9	67.6	9.7	25.0
- Схід (n=260)	26.0	9.7	53.3	11.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	21.6	6.1	56.1	16.2	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	20.1	7.5	61.9	10.5	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	26.4	4.8	53.8	15.0	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	26.1	8.0	52.7	13.3	42.9
Стать					
- чоловік (n=745)	22.7	7.7	56.4	13.1	45.2
- жінка (n=1255)	24.4	6.4	54.5	14.7	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=291)	23.6	5.5	55.6	15.2	21.2
- 30-39 років (n=375)	23.8	7.8	56.1	12.4	18.5
- 40-49 років (n=325)	24.5	9.0	54.8	11.8	16.6
- 50-59 років (n=383)	23.8	6.5	53.8	15.9	17.7
- 60-69 років (n=326)	21.6	6.6	60.0	11.8	12.4
- 70+ років (n=300)	24.2	7.0	52.4	16.3	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=118)	18.3	5.6	55.1	21.0	6.2
- повна середня (n=591)	25.8	6.1	54.3	13.8	29.7
- середня спеціальна (n=556)	21.6	8.0	57.7	12.7	26.7
- вища (n=707)	25.1	7.3	54.0	13.6	36.0
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	19.7	5.8	59.7	14.8	19.4
- службовець (n=155)	27.4	8.9	49.1	14.6	7.7
- спеціаліст (n=292)	24.2	9.3	53.4	13.1	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	31.1	5.1	52.1	11.7	7.6
- домогосподарка (n=195)	28.0	6.0	49.9	16.1	9.5
- на пенсії (n=661)	23.2	7.4	55.0	14.3	28.2
- учень, студент (n=54)	13.0	6.7	59.0	21.2	3.6
- безробітний (n=127)	22.0	5.7	60.9	11.4	6.8
Рівень добробуту родини					
- дуже низький (n=249)	15.6	3.6	64.1	16.7	11.4
- низький (n=872)	22.3	6.3	56.8	14.6	42.5
- середній (n=719)	27.1	9.0	50.3	13.6	37.7
- високий (n=120)	29.7	5.7	55.7	8.9	6.2

РОЗДІЛ V. КОНФЛІКТ НА СХОДІ УКРАЇНИ

5.1 Статус територій Донбасу і АР Крим, які тимчасово не контролюються владою України

Лише 13% українців вважають, що окуповані території Донбасу і Криму після повернення повинні мати ширші повноваження чи автономію, причому у 2018 році так вважали 16% (Діаграма 5.1.1). Найбільше респондентів – 51% – вважають, що відносини мають бути такими ж, як з іншими регіонами, а 23% наполягають на більш жорсткому контролі.

Діаграма 5.1.1

Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, якими мають бути відносини держави з цими територіями?

(% серед усіх респондентів)

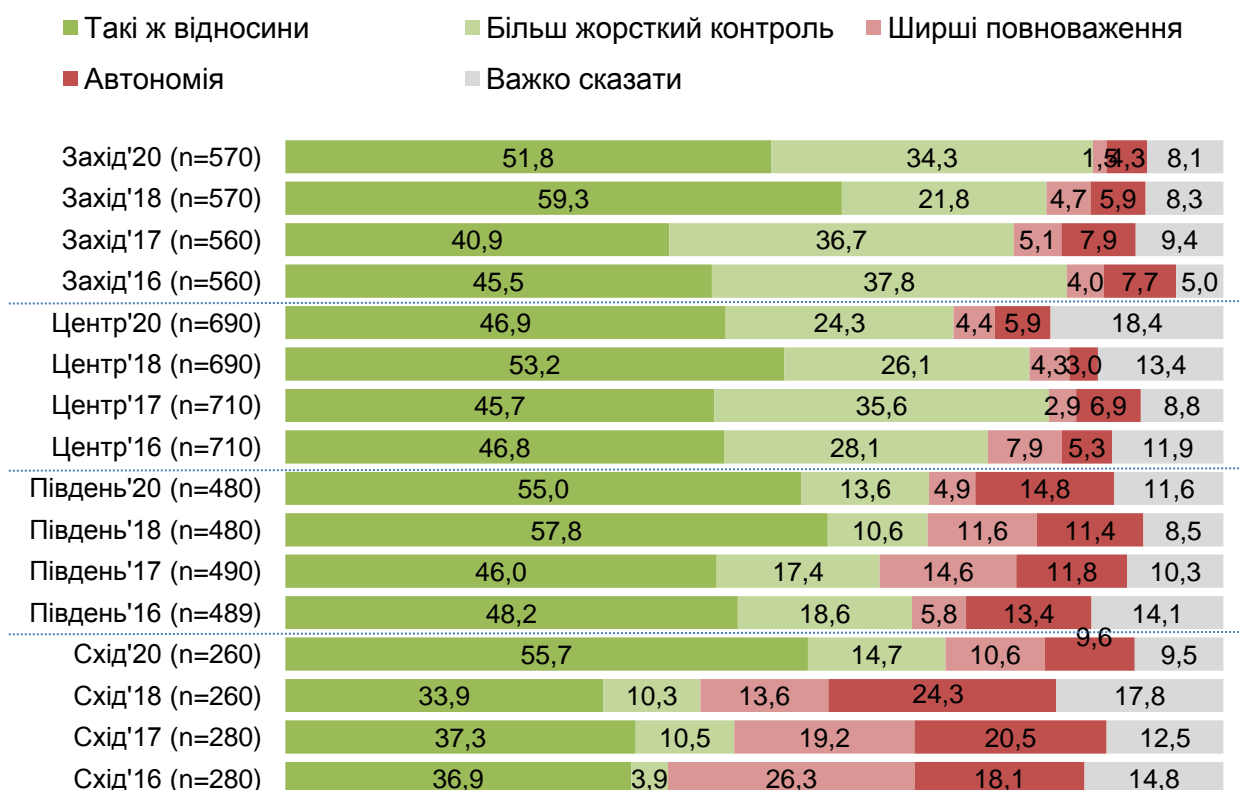

На Діаграмі 5.1.2 дані наведені у регіональному вимірі. Доцільно звернути увагу, що на Сході стало значено менше тих, хто виступає за ширші повноваження, і разом з цим більше тих, хто виступає за такі ж відносини, як і з іншими регіонами.

Діаграма 5.1.2

Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, якими мають бути відносини держави з цими територіями?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 5.1.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 5.1.1

Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, якими мають бути відносини держави з цими територіями?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Такі ж відносини	Більш жорсткий контроль	Ширші права	Автономія	Важко сказати	Потенціал верстви
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	51.8	25.5	2.6	6.1	14.0	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	57.5	22.7	5.6	7.4	6.7	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	36.6	33.0	7.7	10.9	11.7	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	51.5	19.4	5.2	9.6	14.2	42.9
Стать						
- чоловік (n=745)	52.3	24.4	4.6	6.9	11.7	45.2
- жінка (n=1255)	50.7	21.9	4.5	9.3	13.6	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=291)	51.6	18.5	4.9	7.1	17.9	21.2
- 30-39 років (n=375)	50.8	25.5	5.3	7.9	10.5	18.5
- 40-49 років (n=325)	53.7	25.5	4.2	7.5	9.1	16.6
- 50-59 років (n=383)	49.9	23.6	3.9	9.7	13.0	17.7
- 60-69 років (n=326)	51.6	26.1	4.7	9.0	8.6	12.4
- 70+ років (n=300)	51.1	20.2	4.2	8.7	15.8	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=118)	50.4	25.3	2.8	3.2	18.3	6.2
- повна середня (n=591)	52.7	23.5	2.8	9.0	12.0	29.7
- середня спеціальна (n=556)	50.7	23.5	4.7	8.9	12.1	26.7
- вища (n=707)	51.4	22.0	6.1	7.9	12.7	36.0
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	53.9	24.8	2.4	6.6	12.4	19.4
- службовець (n=155)	52.9	21.2	7.3	5.6	12.9	7.7
- спеціаліст (n=292)	47.7	24.8	6.8	10.7	10.0	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	47.2	22.3	4.5	9.3	16.8	7.6
- домогосподарка (n=195)	53.7	17.9	4.8	10.7	12.8	9.5
- на пенсії (n=661)	51.8	22.5	4.4	8.9	12.4	28.2
- учень, студент (n=54)	54.6	18.4	3.5	7.7	15.7	3.6
- безробітний (n=127)	51.9	27.3	2.9	4.3	13.7	6.8
Рівень добробуту родини						
- дуже низький (n=249)	54.8	15.6	3.8	9.2	16.6	11.4
- низький (n=872)	51.3	22.2	4.6	9.0	13.0	42.5
- середній (n=719)	51.3	25.3	5.0	8.4	10.0	37.7
- високий (n=120)	46.5	31.7	3.0	2.8	15.9	6.2

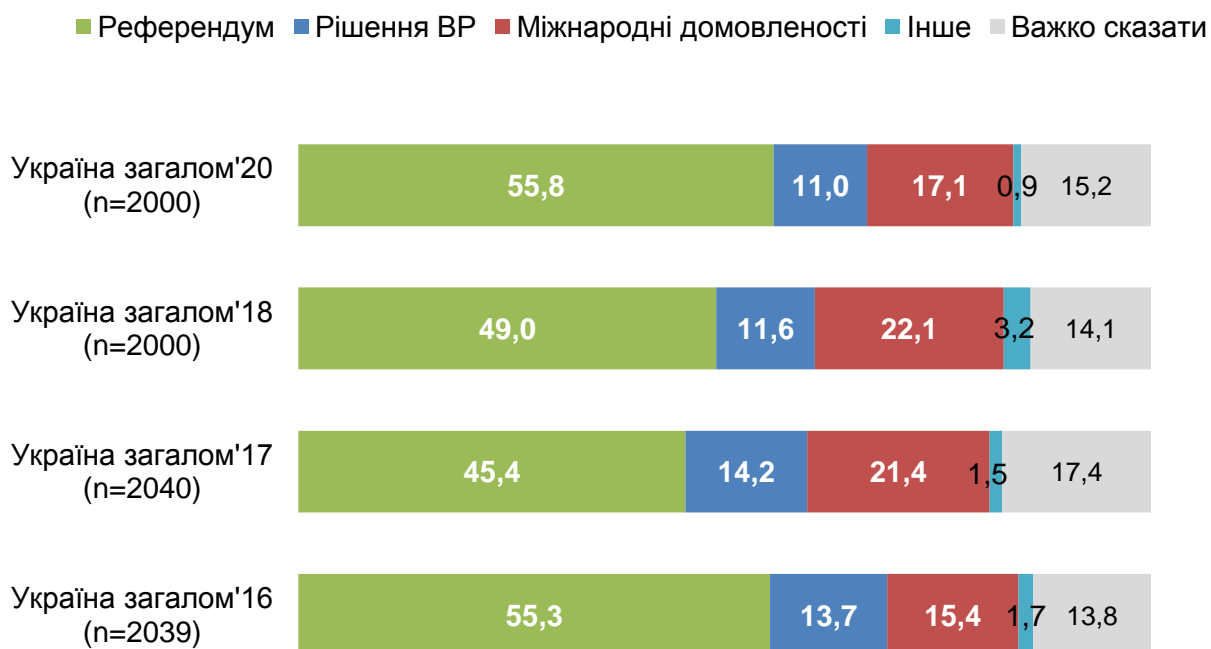
5.2 Спосіб визначення статусу територій Донбасу і АР Крим, які тимчасово не контролюються владою України

56% українців дотримуються думки, що рішення про статус цих тимчасово окупованих територій має прийматися на всеукраїнському референдумі (у 2018 році – 49%) (Діаграма 5.2.1). Про міжнародні домовленості говорять 17%. Лише 11% вважають, що рішення має ухвалити Верховна Рада України.

Діаграма 5.2.1

Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, яким чином має вирішуватися питання статусу цих територій?

(% серед усіх респондентів)

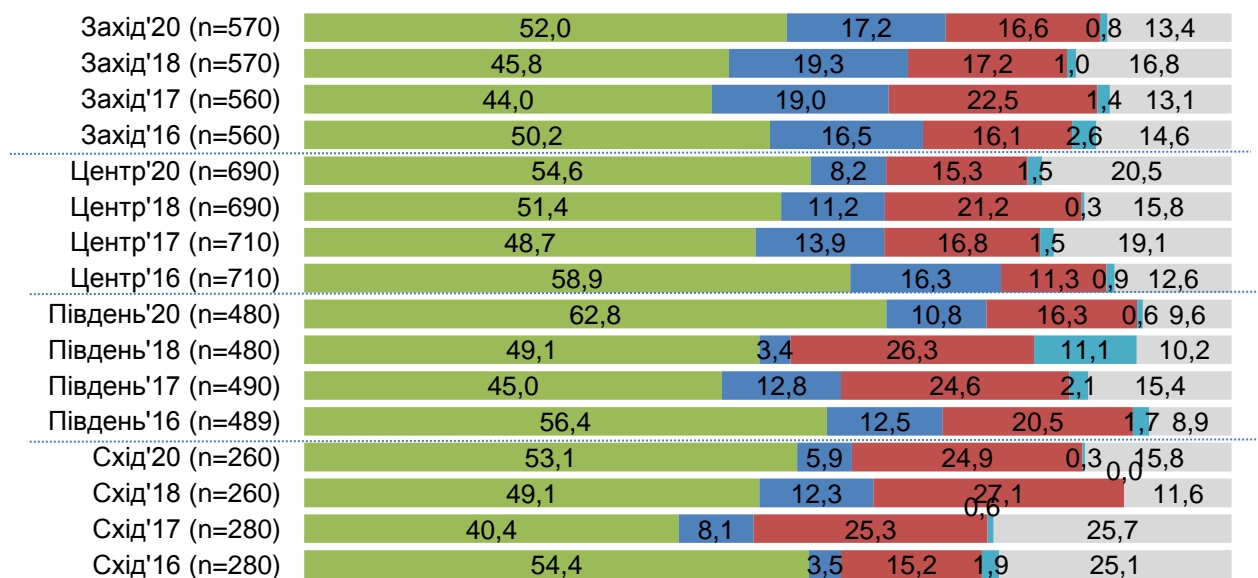
На Діаграмі 5.2.2 дані наведені у регіональному вимірі.

Діаграма 5.2.2

Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, яким чином має вирішуватися питання статусу цих територій?

(% серед усіх респондентів)

■ Референдум ■ Рішення ВР ■ Міжнародні домовленості ■ Інше ■ Важко сказати

В Таблиці 5.2.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 5.2.1

Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, яким чином має вирішуватися питання статусу цих територій?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Референдум	Рішення ВР	Міжнародні угоди	Інше	Важко сказати	Потенціал верстви
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	60.1	12.1	12.6	0.7	14.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	57.0	11.6	19.7	0.2	11.4	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	48.9	11.6	23.0	1.5	15.1	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	53.1	9.7	18.8	1.3	17.1	42.9
Стать						
- чоловік (n=745)	59.1	10.8	17.3	1.2	11.5	45.2
- жінка (n=1255)	52.9	11.1	17.0	0.7	18.2	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=291)	51.4	12.8	15.9	1.6	18.2	21.2
- 30-39 років (n=375)	56.0	10.8	19.3	0.8	13.1	18.5
- 40-49 років (n=325)	60.2	11.3	17.9	0.9	9.7	16.6
- 50-59 років (n=383)	57.6	8.7	18.1	0.5	15.0	17.7
- 60-69 років (n=326)	59.4	10.6	13.5	1.0	15.5	12.4
- 70+ років (n=300)	50.9	11.0	17.3	0.7	20.1	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=118)	37.2	13.4	19.7	0.0	29.7	6.2
- повна середня (n=591)	57.3	9.5	19.4	0.4	13.4	29.7
- середня спеціальна (n=556)	59.1	11.5	14.5	1.5	13.3	26.7
- вища (n=707)	55.6	11.1	16.7	1.1	15.5	36.0
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	61.3	10.5	13.5	0.5	14.1	19.4
- службовець (n=155)	62.5	12.5	11.5	0.8	12.8	7.7
- спеціаліст (n=292)	59.1	8.5	18.5	1.6	12.2	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	55.6	12.8	18.7	1.0	11.8	7.6
- домогосподарка (n=195)	48.4	12.0	20.1	1.3	18.1	9.5
- на пенсії (n=661)	55.3	10.6	16.8	0.8	16.5	28.2
- учень, студент (n=54)	43.4	12.4	15.5	0.0	28.7	3.6
- безробітний (n=127)	46.9	9.0	26.4	1.7	16.1	6.8
Рівень добробуту родини						
- дуже низький (n=249)	54.3	9.4	13.3	0.9	22.1	11.4
- низький (n=872)	55.7	9.9	18.7	0.8	14.8	42.5
- середній (n=719)	55.9	12.2	18.1	1.0	12.9	37.7
- високий (n=120)	59.0	14.5	10.6	1.6	14.3	6.2

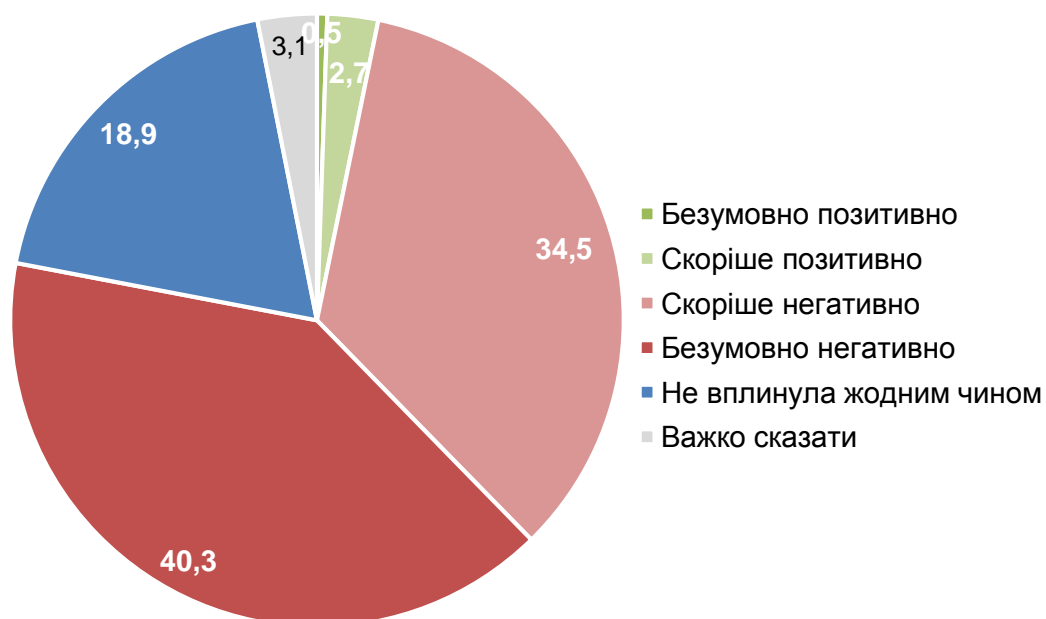
6.1 Вплив епідемії на якість / доступність послуг у громаді

75% респондентів відзначають негативний вплив пандемії на якість / доступність місцевих послуг у громаді (Діаграма 6.1.1).

Діаграма 6.1.1

Як/наскільки пандемія COVID-19 вплинула на якість/доступність місцевих послуг у Вашій громаді?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

В Таблиці 6.1.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 6.1.1

Як/наскільки пандемія COVID-19 вплинула на якість/доступність місцевих послуг у Вашій громаді?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Позитивно	Негативно	Не впливає	Важко сказати	Потенціал верстви
Регіони України					
- Захід (n=570)	4.1	84.7	8.7	2.5	27.0
- Центр (n=690)	3.2	71.2	22.2	3.4	34.9
- Південь (n=480)	2.3	70.7	25.4	1.6	25.0
- Схід (n=260)	3.1	71.7	18.5	6.6	13.1
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	2.9	70.0	23.7	3.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=310)	3.0	73.1	22.1	1.8	15.6
- середнє місто (20-99 тис.) (n=160)	4.3	82.1	10.9	2.7	7.7
- велике місто (100 тис. і більше) (n=850)	3.4	77.9	15.4	3.4	42.9
Стать					
- чоловік (n=745)	3.1	72.6	21.5	2.8	45.2
- жінка (n=1255)	3.3	76.6	16.7	3.4	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=291)	2.8	77.3	18.9	1.0	21.2
- 30-39 років (n=375)	4.8	75.5	15.8	3.9	18.5
- 40-49 років (n=325)	3.3	77.3	18.0	1.4	16.6
- 50-59 років (n=383)	2.4	75.3	18.6	3.8	17.7
- 60-69 років (n=326)	3.6	70.5	23.1	2.8	12.4
- 70+ років (n=300)	2.4	70.1	20.7	6.8	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=118)	2.2	64.1	26.8	6.9	6.2
- повна середня (n=591)	3.6	76.5	17.5	2.4	29.7
- середня спеціальна (n=556)	3.1	73.6	20.0	3.4	26.7
- вища (n=707)	3.3	76.8	17.2	2.7	36.0
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=345)	1.8	77.4	18.6	2.2	19.4
- службовець (n=155)	6.1	76.3	17.1	0.4	7.7
- спеціаліст (n=292)	3.7	74.4	18.3	3.6	15.2
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=133)	3.2	70.1	23.6	3.0	7.6
- домогосподарка (n=195)	3.0	75.1	19.1	2.8	9.5
- на пенсії (n=661)	2.8	72.0	21.0	4.2	28.2
- учень, студент (n=54)	8.4	83.5	6.5	1.6	3.6
- безробітний (n=127)	2.5	83.3	9.7	4.5	6.8
Рівень добробуту родини					
- дуже низький (n=249)	1.6	70.8	22.4	5.2	11.4
- низький (n=872)	2.9	75.3	18.1	3.6	42.5
- середній (n=719)	4.2	74.1	19.3	2.3	37.7
- високий (n=120)	3.5	82.4	14.1	0.0	6.2

Серед тих, хто говорить про негативний вплив, найбільше респондентів (61%) говорять про вплив на транспорт (Діаграма 6.1.2). Далі йдуть медичне забезпечення (43%), освіта (38%), підприємництво (30%).

Діаграма 6.1.2

На Вашу думку, на що у Вашій громаді з наведеного нижче переліку пандемія COVID-19 вплинула найбільшим чином? Оберіть до 3-х відповідей.

(% серед респондентів, які зазначають про негативний вплив епідемії на якісь послуг, $n=1519$)

6.2 Дії місцевої влади для протидії впливу на громаду епідемій, катаклізмів тощо

Більшість респондентів (62%) вважають, що для більш ефективної протидії впливу на громаду епідемій, природних катаклізмів, техногенних катастроф тощо має бути розроблений чітко визначений перелік заходів на подібні випадки (Діаграма 6.2.1). Ще 31% говорять про посилення співпраці між місцевою владою, бізнесом та громадянським суспільством у громаді, а 16% – про посилення співпраці між різними рівнями влади.

Діаграма 6.2.1

Що, на Вашу думку, в першу чергу з цього переліку має зробити місцева влада для більш ефективної протидії впливу на громаду епідемій, природних катаклізмів, техногенних катастроф тощо. Оберіть до 2-х відповідей.

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

